

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

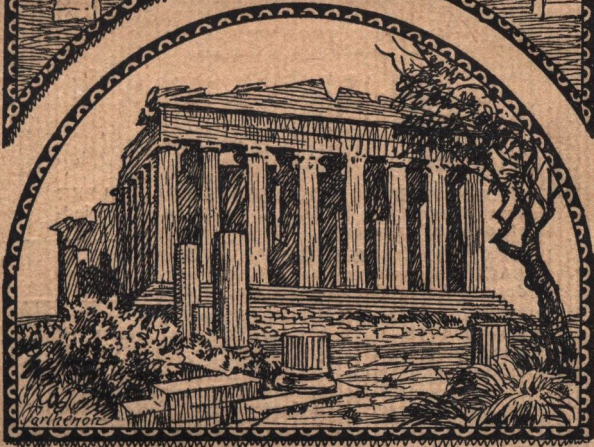
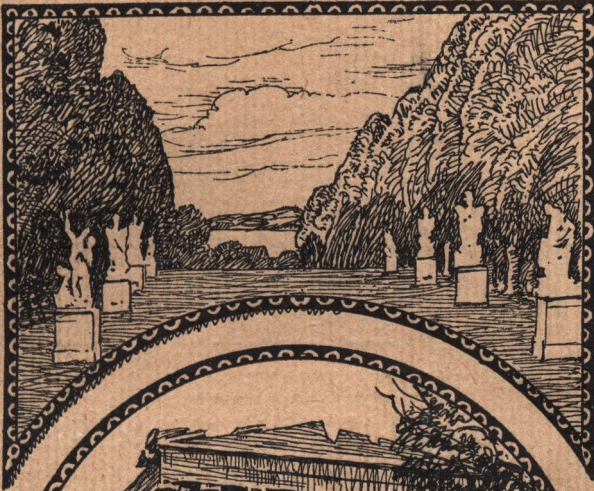
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA
FREDENSBORG
 TIL
ATHEN.
 FRAGMENT
 AF EN KVINDES LIV.

††

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

Tidligere udkom:

- I. ISLÆNDEREN JON OLAFSSONS OPLEVELSER
som Bøsseskytte under Christian d. IV. Ned-
skrevne af ham selv. UDSOLGT
- II. DEN HELSINGØRSKE FÆRGEMAND LARS
BACHE. Hans By og hans Hjem i Begyndelsen af
det 19. Aarh. Hans Søns Optegnelser. UDSOLGT
- III. FRA HOFFET OG BYEN. Stemninger og Til-
stande 1793—1822 i Breve til Joh. Bülow til
Sanderumgaard. UDSOLGT
- IV. GRANDMAMAS BEKIENDELSER. Interiører fra et
københavnsk Patricierhjem i Slutningen af det
18. Aarhundrede. Med Portraiter. UDSOLGT
- V. H. C. ANDERSENS SIDSTE LEVEAAR. Hans
Dagbøger 1868—75 ved Jonas Collin. UDSOLGT
- VI. PORTRAITMALERENS DAGBOG (1793—1797).
UDSOLGT
- VII. ISLÆNDEREN JON OLAFSSONS OPLEVELSER
som Ostindiefarer under Christian den IV. Ned-
skrevne af ham selv. Oversat af S. Blöndal. UDSOLGT
- VIII. AF ELEONORE CHRISTINE TSCHERNINGS
EFTERLADTE PAPIRER. UDSOLGT
- IX. KOMMANDØR JENS JACOB PALUDANS UNG-
DOMSERINDRINGER. UDSOLGT

Fortsættes
paa Omslagets Side 3 og 4.

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN og P. FR. RIST.

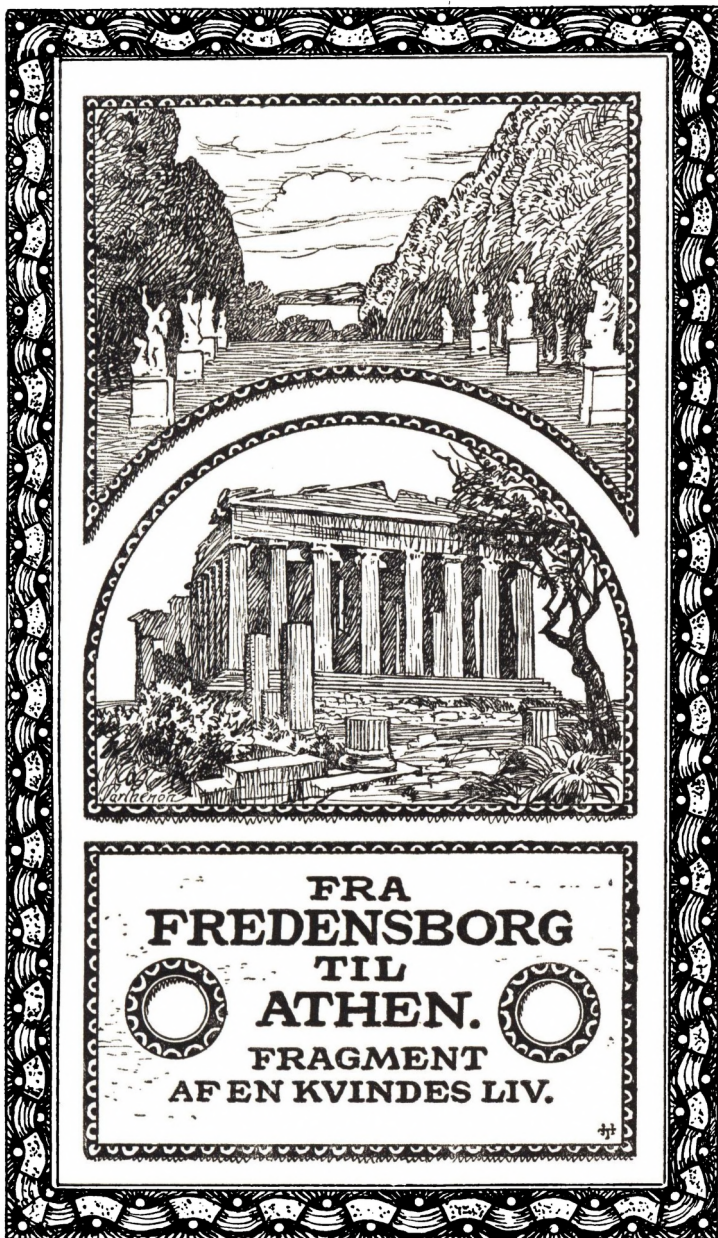
XLVIII

FRA FREDENSBORG
TIL ATHEN

FRAGMENT
AF EN KVINDES LIV

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN
1926

FRA
FREDENSBORG
TIL
ATHEN.
FRAGMENT
AF EN KVINDES LIV.

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

**COPYRIGHT BY GYLDENDALSKE
BOGHANDEL, NORDISK FORLAG 1926**

TRYKT I 900 EKSEMPLARER

**LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN**

De efterfølgende Optegnelser, der giver et Udsnit af en ung dansk Kvindes Liv paa fremmed Kyst, skyldes i Hovedsagen Fru *Christiane Lüth*, gift med evangelisk Hofpræst i Athen *A. H. F. Lüth*.

Hun var født i Nordsjællands Skove paa Valdemarslund ved Gurre d. 21. Juli 1817 som Datter af Forstraad *Heinr. Fr. Georg Fischer* (1781—1829) i hans Ægteskab med *Mette Elisabeth Petersen* (1789—1857). Faderen stammede fra Kiel, var Søn af Auditør ved det Kettenburgske Infanteriregiment *Johann Friedr. Fischer*, Moderen en Datter af Opsynsmand ved det Frederiksborgske Stutteri *Andreas Petersen*. I 1807 var *Fischer* bleven Holzførster ved det 1ste Kronborgske Skovdistrikt, 1809 fik han Ansættelse ved det Hirschholmske Distrikt og giftede sig. I 1814 forflyttedes han til det 2det Kronborgske Skovdistrikt med Bolig paa Valdemarslund, hvor han forblev til sin Død i 1829, kun 47 Aar gammel.

I dette Ægteskab fødtes 8 Børn, hvoraf dog kun det fjerde og femte, Døtrene *Christiane* og *Johanne* (Hanne), spiller en Rolle i disse Memoirer. Ved Skovrider *Fischers* Død flyttede Moderen til Fredensborg med sin talrige Børneflokk. De to Sønner emigrerede til Island, *Christiane* fik en Ansættelse som Lærerinde paa en holstensk Herregaard, og her fandt hun sin Skæbne i den unge holstenske theologiske Candidat *Lüth* (f. 1806) af Bondeslægt, der var Huslærer paa samme Gaard.

Om de to Menneskers ikke sædvanlige Livsfata fortæller nu *Christiane* i sine Optegnelser: hvorledes den unge Ægtemand fra et beskedent Sognekald i Oldenburg, som kortvarig Melleimstation, føres til klassisk Jordbund, da han i 1839 udnævnes til den evangelisk opdragte oldenburgske Prinsesse *Amalies* Hofpræst, efter at hun faa Aar forinden er bleven formælet med den unge græske Konge *Otto*.

De tre Skytsmagter, Rusland, Frankrig og England var i 1832 enedes om at tilbyde den ledige græske Trone til den unge bayerske Prins, en Søn af Kong *Ludvig I* af Bayern. Kun faa Aar var forløbne siden den græske Frihedskrig, det galdt nu om at skaffe Grækenland ordnede Tilstande. I 1833 kom den unge og uerfarne Prins til Nauplia, blev under de græske Frihedsheltes Protektion modtaget med en Begejstring, der snart kønedes saa hurtig som den var vakt, og i 1834 forlagdes Residensen til Athen.

Grækenland var endnu kun et halvciviliseret Land, et Kulturgrundlag maatte bygges op, et Universitet skabes osv. Kong *Ottos* Vilje var vistnok den bedste, men hans Evner smaa. Han følte sig som Bayrer og kunde kun tænke sig en Reform paa tysk Grundlag. I hans første Regeringsaar fandt en mægtig Indvandring af Tyskere Sted, som mente her at kunne søge Lykken paa lette Vilkaar. Ikke alene Universitetet og dermed beslægtede Institutioner blev rekruteret med yngre tyske Videnskabsmænd, men en Mængde Tyskere fandt Ansættelse som Hoffunktionærer, og endelig strømmede ogsaa en Del Haandværkere til fra *Ottos* Hjemland. Det var „Bavarokratiets“ gyldne Dage. Men snart be-

gyndte Utilfredsheden at ulme mellem Grækerne, Militæropstanden i 1843 blev en Følge af dette Fremmedherredømme, og Kong *Otto* maatte paa egen Regning sende Størsteparten af sine kære Tyskere hjem.

Det var til disse usikre Forhold den unge Hofpræst i Følge med sin danskfødte Hustru og dennes Svigerinde *Hanne* gik ind. I Efteraaret 1839 kom de til Athen. I 13 Aar forblev de her, idet *Lüth* paa Grund af sin private Stilling som Dronningens Hofpræst undgik at dele Skæbne med mange af de andre Tyskere.

Lykkelige Aar kan de ikke kaldes. *Christiane* var fra Naturens Haand udrustet med et djærvt Sind og et rigt Lune; hun besad en Livsironi, hvorpaa hendes Optegnelser giver rigelige Prøver, og dette hendes Humør hjalp hende over de mange Smaafortædeligheder, som mødte hende i det daglige Liv i den Provinsby, som Grækenlands Hovedstad dengang var, og hvor Sladderens og Intrigernes Bølger gik højt blandt Medlemmerne af den tyske Koloni. Hun havde baade Trang og Lyst til Oplevelser; men Livet hernede blev en Skuffelse, ikke det Eventyr som hendes rige Fantasi maaske havde foregøglet hende. Det solbelyste støvede Landskab kunde ikke erstatte hende Savnet af Nordsjællands svale Bøgeskove, og til Tider har hun haarde Anfægtelser af Hjemve. Men ærligt forsøgte hun „to make the best of it“. Dertil kom, at Ægteskabet næppe kunde kaldes lykkeligt. *Lüth* var utvivlsomt et velbegavet og interesseret Menneske. Men hans Sind har været uligevægtigt, og hans Bondenatur gav sig Udslag i overdrevne Friluftspassjoner — Jagten var hans kæreste Adspredelse —, han var i det Hele en vold-

som Natur, der havde svært ved at beherske sig. Ligesom Hustruen led han under det sydlige Klima, og i 1845 sætter de begge Alt ind paa at komme tilbage til Norden. *Lüth* drømmer om Posten som Superintendent i Eutin. Men hvad end Grunden kan have været — hans dalende Indflydelse ved Hoffet eller hans lidet regelmæssige Liv —, Drømmen bliver en Sæbeboble; først syv Aar senere forlader han med Hustru og Svigerinde og de to i Grækenland fødte Børn (to andre var døde), med en Pension for stedse den græske Jord. Rimeligvis af Hensyn til sin i Nærheden af Lübeck boende Familie vælger han denne By til fremtidigt Opholdssted. Han opnaar her en beskeden Bibliotheksstilling, men dør allerede i 1859, 53 Aar gammel, hvorefter hans Enke tilbringer Resten af sit Liv — 41 Aar — hos forskellige af sine Søkende i Danmark.

Christiane Lüths Optegnelser bestaar 1) af en sammenhængende Skildring af hendes Livshistorie fra Bryllupsdagen til Militæroprøret i Athen Septbr. 1843. Sandsynligvis er denne Fortælling bleven til paa Grundlag af senere tilintetgjorte Dagbøger. Den er gengivet saa temmelig in extenso, kun med Forbigaaelse af alskens kendte Rejseseværdigheder og enkelte Triviliater. 2) en Række Dagbogsoptegnelser, hvoraf de fra Sept. 1843—Maj 1845 er gengivne i stærkt forkortet Uddrag. Yderligere findes en Dagbog fra Slutningen af 1847 til først i 1848, men da denne intet yderligere Stof af Interesse frembyder, er den lige saa lidt som nogle Rejsenotitser fra et Par Rekreationsophold medtaget. Det er sandsynligt, at *Christiane Lüth* ogsaa har ført Dagbog fra den øvrige Periode, men denne eller disse skal være

tilintetgjort af hende selv. Maaske har hun ikke ønsket at efterlade noget skriftligt Vidnesbyrd om altfor uglade Dage. — Endelig er Beretningen om Hjemrejsen, Installationen i Lübeck og de to Søstres Gensyn med Moder og Søkende i Danmark, for Fuldstændighedens Skyld gengivet i forkortet Form efter *Hanne Fischers* Dagbog.

Christiane Lüths Optegnelser ejes af hendes Slægtning, Frøken *Elisabeth Crone*, der velvilligst har stillet dem til Udgivernes Disposition.

Memoirernes Forfatter
CHRISTIANE LÜTH f. FISCHER
Ungdomsbillede

I

CHRISTIANE LÜTHS OPTEGNELSER

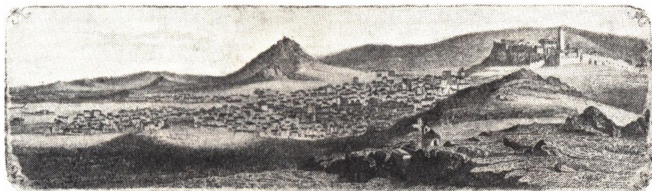
FRA HENDES BRYLLUPSDAG 22. SEPTEMBER 1838

TIL SEPTEMBER 1843 UNDER MILITÆROPRØRET

I ATHEN

ATHENES

Den 22. September 1838 blev jeg af Provst *Brøndsted* viet til Dr. phil. *A. H. F. Lüth* i Slotskirken paa Fredensborg.¹⁾ Det var tillige *Lüths* Fødselsdag, altsaa en dobbelt Fest. Han var ældste Søn af *Claus Friederich Lüth*, der ejede en Gaard Poggenpohl, — Tudsekjær — i Holsten, i Nærheden af Lübeck, hvor han havde gaaet i Latinskolen i Catherinæum. Senere hørte han theologiske Forelæsninger ved Universiteterne i Kiel, Halle, Leipzig, Göttingen og Jena, gjorde sin Embedsexamen godt, disputerede for Doktorgraden og tog derefter 1837 til Oldenburg til Colloquium, hvor han udmærkede sig ved sit smukke Latin. Han var lige saa meget Philolog som Teolog, og jeg troer hans egentlige Force var Skolefaget. Derfor var han anset for en dygtig Lærer og meget afholdt ved Latinskolen i Eutin, hvor han fungerede et Par Aar som Konrektor. Denne Plads forlod han nu for at tiltræde sin nuværende som Sognepræst for Menig-

¹⁾ Gerh. Johan Brøndsted (1773—1846) Præst i Asminderød og Fredensborg.

heden i Neuenbrook, der laa i Marsken i Storhertugdømmet Oldenburg.

Min Mands Bekendtskab havde jeg gjort paa en Gaard Øwelgönne i Holsten, der ejedes af en Kammerjunker Dr. *Lucius Carl Joseph v. Neergaard*, hvis Kone var en født *Bügel* fra Kjøbenhavn.¹⁾ Her var jeg Lærerinde i nogen Tid til et Pigebarn, *Emma*, og han var Lærer til de 4 ældste Sønner: *Richard*, *Carl*, *Harald* og *Joachim*. Den anden Datter *Josephine* og den yngste Søn *Alfred* vare endnu for smaa til at deltage i Undervisningen.

Ingen af mine to Brødre vare nærværende ved mit Bryllup, da de begge var paa Island.²⁾ Af mine Søstre var *Sophie* og *Clara* tilstede, *Jette* var i Jylland i en Præstegaard Veggerslev ved Grenaa, og *Hanne* i Linstrup i Ribe Stift.³⁾ Af Fremmede var tilstæde Faders to Venner Forstraaderne *Reck* og *Schæffer*, Enken efter Inspektør *Schultz*, Forstraad *Bjørnsen*, Provst *Brøndsted*, Pastor *Bisted*. Doktor *Rode* havde skrevet en Sang i Anledning af Festen. Kirken var meget smukt pyntet og mylrende fuld af Tilskuere, som altid ved en saadan

¹⁾ Godsejer og Stænderdeputeret Lucius Carl Jos. Andr. Bruun Neergaard (1797—1881) til Oewelgönne, Dr. jur., Kammerherre. Gift 1821 med Maria Bügel (1796—1863). Han deltog fra c. 1830 med Iver i Landets indre politiske Stridigheder.

²⁾ Herman Fischer, født 1815, blev islandsk Købmand, giftede sig paa Island og døde her vistnok ret ung. — En yngre Broder Wilhelm, født 1822, var ogsaa emigreret til Island, hvor han ligeledes blev Købmand og gift med Arndis Finbogason.

³⁾ Sophie Antonie Fischer, født 1820, gift med Forpagter Frederik Lönborg Crone paa Engelholm, senere Ejer af Höveltegaard ved Birkerød. — Clara, født 1825, blev gift med Pastor Fr. Chr. Begtrup i Sjelle. — Fremdeles de to Søstre Henriette, født 1813, og Johanne (Hanne) — den af hendes Søsken, som stod Christiane nærmest, — født 1819, gift 1858 med Arkitekt, Bygningsinspektør Lauritz Albert Winstrup (1815—89).

Lejlighed. Folk stod udenfor og gjorde deres Bemærkninger: „Nej se Bruden har smøget Ærmerne op, mon det er for at hun skal skære for“, sagde En. Man er jo ogsaa ved slige Lejligheder udsat for Kritik. Nogle af dem i Kirken undrede sig over at jeg ikke var rørt nok. Det gik mig netop meget til Hjærte at skulle forlade Fædreland, Hjem og Familie, og det var med Anstrængelse at jeg holdt mine Følelser tilbage. Det saa Folk ikke, og derfor dømte de efter hvad de saa, og det var tilsyneladende Ro. Heldigvis saa de, at *Lüth* var en smuk Mand, klædt i Knæbenklæder, sorte Silkestrømper og Sko. Denne usædvanlige Dragt lagde Beslag paa deres Opmærksomhed i høj Grad. Om Aftenen var der illumineret flere Steder i Byen, og vi kørte omkring for at se derpaa. Inden vi forlod Fredensborg gjorde vi Besøg for at takke for Opmærksomheden. Saaledes var Tonen dengang.

En Dag kørte vi alle til Valdemarslund for at jeg kunde tage Afsked med mit Fødested og Familien *Bjørnsen*, som var kommen dertil efter Faders Død.¹⁾

Nogle Dage derefter rejste vi med Dampskibet fra Kjøbenhavn til Travemünde. Her traf vi mine Svigerforældre. Han var en gammel firskaaren Mand, velnæret og meget koparret, saa han saae vejrbitd ud som en knudret Eg. Han talte plattysk, som jeg havde ondt ved at forstaa, men han saa meget venlig og velvillig ud, og det kunde jeg godt for-

¹⁾ Skovrider Sophus Magnus Bjørnsen (1790—1857), Søn af Pastor Jacob Bjørnsen i Valloby og Sophi Magl. Svendsen, var først ansat som Forstmand i Norge — Overførster i Laurvik — blev derefter Skovrider i Nordsjælland, tilsidst (1829) i 2det Kronborg Distrikt. Han blev i Norge gift med Johanne Wright.

staa. Hans Kone var en Del yngre, ganske køn og meget talende, undertiden morsom, men det kom hende ikke saa nøje paa „eine handvoll Noten“. Vi kom temmelig sent til Curau, saa sent at Sønerne maatte hentes ud af deres Seng, for at vi kunde komme i den. Uagtet den sildige Tid skulde vi dog have varm Aftensmad, og det varede længe inden den kom. Jeg havde den bedste Villie til at finde alting godt og rart, men det var saa forskelligt fra hvad jeg var vant til, og alt dette fremmede mindede mig saa meget om alt hvad jeg havde forladt og som jeg holdt saa usigelig meget af.

Næste Morgen rejste vi da, kom forbi Lübecks gamle Porte og Volde til Poggenpohl. Fra Lübeck og hertil var der ikke mindre end tre Kroer vi skulde holde ved. Naar Værten saa kom ud, hed det: „Schall ik ok en Glas Wien hebben“. Det blev da bragt med et Par Stykker hvidt Sukker i, som aldrig smeltede, og det skulde vi alle drikke af, en gruelig Skik.

Hos mine Svigerforældre blev vi et Par Uger. Der var begge mine Svogre *Niklas* og *Johann*. Min Svigermoders Søster, *Grethe*, hjalp til i Husvæsnet. Der hørte Beværtning til Stedet, og det gik hele Tiden: „Schall ik en Snaps hebben“? Saa gik det næsten for gemytligt til, og jeg hørte Taler, som jeg aldrig havde hørt før. Heldigvis forstod jeg kun det halve deraf. *Lüth* morede om Aftenen sin Slægt med at læse højt af Grimms Æventyr. Mange af disse handlede om onde Stedmødre, og det var mere end *Cathrine* kunde døje, da hun troede, at det var

møttet paa hende, og hun fik derfor den Gamle til at frabede sig disse Historier. Der herskede i Forvejen ikke noget godt Forhold mellem Moderen og Sønnerne.

Der var imellem den gamle *Lüth* og hans første Kone truffet en skriftlig Overenskomst — „Vereinbarung“ — om at den yngste af Sønnerne efter holstensk Lov skulde have Gaarden og affinde sig med sine ældre Brødre. Paa den Maade skulde *Johann* være den næste Ejer. Dette Aktstykke laa i Arkivet paa Amtstuen i Schwartau. Den første Kone havde bragt sin Mand nogen Formue og hjulpet paa den forgældede Gaard. Hun døde, da *Johann* var 13 Aar. Paa Begravelsesdagen 1829 kom hendes Broder med sin Datter *Cathrine Horstmann* til Poggenpohl, og hun blev der strax for at forestaa Husholdningen, uagtet den Afdøde havde fraraadet det. Knap et Aar efter var hun hans Kone og Herre over Situationen til stor Ærgrelse for de voxne Sønner, der ikke kunde lide denne herskesyge, intrigante Person. Da hun fik en Søn, var hendes stadige Tanke den, at han skulde være Arving til Gaarden. Hun vidste godt om denne „Vereinbarung“, der stod i Vejen for hendes Ønsker; den forsvandt fra Arkivet og var intetsteds at finde. Imidlertid blev hun vigtigere og mere stortalende og lod sig ofte forlyde med, at hun nok skulde vise, hvem der skulde være Herre paa Poggenpohl. *Lüth* studerede i den Tid og var kun sjældent hjemme. De to andre Sønner maatte slide som Tjenestekarle; men hendes egen Søn blev holdt ganske anderledes.

Efter mange Aars Forløb gjorde Storhertugen af Oldenburg og Kongen af Danmark et Mageskifte, og saaledes kom Poggenpohl fra Oldenburg til Holsten, Aktstykkerne flyttet fra Schwartau til Reinfeld Amtstue, og nu fandtes „die Vereinbarung“ stukket ind mellem nogle gamle Ragerier. At dette Dokument var genopstanden havde Mutter længe ingen Anelse om; og da hun endelig engang fik det at vide, blev hun aldeles rasende over at hendes Rænker var tilintetgjorte, og kunde have sagt: „J'ai perdu mon argent et ma peine!“

Den 18. Oktober fejredes 25 Aarsdagen for Slaget ved Leipzig, og da skulde vi hen at more os i Lübeck. Det regnede, men vi kørte alligevel paa en langlivet holstensk Vogn siddende hver paa sin Sæk Kartofler, som skulde sælges. *Johann*, som var Kudsk, red paa venstre Hest — das Sattelpferd. Førret var ganske forfærdeligt og Festen lidt mislykket. Vi gik hen paa Torvet for at se Militæret samle sig og marchere gennem Gaderne vaade og tilsølede efter nogen Hornmusik. Der blev skudt lidt hist og her, men der var ikke nogen „Schwung“ i det hele, og de latterligste Figurer imellem, nogle saa tykke som Øltønder, andre uden Bug og Bag. „Die Träger“, Sjouerne, i deres aparte Dragter, vare de gemtyligste. De rev den ene Witz efter den anden. Vi besaa Mariekirken, som er meget smuk. Dens Klokker spillede ved halvt og fuldt Slag sine Melodier igennem tykt og tyndt: „Nun lob mein Seel den Herrn“ og „Wie schön leucht' der Morgenstern!“ Jeg kunde saa godt lide den gamle Kirke. —

Superintendent *Kochen* fra Eutin, der tidligere havde været Præst ved den tyske Kirke i Kjøbenhavn, var i disse Dage til Visitats hos Pastor *Rittershaus* i Hamberge.¹⁾ *Lüth* kendte *Kochen* meget godt, og derfor blev vi indbudt til Selskabet til stor Fornærmelse for Svigermoder, der mente at hun og hendes Mand var nærmere. Jeg vilde gerne have overladt hende min Plads, for jeg brød mig slet ikke om den Stads, men med skulde jeg. Der traf vi, foruden Dr. *Kochen*, Regierungsrath *Hellweg*, en meget net Mand, Dr. *Kobbe* fra Eutin, en begavet satirisk Størrelse, og den gamle Amtmand fra Schwartau. Der blev gjort meget af disse Herrer, og de roste Fruens Mad, saa hun kroede sig ikke lidt. Hun var en temmelig simpel Madame. Jeg ved ikke af hvad Grund *Kochen* kom fra Kjøbenhavn; noget var der i Vejen, og jeg havde en Fornemmelse af at han igrunden uglesaa mig lidt, fordi jeg var dansk. Jeg følte mig derfor ikke rigtig hyggelig i disse Omgivelser og glad var jeg, da vi kunde trave hjemefter.

Et Par Dage vare vi i Eutin og boede dér, hvor *Lüth* havde boet, mens han var ved Skolen. Det var mest for at faa pakket hans Bøger og øvrige Sager, som endnu stode her. Han besøgte *Kochen*, jeg besøgte derimod *Neergaards*, hvor vi spiste til Middag et Par Gange.

Flere af Lærerne ved Skolen besøgte os. Dr. *Le-*

---

¹⁾ Dr. theol. Albr. Heinr. Matth. Kochen (1776—1847). 1816 Præst i Petri Kirke i Kbhvn. 1824—39 oldenburgsk Superintendent og Konsistorialraad i Eutin. Han efterlod sig i Kbhvn. et meget daarligt Rygte. Han bedrog i sit Embede og blev tilsidst suspenderet og anklaget for falsk Forklaring for Retten, men slap for videre Tiltale.

verkus, en Rhinpreusser, der talte et underligt Sprog. Det var en stor Atlet, ikke en Smule køn, meget Skæg og Haar. Han led af en ulykkelig Kærlighed til en ung Enke, som ikke vilde have ham, men denne Lidelse gemte han saa dybt, at man ikke anede den; tilsyneladende var han fornøjet. Saa var den Dr. *König* og Dr. *Oschatz*, der havde boet sammen med *Lüth*; men da han stoppede Fugle ud og ikke var proper, bragte han en slem Lugt med sig, saa de fandt det bedst at følge *Goethes* Visdomsord: „Habe Alles mit deinem Freunde gemein, nur das Zimmer nicht“, og skiltes ad.

Da vi havde opholdt os nogen Tid paa *Poggenpohl*, rejste vi med Diligence til Hamburg. I Diligencen traf vi to søvnige Passagerer, Fader og Søn, der talte om Verdens Slethed og mente, at den snart vilde forgaa. Efter en saadan Ideenaustausch satte de sig mageligt tilrette i Vognen for at samle Kræfter til naar alt ramlede sammen. Vi havde ogsaa vor store brune Jagthund, *Boncoeur*, med. Det var en mindre behagelig Rejsekommerat, som vi maatte have i en Kurv bagpaa og binde, hvilket den protesterede imod med hjerteskerende Hyl. Det var ikke nogen hyggelig Tour i den mørke Nat i den strømmende Regn. Og dertil kom den i de Tider bekendte forfærdelige Steenbro mellem Lübeck og Hamburg, der var fuld af store Huller.

Lüth havde for Mageligheds Skyld taget sin Kieler-Studentterhue paa og sin Slobrok over sin Frakke. Henad 8 om Morgenen naaede vi Hamburg. Nu

var Regnen ophørt, og der hvilede en Taage over den store By og de høje Taarne. Vi rumlede igennem Gaderne til et Hotel. Da Vognen holdt, sprang Hunden ud af Kurven og tog Reisaus, *Lüth* bag efter i Kostume, fløjtende og raabende, indtil den var indhentet. Dette Skuespil var vistnok lidt forargeligt for de gode Hamburgere, der ikke engang lo deraf — men det var jo ogsaa saa tidligt paa Dagen.

For at more os og se Byen godt igennem tog vi en Vogn og kørte omkring i de underlige Krinkelkroge og Smøger, hvoraf den da bestod, over mange Broer, over de saakaldte „Fliethen“, Kanaler, der vrimlede af Baade, der førte Varerne til Pakhusene. Kudsken kørte hurtigt, og jeg morede mig over hans mageløse Færdighed i at bane sig Vej. Vierländernes Dragt var ganske aparte og egentlig ganske køn. I Havnen var der en Skov af Master. Der maatte vrikkes frem, og i denne Kunst havde Baadførerne en utrolig Færdighed, saavelsom i at sige Vittigheder, hvoraf jeg ikke forstod et Ord, da det gik paa Hamburger-Platt. Vi kørte ud til Altona. Altonah — all-zu-nah ligger den rigtignok ved den store Handelsstad. Videre gik det ud til Ottensen, hvor *Klopstock* og hans *Meta* ligger begravede. Om Aftenen gik vi i Stadttheater og saa „Der Maskenball“ af *Auber*; men jeg blev ikke saa imponeret af Theatret som *Lüth* havde ventet.

Næste Eftermiddag blev vi med vor Bagage anbragt i en Færgebaad, „ein Ewert“, for at komme

over Elben. Undertiden løb vi fast, saa blev et Par Folk sat af paa en Ø, og saa maatte der stages og bandes en Del inden vi igen blev flot. Koldt var det, og Aften blev det inden vi naaede over til Harburg og kom ind i et varmt Værelse.

Tidligt om Morgenen lejede vi en lukket Vogn, der skulde køre os til Oldenburg. Chausseen er her brolagt i Midten og har Jordvej paa begge Sider. — I Bremen hvilede Hestene medens vi gik lidt omkring i Byen og saa paa „Roland“ paa Torvet, en meget grim Statue efter min Formening. Om Eftermiddagen kom vi gennem Delmenhorst, og nu begyndte „die Geest“, det modsatte af „die Marsch“, ikke rigtig Hede, men dog i Slægt med den; jeg troer det er hvad man kalder „lette Jorder“. Vi naaede Oldenburg henad Aften og tog ind hos Gæstgiver *Schipper*, en lille, tyk, venlig Mand, der nylig var bleven gift med en køn, ung Kone. Her blev vi et Par Dage og gjorde Besøg hos Kirchenrath *Clausen*, der havde 4—5 højttalende Døtre og en temmelig simpel Kone, som Folk ikke talte helt godt om. Endvidere vare vi hos Generalsuperintendent *Böckel*, en begavet, net Mand. Det var ham, der skulde ordinere *Lüth* og tillige en *Meyer*, som var gift med en Kusine til *Clausens* Døtre.

Ordinationen gik for sig i St. Lamberti Kirke. Storhertugen og hans Gemalinde, flere Præster og en Masse Mennesker var nærværende, og det hele gjorde et højtideligt Indtryk. *Lüth* og jeg blev den Dag bedt til at spise hos *Böckels*. Der var meget

rant. Han var jo en begavet Mand, noget Rationalist troer jeg, Fruen ikke køn og Døtrene meget vakre. Den ældste Søn, et flinkt Menneske, forelskede sig i en Skuespillerinde og løb bort med hendes Trup. Den anden Søn, Student og alt andet end køn, fandt det passende at være galant imod mig baade ved Bordet og hele Tiden, en Opmærksomhed jeg aldrig før havde været Genstand for og som generede mig lidt. Her saa jeg nogle Tallerkener jeg ikke før havde set, med Skillerum i Midten, for at Steg og Sauce kunde opholde sig paa den ene Side, uden at genere Gemyse eller Syltetøj paa den anden Side af Skillevæggen. Det var ellers en behagelig Familie. Der var ogsaa en gammel Bedstemoder, der vilde vide, om vi i Danmark havde samme Mad og spiste paa samme Maade som i Oldenburg. Maaske troede hun, at vi spiste Kødet raat og med Fingrene. —

Det blev da bestemt, at *Lüth* skulde indsættes i sin Menighed, Neuenbrook, den 18. Novbr. Vi drog da derud den 10de for at faa noget ordnet til denne Højtid, men vor hele Indretning var altfor primitiv til at kunne modtage flere end hvad der var lovbefalet. Af Møbler havde vi kun det allernødvendigste, og dermed maatte vi lade os nøje til Foraaret.

Neuenbrook laa i Marsken, og Jorden var saa leret og fidtet, at ingen uden meget lette Køretøjer kunde passere Vejene, der om Vinteren var helt opblødte. Fra November stod Vognene i Skur, om Sommeren var Vejene saa faste som et Stuegulv.

Hver Gaard bestod kun af én Længe, der vendte Gavlen ud til Vejen og var bygget paa en ophøjet Plads — Werft — forsynet med dybe brede Grøfter, for at ikke det hele skulde oversvømmes; for om Vinteren stod alle Marker under Vand, saa Gaardene saa ud som smaa Øer i Havet. Grøfterne tjente da i Stedet for Veje. I Tøvejr stagede man igennem dem fra det ene Sted til det andet i smaa Baade eller store Dejgruge, og i Frostvejr førtes Personer og Varer paa dem i smaa Slæder, der bleve skubbede frem af skøjteløbende Mænd. Om Sommeren betjente Mændene sig af Springstokke ved Hjælp af hvilke de svang sig over Grøfterne. Det var i det hele et ejendommeligt Sted at bo paa. Der løb en Fodsti langs med Kørevejen forbi alle Gaardene, der laa i en Række. Af alt dette Vand var Boligerne meget fugtige. Murene sank, saa Gulvene i Stuerne vare skæve i en ægstelig Grad. —

Det var allerede mørkt, da vi i en aaben Holstenskvojn nærmede os vort fremtidige Hjem. Vejen var saa sjasket, at det kun gik Fod for Fod, og Vognen gled fra den ene Side til den anden. Hestene havde et eget Tag at holde paa Vognen med. Ved det første Hus i Landsbyen stod Folk med Lygter for at vise os Vejen lige til vi bøjede ind paa det „Werft“, hvor Præsteboligen laa. Her kørte vi lige ind paa den brede Diele, hvor Skolelærer Meyer med Kone, Kirkeværgerne, — die Kirchenjuraten — et Par Gaardmænd med Koner tog imod os og bød os velkommen med megen Venlighed. I Stuen var der varmt og lyst, Kaffen dampede paa

et Fyrfad. Men alligevel følte jeg mig saa benauet ved Tanken om at skulle fæste Bo her og slutte mig til disse fremmede Mennesker, der havde saa faa Interesser sammen med mig, ikke Begreb om, hvor det Land laa, hvorfra jeg kom, og hvis Sprog jeg ikke kunde forstaa, da deres Plattydsk var blandet med Udtryk fra det Friesiske. Naar de sagde: „hüt is möße Væder, dat is nich faaken so“, skulde det betyde: „heute ist schönes Wetter, das ist nicht oft so“.

Da de gik om Aftenen, travede vi omkring med et Tællelys for at se Lejligheden. Den var underlig, Værelserne saa spredte. Hvad jeg bedst kunde lide var de svære Skodder udenfor Vinduerne. Huset havde denne Form: [se omstaaende Side].

Det var for sent at faa Sovekammeret i Orden, saa vi maatte lade os nøje med denne Nat at lægge vore Sengklæder i den mugne Alkove og sove dér. Det var en underlig Menage, som jeg ikke havde været med til før. Da jeg næste Morgen kom udenfor Indkørslen, stod Boncoeur og aad af det Ler, der var faldet af Hjulene; det var saa fedtet, at det syntes gefundenes Fressen. Denne Dag gik vi over i Kirken. Baade den og Begravelsespladsen laa paa et Werft. Kirken var lille, lav og meget fugtig, uden andet Taarn end et af Træ hvori Klokken hang — jeg, som var vant til at se de sjællandske Kirker med rakkede Gavle eller Spir, fandt denne meget ussel og kullet. Vor Have var delt i to Afdelinger, men den nederste Del stod nu under Vand.

Den 18. Novbr. kom Generalsuperintendenten,

Grøft.				
Udgang.				
Kostald.	Sovekammer. ☐ ☐	Dagligstue.	Studereværelse. ☐	Gæsteværelse.
Indkørsel.	Diele. Glasdør.	Sal.		
Hestestald.	Pigekammer. Kælderrum under.	Spise- Komfur. kammer. Køkken.	Konfirmanstue.	Alkove. Gæsteværelse.
Grøft.				

Kirke med Kirkegaard.

vore Nabopræster, *Schmidt* fra Grossenmeer og *Schleufer* fra Bardenfleth indfandt sig ogsaa. Foruden dem var Sognefogden, Kirkevængerne og Skolelæreren der. Hele Højtideligheden gik meget godt. Aftenen i Forvejen var der kommen en Kogekone med Fourage fra Oldenburg, som blev betalt af Sognet. Ligeledes var der intet Naadesaar eller Afgift til Forgængeren, Pastor *Roth*, der var draget bort midt i Oktober og havde taget af Havens Frugt og Forpagtningsafgiften med sig, og det havde han Ret til. Et Par Læs Tørv havde han ladet blive paa Loftet, Resten maatte vi købe. Oldenborgerne kørte strax efter Middagsmaaltidet for at naa igennem det værste Ælte inden Mørket faldt paa. Jeg maatte selv varte op, for at det ikke skulde gaa helt istaa. Glad var jeg, da den Fest var overstaaet.

Første Decbr. fik jeg en Pige, som blev helt fjollet, havde Syner, saa sig selv ligge Lig, brølede og dundrede paa Dørene for at jage Spøgelser bort, og var i højeste Grad uhyggelig, saa jeg maatte sende hende bort. Det var en meget stræng Vinter. Vandet, som man havde for meget af, var saa mudret og ubehageligt, at man ikke kunde bruge det, uden at det maatte klares ved at komme Æggehvite i, derfor maatte vi anskaffe en temmelig dyr Filtrermaskine. Søndag-Eftermiddagene benyttede vi Frostvejret til at besøge vore fjernere boende Sognefolk. Jeg blev stillet an i en Slæde, *Lüth* spændte Skøjterne paa, og saa susede vi over Grøfter og Marker. Alle Bøndergaardene vare byggede paa samme Maade som Præstegaarden, først Fæ, saa Folk. Man vandrede

forbi Heste og Kohovederne opad den brede Diele og naaede saa til Glasdøren. Indenfor denne var et lavt Ildsted, og over den flammende Ild hang Kedler og Gryder i tykke sodede Jærnlænker ned fra Spændetræerne under Taget. Jo rigere Folk var desto flere Skinker, Stykker Sideflæsk og Pølser hængte der og blev røgede. De Fattige havde slet ingen Skorsten paa deres Huse, og derfor saa man altid Røgen hvirvle ud af Indgangsdøren. Naar man var naaet op til Stuen, kom strax en tjenende Aand og stak en „Feuerkike“ under Fødderne. Det var en lille Kasse med Messinglaag i gennembrudt Arbejde, hvor der stod et Fyrfad med Gløder for at varme Fødderne. Endog i Kirken havde de den med. Jeg anskaffede mig et Par langskaftede Trækstøvler for at kunne vade gennem det skrækkelige Søle. Saa blev der budt Brændevin med Sukker i. Den Ret frabad jeg mig til Forbauselse for de gode Madammer. Derefter kom Kaffen og tilsidst Risenvælling og Spegeflæsk med Kartofler sejlene i smeltet Smør. Konversationen var for mit Vedkommende noget mangelfuld. Naar jeg havde faaet besvaret mine Spørgsmaal om hvormange Køer, Heste, Svin og Børn de havde, var mit Forraad af Emner udtømt, og jeg var glædest, naar jeg atter sad i Slæden og det gik hjemefter. Ofte tog en af Gaardens voxne Sønner Skøjter paa og „ruschte Frau Pastorin to Hus“. Jeg havde den bedste Villie til at nærme mig de gode Mennesker, der var virkelig hjælpsomme og gæstfri; men det vilde ikke rigtig gaa for mig, og denne Bevidsthed pinte mig. *Lüth,*

der var født og opdraget i Plattydsk, kunde det meget bedre. Det var jo ogsaa Hovedsagen.

Engang om Vinteren fik vi uventet Besøg af Hr. *v. Kobbe* og Advokat *Ruder* fra Oldenburg. De havde Forretninger i Landsbyen og spiste hos os. Da jeg først fik overvundet min Forlegenhed over hvad jeg i en Fart skulde give dem — det blev Havresuppe og Skinke med Kaalraber — var det ganske morsomt engang igen at være sammen med sine Ligemænd. *Kobbe* havde skrevet et smukt Digt i Anledning af Hertuginde *Amalies* Formæling med Kong *Otto*, som han selv ikke var saa lidt glad over, og det havde han ogsaa Grund til.¹⁾

I Marts fik vi købt en Ko, der fik en Kalv, som en sage femme maatte befordre til Verden. Disse store Marskkøer blev saa forkælet opdraget, at de ikke kunde hjælpe sig selv altid. Nu skulde jeg til at kærne Smør. Det var en sørgelig Forestilling. Da jeg kun havde denne ene Ko, maatte Fløden staa skikkelig længe inden jeg kunde faa samlet til en Kærning, og det blev naturligvis baade grynet og bittert. Istedetfor den gamle havde jeg faaet en Pige ved Navn *Onken*, der hver Morgen gik i Skole, kom hjem for at spise til Middag og gik saa igen. Jeg havde hende altsaa kun Aftenen og Natten, saa at sige til Stads. Det var lidt besværligt, og hvis jeg sagde, jeg var tilfreds med denne Ordning, sagde jeg ikke sandt.

¹⁾ Den græske Konge Otto I (1815–67) var yngre Søn af Kong Ludvig af Bayern. I 1832 blev han kaaret af den græske Nation, flyttede 1834 til Athen og ægtede 1836 Prinsesse Amalie af Oldenburg (1818–75). I 1862 rejste de bort fra Landet og blev afsatte; levede derefter i Bamberg.

Det var kun et lille Kald og Indtægterne derefter, saa jeg ofte følte det pekuniære Tryk. Jorden var, paa nær Græsning til Koen, forpagtet bort. Forpagteren var tillige Høker, og hos ham tog vi vore Varer, og det gik omtrent lige op med Forpagtningsafgiften og lidt til.

I Grossenmeer hos Pastor *Schmidt* kom jeg en sjælden Gang. Hans Moder styrede Huset, og paa Grund af det slette Føre maatte man blive der om Natten. *Schmidt* og *Lüth* stemmede ikke overens i theologiske Anskuelse, saa de kunde ikke rigtig sammen. Bedre gik det med Præsten i Bardenfleth, hvor vi ogsaa kom imellem og blev om Natten.

Jeg havde mange Bekymringer med mit Mælkevæsen, som slet ikke vilde lykkes. Min største Glæde var, naar der kom Brev fra Hjemmet, som desværre ikke skete saa ofte, da saadan et Brev kostede over 2 R dansk. Rigtignok dukkede Hjemveen op ved at læse om de hjemlige Mennesker og Ting, men jeg var glad alligevel over dem. Jeg læste i Løbet af Vinteren ikke saa lidt i „Die deutschen Classiker“, som *Lüth* havde foræret mig, mens vi var forlovede, saa jeg kom godt ind i den tyske Literatur. Ligesaa fordybede jeg mig i theologiske Værker: „Das Leben Jesu“ af Dr. Ammon i Dresden, — jeg troer nok han var lidt Rationalist —, Neanders Kirchengeschichte, Dr. Dräsekes Predigten og mere af den Slags, saa jeg fik ikke læst saa lidt.

Sidst i Marts begyndte Vandet at synke, saa vi de første Dage af April kunde gøre ved vor Haves øverste Del. Rigtignok var der vaadt endnu og

Jorden gyngede, som om man gik paa Hængesækken ved Gurrelø. Et underligt Land var det dog her!

Folk havde saadan god Tro til vor boglige Viden, saa de bad os om at tage et ungt Menneske i Huset, og en anden Familie vilde have en lille Pige hos os, som jeg skulde læse med; men der kom nu en hel Omvæltning i vor Skæbne. Den 7. April 1839 kom der et Brev, som havde en afgørende Indflydelse paa vor Fremtid. Det var fra Hofraad *Zedelius*, der i Storhertugens Navn lod spørge, om *Lüth* havde Lyst til at drage til Grækenland som Hofpræst og Skriftefader for Dronning *Amalie*. Vilkaarene var disse:

„Der Hofprediger und Beichtvater S. M. der Königinn wird ein Gehalt von 3.400 Drachmen — 810 oldenb. Rthr. — vom Antritte seines Amtes an gerechnet, und statt freier Wohnung eine Vergütung von 840 Drachmen — 200 Rthr. — jährlich zu beziehen haben. Zur ersten häuslichen Einrichtung werden Mobilien und Bettwäsche in natura unentgeltlich gegeben und beides nach Ablauf von zwei Jahren Eigenthum des Geistlichen werden. Zur Bestreitung der Kosten der Reise nach Athen wird eine genügende Summe bewilligt.“

Dette var Hovedindholdet af Brevet. Forresten skulde *Lüth* en af de første Dage tage til Oldenburg for selv, i det Tilfælde han tog imod Tilbudet, at aftale det Nærmere med Storhertugen. Dette Brev vakte stor Sensation i vort lille Hjem.

At vi strax var paa det rene med at modtage dette ærefulde Tilbud fulgte, syntes vi, af sig selv. Om-tale det for nogen vilde vi ikke, førend det var helt afgjort og fastslaaet. Og vi syntes at vi gik omkring, om just ikke som Stjæler, saa dog som Hæler i noget. *Lüth* havde tidligere, uden at have mindste Tanke om at det kunde realiseres, udtalt Ønsket om at noget saadan kunde ske, og nu dumpede Opfyldelsen lige ned i Skødet paa os. Der blev foreløbigt skrevet til *Zedelius*, og nogle Dage derefter gik *Lüth* til Oldenburg, talte selv med Storhertugen og hans Gemalinde, og saa blev Sagen afgjort og meddelt Menigheden, som ikke blev glad ved denne Efterretning, da Folk i den korte Tid vi havde været her, var kommet til at holde meget af *Lüth*.

Efter dette kom der da en ganske anden Flugt i det hele. En Dag gik vi til Bardenfleth for at fortælle det der. Fruen blev hel muggen over det og sagde, at ingen 6 Heste skulde faa hende trukket til Grækenland. Værst var det, da hun fik at vide, at jeg var tilsagt til Audiens hos Hertuginde, og at det var blevet mig tilladt at tage en Søster med til Athen, hvis Rejse Hertugen ogsaa vilde betale. I Begyndelsen af Maj var der et stort Bryllup, som vi var med til. Man spiste paa Dielen ved to lange Borde, for alle Kreaturerne var da paa Græs. Jeg var saa glad, at jeg rigtig var bei Ausdruck, og Folk morede sig over mig. De var nok bedrøvede over at vi tog derfra saa snart, det var jo som om vi ikke syntes om at være der;

men de følte sig dog smigret ved, at Valget netop var faldet paa *deres* Præst.

Dagen efter gik vi til et Gæstgiversted „auf der Geest“, hvor vi fik en Vogn og kørte saa den lange Vej igennem en Skov af Birk, Fyr og Gran, ikke rigtig Hede, men let Jord i Modsætning til den tunge, fede Marskjord. Vi kom forbi Lyst-slottet Rastede, hvor der saa godt ud med høje Træer og noget Vand. Endelig naede vi da Oldenburg og boede saa et Par Dage hos *Schippers*; det var omtrent et halvt Aar siden jeg sidst var her, og boede dog kun to Mil herfra. De to unge Folk tog inderlig Del i vor Skæbne og glædede sig med os over den lykkelige Vending den havde taget. Vi var med dem paa Komædie, morede os dejligt og saa Hertugen med Gemalinden og Datter. Jeg kunde ellers ikke lade være at ærgre mig lidt over Folk i denne Tid. *Böckels* havde altid været venlig og elskværdige imod os, og der skulde vi spise til Middag hver Dag; men Hofpræsten *Wal-roth*, der ikke kan lide *Lüth*, fordi de ikke stemmer overens i kirkelig Henseende og som tidligere slet ikke tog Notits af os, saae jeg trykke *Lüth* til sit Hjærte udenfor Slottet, og det mente han ganske sikkert ikke noget med. Der var saadan en Rift om os, saa vi ikke kunde tage imod alle de Indbydelser, der strømmede ind til os.

Saa skulde jeg til Audiens hos Hertuginde, der er en Datter af den fordrevne Konge i Sverige, *Gustaf IV Adolph*. Hun er Hertugens 3die Kone og har havt et Par Børn, som er døde. Han var

først gift med en Prinsesse af Anhalt-Bernburg, der var Moder til den nuværende Dronning af Grækenland Dronning *Amalie* og dennes Søster Prinsesse *Friederike*, som døde. Derefter giftede han sig med sin Svigerinde, der fødte ham en Søn *Peter* og døde. De to ældste Børn var, tror jeg, næsten voxne, da han giftede sig for 3die Gang. Den nuværende Kone var paa Grund af hendes Skæbnes Omskiftelighed alvorlig, religiøs og meget musikalsk. Dertil kom, at der var noget mildt og kvindeligt over hende, som vandt Folks Hjærter.

Jeg vil ikke nægte, at jeg var lidt benauet, da jeg skulde træde ind til hende. Jeg havde aldrig før staaet for en fyrstelig Person før min Debut med Prins *Phillipsthal*, da jeg var 7 Aar og lukkede Ledet op for ham og fortalte, at jeg boede hos en Skovrider — min Fader — men det regner jeg ikke, da jeg ikke havde nogen Anelse om hvem han var. Hertuginde var saa ligefrem, at jeg snart blev hel frimodig. Jeg havde tænkt mig noget jeg vilde sige, men da jeg saa den imponerende Skikkelse, var det væk. Hun talte meget om sin Datter og var vis paa, at hun vilde blive meget tilfreds med *Lüth*, der var en begavet Taler. Jeg takkede, fordi det var mig tilladt at tage en Søster med, og hun fandt, at det var saa rimeligt, at jeg fik En med paa saa lang en Rejse. Uagtet Dronningen gerne vilde have sin Præst snarest, raadede hun os til ikke at forcere Rejsen for ikke at komme til Athen i den værste Varme, og mente, at vi godt kunde opholde os flere Uger hos Moder og bad

mig sige til min Moder, at et Brev fra Oldenburg til Athen brugte 17 Dage, altsaa lidt længere fra Danmark. *Lüth* var imidlertid bleven tilbage i Overhofmesterinde *v. Scharnhorst's* Værelse, mens hun og jeg gik igennem de lange Gange og opad de mange Trapper til Hertuginde. Han kunde ikke begribe hvor jeg blev af, fordi det varede saa længe, og troede at jeg var drattet om af bare Befippelse. Endelig kom jeg da ganske fornøjet tilbage ledsaget af en Lakaj.

En Dag tog vi en Vogn og kørte ud til *Zweischenahn* for at besøge Pastor *Trentepohl*, der var en meget svag og spinkel Mand, men meget begavet. Han havde konfirmeret Dronning *Amalie*, der holdt meget af ham og gerne vilde have haft ham med til Grækenland, da hun som nyformælet rejste derhen. Det havde han ingen Lyst til, og hans Kone med de mange Børn endnu mindre. Han sagde, at Dronningen var meget religiøs. „Sie müssen die beste Geige streichen“, sagde han til *Lüth*. Konen kom lige fra Vadskeballien med et Voxdugs Forklæde paa. Hun lod til at være humoristisk anlagt, havde mange Historier at fortælle, og jeg tog alting for gode Varer i denne Tid.

Vejret var udmærket, og vi kørte omkring Søen, og jeg har aldrig set saadan en Mængde Christtorn som her. Oldenburgerne er heller ikke lidt stolte af disse Yndigheder; i et Land, hvor det er saa fladt, er enhver Forhøjning et Bjærg, men det var en yndig Tour i det gode Vejr og med de unge forhaabningsfulde Hjærter. Dagen efter tog vi hjem.

En ung Bonde med Kone i vor Menighed afhentede os i deres pæne Vogn med et Par store jeverske Heste, for at vi skulde se lidt af Marsken. Vi kørte en varm Solskinsdag til Elsflæth, hvor vi hos deres Slægtninge blev trakterede med Kaffe, spadserede paa Digerne, der skal holde Vandet fra aldeles at oversvømme Landet. Ved Nord- og Veststorme strømmer Vandet ind i Weserfloden, saa Digerne sprænges, saa der maa stadig være strængt Tilsyn. Baade frem og tilbage kom vi over med en Færge med Vognen, men de store Heste syntes slet ikke om at blive befordrede paa den Maade.

Tredie Pinsedag holdt vi Auktion over vore Ejendele, og der kom ikke saa lidt ind, saa en gammel Kone sagde, at vi havde dog „siddet fuld af Lintøj“. En ung Pige, der skulde holde Bryllup, købte baade Linned og Sengklæder og erkyndigede sig flere Gange hos Skriveren om hvor højt hendes Regning var steget. Atter var Huset ligesaa tomt som da vi kom. Den 26. Maj holdt *Lüth* sin Afskedspræken; jeg pakkede ind, Bibliotheket blev sendt tilsøes, og saa forlod vi vort første Hjem, hvor vi havde mødt saa megen Velvillie.

Nu da jeg skulde bort, gjorde det mig ondt at forlade det, men om nogen havde budt mig at blive, var jeg dog rejst. Det andet var altfor tillokkende. Grækernes Kamp for at frigøre sig fra Tyrkernes trykkende Aag havde fra min tidligste Barndom altid interesseret mig. Bedstemoder læste i Bladene om deres Bestræbelser for at genvinde Friheden og fortalte i Barnekammeret for sit lille Publikum

alle Tildragelserne i denne Krig. Disse Historier saa vel som Grækernes Dygtighed i alle Retninger i den hedenske Oldtid omgav Nationen med en Glorie, som intet kunde fordunkle.

Jeg havde skrevet til Søster *Hanne* om at følge med til Grækenland. Hun havde et Aarstid været Lærerinde i en Præstegaard i Jylland, Lintrup ved Ribe. Præsten var død, og Enken flyttede til Kolding, og *Hanne* var frank og fri. *Sophie* var Lærerinde hos Pastor *Østrup* i Snese, og hende havde jeg skrevet til om at give sine Elever Ferie, for at hun ogsaa kunde give Møde og samles med os paa Fredensborg til Afsked inden vi forlod Norden for at bosætte os i de sydlige Egne. Man vidste jo ikke om man saaes nogensinde mere.

Saa rejste vi da til Oldenburg, Bremen, Harburg og Hamburg. Her mødtes vi da med mine Svigerforældre, og med dem fulgte vi til Poggenpohl og saa over Schwartau, Preetz til Kiel, min Faders Fødested, som det morede mig at se. Han havde altid talt med Henrykkelse om sit Barndoms Hjem, som han aldrig mere fik at se. Alene vilde han ikke rejse derhen, og det vilde koste formeget at tage hele Familien med. Vi færgede over til Vilhelmshöhe, spaserede i Düsternbrook langs med Havnen, og overalt var der yndigt. Saa gik vi ombord paa et Dampskib til Kjøbenhavn, hvor vi kun opholdt os én Dag, og hørte her hos *Langes*,¹⁾ at *Hanne* var kommen paa sin Hjemrejse fra Jylland [til Fredensborg], og *Sophie* paa sin fra Snese.

¹⁾ Rimeligvis den nedenfor nævnte Prokurator Lange.

Paa Fredensborg var alt Glæde over den lykkelige Vending i vor Skæbne ved Siden af Bedstemoders og Moders Bedrøvelse over at vi skulde saa meget langt bort. *Hanne* var ellevild af Henrykkelse over Rejsen, *Sophie* var jo endnu fast i sin Plads, men *Clara* havde gerne forladt Institutet¹⁾ og var fulgt med — *Lüth* kunde jo konfirmere hende dér.

Vort Ophold i Hjemmet var næsten et Triumftog, alle vore Bekendte vilde gerne se os, ikke alene de nærmere, men ogsaa de fjernere. En Dag gik vi til Valdemarslund for at tage Afsked med Familien dér.²⁾ Ifjor da vi var her, troede vi ikke, at vi skulde se det saa snart igen. En anden Dag tog vi til Helsingør, og her blev *Clara* næsten kastet over paa et Dampskib, der skulde bringe hende tilbage til Kjøbenhavn, da hendes korte Ferie var udløben. Uagtet hun meget gerne var paa Institutet paa Frederiksberg, saa var hun dog ikke glad over at skulle bort fra det gode Selskab derhjemme. *Hanne* var ikke med paa denne Tur, da hun havde noget at ordne med sit Tøj, men *Alette [Lilienskjold]* vilde holde hende med Selskab. Vi havde netop faaet et Dyr forærende, men da vi var saa meget paa Farten, haabede *Hanne*, at *Alette Lilienskjold* vilde hjælpe til og skar derfor nogle forsvarlige Humpler til Aftensbordet. *Alette* var ikke vant til saadan Overdaadighed og sagde: „Skærer Du altid Din Steg saa tyk?“ „Ja, det er ligesom

1) „Det Wærnske Opdragelses- og Undervisningsinstitut for fattige Børn af Borgerstanden“ paa Frederiksberg.

2) Valdemarslund var Skovridergaard for Fischer, senere for Bjørnsen.

jeg har Ædere til!“ var Svaret. — Alle var forbausede over den store Lykke, der var blevet os til Del og det var vi selv næsten med, uagtet vi vidste, at det fra Storhertugens Side var for at gøre en Forurettelse god igen. Han havde nemlig, da *Lüth* iforfjor var til Audiens hos ham, lovet ham, at han skulde faa det første Embede, der blev ledigt. Det var et større Kald end Neuenbrook, som hed Appen. Det fik han ikke. Derimod blev det givet til en Anden, som Generalsuperintendenten favoriserede; men denne havde ikke saa god Examen som *Lüth*, ikke disputeret for Doktorgraden, ikke været oppe til Colloquium og var desuden senere Kandidat end *Lüth*. Dette var jo ikke lidet uretfærdigt, da der ellers blev holdt saa strængt paa Ancienniteten. Den nuværende Maade at gøre Fejlen god igen paa var jo eklatant, og vi var meget forsonlige. —

Der var kommen en ny Familie til at bo paa Fredensborg, nemlig de gamle *Bournonvilles*¹⁾. Dem traf vi sammen med hos *Quistgaards*. Den ene Datter *Juliane* var Enke efter en *Stub*²⁾ og havde en lille køn Dreng paa omtrent et halvt Aar; den anden Datter *Frederikke* var endnu ung. Saa var der en svensk Fru *Håkonson*, noget af Familien, og en halvvoxen Pige *Louise Olsen*, der dansede en spansk Dans *Cacchucha* for os efter Tantes

1) Den kendte Balletmester og Danser Antoine Bournonville (1760—1843) havde forladt Stockholm i 1792 ved Gustaf III's Død og blev ansat ved det kgl. Theater i Kbhvn. (Se Antoine Bournonvilles Dagbøger, udg. af Julius Clausen 1924).

2) Lovise Juliane Bournonville (1809—81) var Datter af andet Ægteskab, blev gift med cand. theol. Adjunkt i Rønne, Matthias Mandix Stub, d. 1838.

Musik. Sønnen, den senere berømte Balletmester *August Bournonville* med Familie, saa vi ikke meget til den Gang.¹⁾ Den gamle galante Franskmand tog ved Afskeden min Haand og kyssede paa den Randers Handske.

Den 8. Juli 1839 forlod *Lüth*, *Hanne* og jeg *Fredensborg* for at begive os paa den lange Rejse til *Grækenland*. Afskeden fra Hjemmet var tung nok, da det let kunde blive et Farvel for hele Livet.

Vi kørte paa en tresædet *Holstenskvogn*, da flere af Familien ledsagede os. Moder og Bedstemoder var med for at købe sig et Par Brillen i Hovedstaden, noget som ingen anden kunde udrette for hende. For 16 Aar siden havde hun været der, og det var for at købe sig et *Sølvfingerbøl*. Da vi var ved *Storekro*, tabte *Lüth* sit *Studenterpibehoved*, som havde fulgt ham paa de forskellige *Universiteter*, Hjulet gik over det og knuste det. Han mente, at det var et Tegn til at han fra nu af skulde opgive alle ungdommelige Tanker og blive adstadig.

Paa *Hirschholm* tog vi ind hos *Forstraad Schæffer*, vort sædvanlige *Bedested* paa *Kjøbenhavnsture*, og han styrkede os med en god *Middag* og overlod sin *udmærkede Frugthave* til vor *Disposition*. Han havde været *Fadder* til os alle og *forærede Hanne* til *Afsked en Dukat*. Hun mente at kunne faa *Al-*

¹⁾ August Bournonville, den berømte Balletdigter (1805—79), var ældste Søn i *Antoine Bournonvilles* andet Ægteskab. Han blev gift med den svenskfødte *Helene Frederikke Håkonson* (født 1809). Datter af en *Godsforvalter* i *Skaane*. Den omtalte *Fru Håkonson* har da antagelig været *Bournonvilles* *Svigermoder*. Familien *Bournonville* hørte til *Fredensborgs* faste *Sommergæster*.

verdens Herlighed for den, men foreløbig syede hun den ind i en lille Klud af Moders gamle røde franske Schawl.

Henad Aften naaede vi Kjøbenhavn og logerede vi os ind i „Solen“, Pusterviget, egentlig et grueligt Hul, men her var billigt, og Værten, Hr. *Schmidt* var meget beæret over det store Selskab. Der var ikke mere end to Værelser, og *Clara* kom ogsaa fra det Wærnske Institut og maatte om Natten ligge paa en Hesthaars Sofa. — *Hanne* gik hen til Prokurator *Langes*, hvor *Nanna [Lange]* var saa overgiven, at Kammerraad *Hellesen*, Husets velmeritede Ven, ærgrede sig over dem begge. Her traf hun *Theodor Hamburger*, Søn af den reformerte Præst, og han talte endel om den forestaaende Rejse, der i de Tider var noget sjældent. Det var store Ting at komme til Italien, men Grækenland overtraf alles Forventninger. Senere fik vi Besøg af Forstraad *Bjørnsen*, der holdt det for sin Pligt at tale tysk, noget han hellere skulde ladet være. Han var kommen for at være med til sin Fætters, Isenkræmmer *Hendrik Jakobsens* Bryllup med Enkefru *Holck* født Komtesse *Rantzau*. Pastor *Gamborg* fra Fredericia besøgte os, han havde været Kapellan i Tikjøb, og jeg var det første Barn han havde døbt.

Den 10. Juli gik vi ombord paa Dampskibet „Frederik VI“. Hele Familien og flere af vore Bekendte fulgte os til Toldboden. Moder og Bedstemoder var meget rørte, Moder sagde senere, at hun næsten kom til at hade Toldboden. *Jette* havde hun fulgt, *Hermann*, *Hanne*, da hun skulde til Jylland, mig

var det nu tredie Gang hun tog Afsked med her, først til Holsten, saa da jeg var bleven gift, og nu denne Gang. Det var første Gang *Hanne* rejste med Dampskib. Før havde hun kun rejst med Sejlskib og været 8 Dage undervejs fra Kjøbenhavn til Kolding. Her var mange Mennesker, hvoraf jeg ingen kendte. Næste Formiddag kom vi til Kiel efter en heldig Overfart. Vi glædede os over den skønne Indsejling. Den glædede os meget, fordi det var Faders elskede Fødested. Her maatte *Hanne* første Gang tale Tydsk. Naar der skulde siges Besked til Pigen i „Stadt Kopenhagen“ sendte vi hende afsted, og det endte som oftest med, at Pigen kom i Fortvivelse for at spørge hvad det var vi ønskede, for hun ikke kunde forstaa, hvad „Mamsell“ sagde.

Om Eftermiddagen sejlede vi over Fjorden til Sandkrug, hvor der var Borgerbal og Folk morede sig i deres Ansigts Sved. Senere roede vi over til Düsternbrook, den smukke Lystskov med Badeanstalt og Pavilloner, hvor der gik Klynger af Kielerstudenter med de røde Kasketter og rothweissroth Baand over Brystet, de Kieler Farver i de Dage, og sang af fuld Hals: „Freiheit, die ich meine“ og „Steh' ich in finstrer Mitternacht“, saa *Lüth* havde ondt for at lade være at stemme i med. Jeg mindede ham da om det knuste Pibehovede ved Storekro. Sangen lød forresten ganske godt, især hvis de havde lagt mindre Vind paa Stemmestyrke. Om Natten brød et voldsomt Tordenvejr løs, og da det var kvælende varmt, stod jeg op og rendte i Mørket Panden mod Himmelsengen, saa Gnisterne stod mig

ud af Øjnene. Om Morgenen gik vi til Kirke-
 gaarden for at opsøge *Karl Niemanns* Grav, en
 af Faders Venner, som han talte saa meget om, og
 derfra til Universitetet, hvor *Lüth* for 12 Aar siden
 havde siddet som Student paa Bænkene med den
 røde Hue paa Snur. Det hørte sig til at den al-
 drig kom af, naar man vilde være flot Student.
 Den bar ogsaa hyppige Tegn paa Dueller; der var
 flere Sabelhug i den, som han ikke var lidt stolt
 af, og efter hans egne Fortællinger maa han have
 været „ein Blitzkerl“.

Om Eftermiddagen fortsatte vi Rejsen til Preetz,
 hvor jeg hos en Væver hentede tre Duge, hvortil
 jeg selv havde spundet Garnet i Efteraaret, og de
 var meget smukke med mit Navn og Aarstal. For-
 uden Frøkenklostret bestaar Byen næsten kun af
 Vævere og Skomagere, og man hører stadig Klap-
 ren af de flittige Arbejdere. Vi fik Besøg af en
 Student *Nissen*, som vi kendte fra Øvelgønne, der
 laa i det Sogn, hvor hans Fader var Præst, og
 denne gamle joviale Herre kom undertiden ridende
 over til Herregaarden hos *Neergaards* i stive Krave-
 støvler, meget gammeldags og ærværdig i Paaklæd-
 ning. Naar jeg gik i Kirke, besøgte jeg Præstens,
 og saa spillede den Gamle og jeg sommetider sam-
 men, han paa Violin og jeg paa et gammelt Klaver.
 Vi drev det endogsaa til *Kuhlaus* Sonater, rigtig-
 nok af de lettere, men baade vi selv og hans Kone
 og Datter fandt det ganske kønt.

Vi rejste forbi de mange Søer, hvor Byen Ma-
 lente ligger saa nydeligt med sin lille Kirke, og

det er fra denne Egn *Johann Heinrich Voss* har taget Naturbeskrivelserne og det øvrige Apparat til sin bekendte Idyl „Luise“. Vi syntes at kunne kende Skoven, hvor de Elskende plukkede Jordbær.

Omtrent Kl. 8 kom vi til Eutin. Da det var Vissittid, besøgte vi Kammerjunker *Neergaard*, og jeg gensaa min tidligere Elev og den nykomne Datter *Amalie*. Her kom Rektor *Meyer* med Frue. Det var to underlig tørre Personer. Fruen brød sig ikke om at rejse, „selbst Italien reiszt mich nicht“, sagde hun, og Grækenland vilde hun slet ikke høre noget om, men vilde helst til Halberstadt hvor hun var fra, og der kunde hun jo snart komme! — *Lüth* hørte her, at Superintendent *Kochen* var rejst ud til Süsel — hvor hans Søster var gift med Pastor *Nissen* — og vi styrede saa derud og kom lige til The. *Kochen* var ikke oplagt, men i det sarkastiske Lune. Jeg troer, at han paa en Maade var misundelig, fordi *Lüth* havde faaet denne Plads i Athen. Han talte noget højtravende om Hellas og beklagede os Damer, fordi vi ikke kunde Græsk. Da vi haabede, at det vel kunde læres engang, trak han paa Skuldrene af os.

I Schwartau var det ikke muligt at faa noget Logis, da der her ogsaa var Bal i Anledning af Hertugens Fødselsdag. De indbød os til at tage Del i Dansen, men det havde vi dog ikke Lyst til; vi maatte saa køre videre, lod Hestene puste ved det sidste Værtshus, hvor der ogsaa dansedes for den elskede Landesvater, og vi travede omkring paa Gaden og hørte Dansetrinene og derimellem

Vægteren tude i sit Horn: „tu-t, tu-t, tu-t, zwölf is de Klock!“ Der var altsaa ikke andet at gøre end at køre videre trods Kudskens Protest. Saa gik det da ganske langsomt i den skønne Sommernat ad Lübeck til, hvor Solen netop stod op og forgyldte de høje Kirkespir. Men her gjorde Kudskens sig for Alvor obsternasig, kørte os til Raüberkrug, en Kro udenfor Byen, kastede Bagagen af, og smurte afsted ad Schwartau til, saa at han endnu kunde faa noget med af Dansen.

Over al denne Snak udenfor hans Dør — for helt stiltiende gik det ikke af — vaagnede Værten og kom frem i hurtig fuldendt Morgendragt, og i det samme kom en tom Vogn rumlende ad Poggenpohl til. Den blev raabt an, Kufferterne blev slængt op, vi bagefter, og saaledes kom vi da til vort Bestemmelsessted, mens Befolkningen endnu laa i Dvale, saa vi maatte dundre den op. Den gamle Svigerfader var først i Tøjet, bar Skjorte og Smæktøfler, Mutter kom da ogsaa i sin „witt Hemd“, og der regnede da Spørgsmaal ned og Svar paa Plattydsk, hvoraf *Hanne* ikke forstod et Ord; men for at gøre noget venligt drak hun 4 Kopper Kaffe, uagtet den var tynd, — godt gjorde den efter den lange Nattekørsel.

Om Tirsdagen efter en god Søvn skulde Mutter til Lübeck, og hun tog saa *Hanne* og mig med. Hun var i den Formening at vi ikke havde set Butikker der hvor vi kom fra, saa vi maatte ind i alle de største, hvor hun lod de Handlende rive alleslags Tøj ned og købte intet, saa vi generede

os for al den Ulejlighed vi foraarsagede. Allevegne presenterede hun os: „Dat is min Swigerdchter, die geht nach Grieeckenland; min Söhn is Hofprediger bi de Königin worden und dat is de *Hanne*“. Denne Presentation indbragte mig en Del Priskuranter og Anbefalinger af prisbillige Varer, som jeg skulde forelægge Kongehuset i Athen. For dog at gøre dem en Glæde tog jeg imod og lovede at anvende min Indflydelse paa passende Sted.

Hvad der morede mig meget mere var at føre *Hanne* ind i Mariekirken, hvor vi saa de 7 Kurfyrster bukke for Kejseren, naar Klokkerne slog 12, Herolderne slaa sig paa Torsken med Trompeterne, der ikke gav en Lyd fra sig og smække Døren i for det hele, naar det sidste Slag havde lydt. Der var noget saa uendelig komisk i den Forestilling. Vi maatte ogsaa ind i et af Sidekapperne for at se „der Todtentanz,“ som vi i vor Barndom havde set Billeder af hos Pastor *Fangel* i Tikjøb. Der er jo mange Ting at se i den dejlige Kirke. Saa var vi da med Svigermoder at gøre Indkøb paa Torvet og var saa galante at tilbyde hende at bære noget. Hun selv havde en Pakke med Semmel og flere andre Ting, jeg fik en Krukke Sirup med Sirupsrender ned ad, saa jeg holdt den i stiv Arm ud fra mig. *Hanne* fik et Tørklæde med levende Aal, der bestandig kravlede og bugtede sig og stak Hovederne ud for at smutte væk, saa hun hvert Øjeblik maatte give dem paa Snuden for at lære dem *mores*. Vi logerede hos Gæstgiver *Ehlers*, der boede lige indenfor den yderste Holstenthor, hvor

der var en Vej omtrent som S-Broen i Frederiksborg. Her fik man Glühwein¹⁾, en gruelig Ret, og Smørrebrød. Sønnen var en fæl Driver med Filpenser og en blaarød Næse.

Samme Aften d. 15. Juli skulde vi rejse herfra, og *Lüth* havde en længere Samtale med sine Forældre om Brødrene, som han syntes ikke blev behandlet retfærdigt. De maatte hjemme arbejde som Tjenestekarle for en meget ringe Løn, medens den yngste Broder, *Carl*, — Konens yngste eneste Søn — nu var paa Skolen i Lübeck og blev opdraget som Kavalier. *Lüth* bragte ogsaa „die Vereinbarung“ paa Bane, men den vilde Mutter, der førte Ordet, slet ikke gaa ind paa; Stemningen var ikke god, og saaledes tog vi Afsked. De vare ogsaa lidt vrede, fordi vi havde været saalænge hos Moder og saa kort hos dem. Fatter græd og Mutter tørrede sine Øjne og formanede *Lüth* til at være god imod mig: „sei goud bi dine Fru“, og saa rullede vi afsted. Brødrene sadlede hver sin Ploughost og red med til Oldeslohe for at faa Resultatet af Samtalen i Lysthuset at høre. Det var ikke særlig trøsteligt, og de syntes nu, at de var saa forladte, siden den ældste rejste saa langt bort, saa de maaske aldrig fik ham at se igen.

Indtil Hamberge gik det stolt paa Chausseen, siden var det den gamle Elendighed. I Oldeslohe toge Brødrene Afsked, og vi gnavede da videre. Først næste Morgen naede vi Hamborg. Ingen af os kunde sove ved Tanken om Forholdene paa

¹⁾ Afbrændt Rødvin med Nelliker.

Poggenpohl og om Fremtiden i det ubekendte Land ved et Hof. Ingen af os kendte noget til Hoflivet. Det saa unægtelig lidt broget ud.

Vi toge ind i et obskurt Gæstgiversted i en af de underlige kriklede smalle Gader med Kanaler imellem, hvori man kastede alt hvad man ikke vilde have i Husene, et grueligt Svineri. Om Eftermiddagen kørte vi en Tur for at vise *Hanne* Altona og Ottensen. De underlige Dragter fra Probstei og Vierlandene morede hende meget. Om Natten sov vi næsten ikke, fordi det mylrede med Væggetøj, der var nær ved at æde os, saa vi mødte om Morgenen med Vabler paa Arme og Hals, en Forsmag paa Grækenland, hvor der skal være Maser af dem.

Ved Middagstid næste Dag vare vi i Rothenburg i det Hannoverske. Egnen blev fladere og mindre køn. *Hanne*, der havde set noget af Jyllands Vester-egn, var ikke saa forbauset over denne sørgelige Landstrækning som jeg, da jeg saa den første Gang. Opad Formiddagen kom vi til Bremen. Vi skulde jo vise *Hanne* alle Mærkværdighederne og gik ned i Rathweinskeller, et Institut, som hver Hansestad har, og her skulde vi drikke Rüdesheimer fra 1694. Den smagte som Blæk og fristede ikke til mere end en Mundfuld, og der var ingen Stads ved den undtagen dens Alder. Roland var ikke smukkere i Aar i Solskinnet end ifjor i Novemberbelysning.¹⁾

¹⁾ Store Støtter af Træ eller Sten, der forestiller Ridder Roland, som ofte findes paa Middelalderens tyske Torve.

Lüth gik hen til Senator *Gildemeister*, der har en Datter, gift med en Professor *Ulrichs* ved det græske Universitet. Det var en længere Visit, og han kom tilbage hel indtaget i Fruen der i Huset, hvis Tale havde været saa logisk. Hun havde fortalt, at der var saa varmt, at man sad ganske stille og svedte. Jeg følte mig helt ringe, da jeg nok troede, at min Tale var alt andet end logisk. Om Eftermiddagen toge vi til Delmenhorst, som kun havde Interesse for os, fordi den spiller en Rolle i Titlen paa vore Konger af den oldenborgske Stamme.

Om Aftenen naede vi Oldenburg og logerede os ind hos *Schipper* i 14 Dage. Vi havde to mindre Værelser og nedenunder en stor smuk Sal, hvor vi tog imod Besøg af geistlige og verdslige Embedsmænd og Fru *v. Scharnhorst*, for hvem vi skulde modtage noget til en af Hofdamerne i Athen og som skulde tilsige mig til Audiens hos Hertuginde. Hotellet laa ikke langt fra Slottet, vi saa den hertugelige Familie hver Dag køre ud. Der er ikke noget kønt ved Egnen, den ser lidt tørve-moseagtig ud. Hertuginde var ligesaa sød og blid som sidst, og hun spurgte, hvad Moder havde sagt til at vi skulde saa langt bort, og fortalte, at der i Athen er 32 Grader R. i Skyggen, og fra Maj til September falder der ikke Regn, saa alt er tørt, og man ser ikke andet end de fortørrede Stubbe. Der er stadig Solskin med skyfri Himmel, og den skal være endnu skønnere end den italienske. I Marts grønnes alt, Roserne myldre frem, og der er dejligt og behageligt. Hun mente, at uagtet hendes Datter

længtes meget efter at faa sin Præst dertil, skulde vi ikke forcere Rejsen, men se til at komme dertil ikke førend i September, da den stærke Somervarme ikke var god for Tilrejsende. Saa roste hun meget *Lüths* Prædiken, som han havde holdt i Søndags. Hun vilde vide hvor mange Søskende vi var, og da hun hørte, at Brødrene vare i Island, syntes hun, at det var meget haardt for Moder at sende fire af sine Børn saa langt bort. Endnu raadede hun mig til at tage noget varmt Tøj med, da man var forvænt med Varme fra om Sommeren. Hermed endte Besøget. —

Lüth havde lovet Neuenbrookerne at komme derud inden vi forlode Landet, og en skønne Dag tog vi en Vogn og kørte derud. Vi var hos *Meyers* — Skolelærerens — og besøgte vor forrige Menighed. Der var endnu ingen Præst, saa vi kunde trave om i Præstegaarden og vise *Hanne* vor Bolig, som vi saa kort havde beboet. Hun morede sig ved at se alt. Bilæggerne, Køkkenet med det lave Ildsted, hvor min nævise Hane stjal Kartoflerne af Panden osv. osv., det hele tog sig nu mere male- risk ud end i Vinter, men ikke hyggeligt. Nu stod Markerne fulde af frodigt Græs, og derpaa græssede store Heste og Marskkøer.

Paa Hjemturen besøgte vi en Fru *v. Düring*, der ejer en Herregaard Löy paa Geesten, en højt liggende ikke meget frugtbar Landstrækning, hvor der voxer Fyrretræer, Birke, Lyng og Mos. Hun havde en Søn i Grækenland, som var en Slags Revierførster; han var taget dertil i Haab om at

kunne gøre Karriere formedelst sit Landsmandsskab med Dronningen. Det hele gjorde Indtryk af falden Storhed, Ejendommen saa forsømt og forarmet ud, og den nuværende Ejerinde saa alt andet end adelig ud. Driftig var hun, kunde man se paa alle hendes Manerer. Nogle højadelige Damer var der i Besøg, de lignede Gaarden i Gammelhed og Armod. Den ene, en Fraulein *v. Hohenhausen* raadede os til at tage en Sæk Kartoffler med og plante dér, „denn man muss doch eine deutsche Küche haben“. Vi svarede, at vi vilde ganske rette os efter Landets Skik.

I Oldenburg tilbragte vi en Aften hos Hofraad *Zedelius*, der havde en nydelig, fin lille Kone, der havde været Dronning *Amalies* Legekammerat. De var i Færd med at sylte Blaabær, og de kom ind alle sorte i Munden for at glo paa de Fremmede. Vi fik ogsaa Besøg af en Bondekone fra Neuenbrook, som vi ikke havde truffet, men paa alt, hvad jeg sagde, spurgte hun: „Waah?“ og saa kunde jeg begynde forfra med samme Resultat, — det var til at blive fortvivlet over. — En Dag kørte vi til *Zwischenahn* og tilbragte en ganske morsom Dag. *Lüth* gik imidlertid til Præsten, hvor der var Skolevisitats, og talte med *Böckel*, der kom herhen for at hilse paa mig og holdt en pæn Tale til mig, som *Lütz* igrunden ikke syntes jeg fortjente, og det gjorde jeg vel heller ikke. Var den bleven holdt til ham, havde den vel været mere paa rette Sted; men her i Verden gaar det ikke altid efter Fortjeneste.

I Oldenburg fik vi at vide, at vi skulde have en

ung Garderobepige med til Dronningen. Hun var 17 Aar og hed *Henriette Duncker* og havde underskrevet en Revers om ikke at gifte sig i de tre første Aar af sin Tjenestetid. Dronningen havde faaet flere Piger, men de havde giftet sig meget snart, og det var en temmelig dyr Historie. Denne var køn, saa det kommer an paa, om hun holder Tiden ud. Dette var nu ikke noget morsomt Følgeskab at have med allevegne, og hun vilde snart kunne noget Dansk igennem det Plattydske. *Zedelius'* mente rigtignok, at vi undervejs kunde benytte hende som Kammerjomfru, „denn s'ist nur eine Zofe“, men jeg havde aldrig gjort Brug af et saadant Stykke Møbel, og jeg vilde ikke kunde finde mig i at lade mig opvarte og klæde paa. Hun præsenterede sig engang med en gammel Tante, og de talte begge med syg Stemme om Sørejsen fra Triest, uagtet Havet endnu laa in weiter Ferne. Tanten havde hørt at grøn The var godt mod Søsyege, og jeg havde hørt at en lille Pose med Safran i Hjærtækulen var et Universalmiddel. Den Unge fortalte desuden, at hun i nogen Tid havde været tilstede ved Prinsesse *Friederikes* Paaklædning „um zu lernen wie man mit einer Fürstinn umgeht“.

Der kom mange Besøg til os. Overkammerherre *v. Rennenkampf* maatte jeg tage mod, og Uhrværket gik af sig selv. Da han hørte, at jeg var dansk, fortalte han, at en Broder af ham var gift med en født *Brun*, Søster til Grevinde *Bombelles* og Fru *Pauli*, og at de boede i Finland. Han havde selv med sin yngste Datter været i Kjøbenhavn hos

Konferensraad *Bruns* og synes godt om at være der.¹⁾ Fru *v. Scharndorst* medgav os nogle Smykker til Dronningen, der skaffede os mange Bryderier, og for at sikre os imod disse fik vi Ministerpas at rejse med.

Den 3. August forlode vi Oldenburg i en stor lukket Vogn med alle Kufferter snærret bagpaa og ovenpaa. Den Dag kørte vi 8 Mil og naaede om Aftenen en By, som hed Asendorf. Vi boede i Postgaarden, hvor man ikke kunde skaffe os andet end varm Aftensmad, som vi ikke vare vante til. The og Smørrebrød lod de som de ikke kendte noget til. Kl. 4 næste Morgen sad vi allerede igen i Karossen og naaede først en lille By Nienburg ved Weser. Folk gik i Kirke i deres bedste Stads, og alting saae saa søndagsmæssigt og pynteligt ud. *Duncker* smaagræd af og til, som var saa rimeligt og hende saa vel undt. Vi andre vare glade over alt, hvad vi saa.

Henad Aften naaede vi Hannover. Der blev slaet Tappenstreg igennem Gaderne, og Patrouiller red omkring for at Folk skulde forføje sig hjem i borgerlig Tid, — der havde for nylig været nogle Uroligheder, jeg veed ikke i hvilken Anledning, og det syntes *Ernst August*, „der alte Haudegen“, ikke om.²⁾ Han vilde nok selv være Herre i sit Rige. — Allevegne i det Hannoveranske er paa Bønderhusene Ejerens Navn og et eller andet Bibelsprog anbragt, enten over Porten eller paa Husets Gavl, en Skik som jeg syntes meget godt om.

¹⁾ Den kendte Handelsmatador, gift med Friederike Brun, født Münter. Af deres Døtre var den skønne Ida bleven gift med Grev Bombelles, den anden med Ministerresident i Hamburg Georg Pauli.

²⁾ Ernst August, Konge af Hannover (1771—1851).

I Fächeln var der meget propert, og Hotellet udmærkede sig ved saa høje Senge, at man egentlig burde havt en lille Trappe for at komme derop. Desto raskere rutshede vi nedad, da vi Tirsdag Morgen begav os paa Vejen. Henad Formiddagen naaede vi den gamle By Braunschweig med de krumme, snevre, slet brolagte Gader og skæve Huse. Der var forsamlet en Masse Mennesker til det store Marked. Vi maatte ty til et lille Værelse i en gruelig Kneipe „zum goldnen Engel“. Stuen var saa lav, at *Lüth* kun lige kunde staa oprejst. Da vi havde nydt lidt af den berømte „Schlackwurst“ med „Pumpennikkel“ og „Mumme“ til, gik vi ud at bese Byen. Disse tre Delikatesser er berømte vidt og bredt. Pølsen syntes jeg smagte omtrent som vor hjemlige Spegepølse. Mumme var noget meget mørkt Øl, næsten saa jevnt som Sirup, og man blev tung og dvask af det. Brødet, der er meget mørkt og tungt, skal have faaet sit Navn af, at en Franskmand, som ikke vilde spise det, sagde: „c'est bon pour Nichel“, Navnet paa hans Hest. Oppe fra en vid Udsigt over Byen og den lille Flod; herfra til Wolfenbüttel gaaer et lille Stykke Jærnbane, og da der endnu ikke er mange af den Slags i Tydskland — kun fra Leipzig til Dresden, fra Nürnberg til Fürth — var dette en stor Mærkværdighed, og vi vare saa heldige at se et Tog komme.

Endelig fik vi en temmelig dyr Befordring herfra til Leipzig over Halberstadt og Halle. Da vi kom til den preussiske Grænse, skulde Kufferterne efterses, og der blev et forfærdeligt Vrøvl om Dron-

ningens Sager, og især da de i *Dunckers* Rejsesæk fandt et usyet Stykke Sirts og et halvt z hvidt Strikkegarn. Nu maatte vi ganske sikkert være Smuglere. Da det var henad Aften, besluttede vi at blive her i Hessen og i Morgen lade Sagen bringe i Orden i Halberstadt. Meget tidligt næste Morgen droge vi da afsted i Følge med flere store Fragt-vogne og en Politibetjent, for at vi ikke skulde „durchbrennen“. Vi skulde holde Skridt med de tunge Fragtvogne, der knagede i alle Fuger under den svære Vægt og var forspændt med mange Heste, hvis Seletøj idelig klingrede med alle de Messing-zirater det er behængt med, saa Farten gik Fod for Fod. Tidt steg vi ud og spaserede ved Siden af Vognen og saae op paa Harzen og Brocken. Vi maatte holde ved hver Kro, for Fragtmændene skulde forfriskes med Øl af høje, smalle Glas. Politibetjenten holdt strængt Udkig med os, da vort lettere Køretøj kunde smøre Haser og vi talte et Tungemaal, han ikke forstod. Varmt var det og ærgerlige var vi over denne Forsinkelse, som Kud-sken ogsaa brummede over og sagde, at havde vi blot stukket et Par Daler i Næven paa Toldbetjentene, saa havde vi undgaet alt dette. Nu kom Raadet for sent, og der var intet andet at gøre end at stirre paa Blocksbjerg og tænke paa, hvor surt det maatte falde Hexene at komme derop, naar de ikke havde andet at ride paa end en Træhest. Endelig Klokken 1 naaede vi Halberstadt, og saa begyndte Chikaneriet igen. Den fornemste Toldembedsmand snakkede frem og tilbage i tre samfulde Timer, saa vi

var paa Kogepunktet. Ham kunde vi da ikke bestikke! Omkvædet paa deres Tale var: „Wir Preussen sind noch sehr galant, aber warten Sie bis Sie nach Österreich kommen.“ Tilsidst, „des langen Haders müde, sie machten endlich Friede,“ og Porten, som havde været laaset for os, blev lukket op og vi sluppen løs. Mens Hestene muflede deres Foder i sig, gik vi omkring i Byen for dog at se Klopstocks Denkmal og den gamle Domkirke. Længe blev vi her ikke, dertil havde vi ærgret os formeget, og tillige havde vi gjort den Erfaring, at Ministerpas ikke hjalp os igennem Tolden. —

Vi var altid tidlig paa Benene om Morgenene, og vi naaede i Dag ved Frokost Bernburg, hvor vi maatte smage noget Øl, som kaldtes „Bräuhahn“,¹⁾ hvori der svømmede revet Brød. Vi spaserede om i Haven og lod os sætte over Saale, men det var *Dunckers* første Søtur, og da hun kom paa det Tørre igen, raabte hun glad: „Jetzt weiss ich, dass ich nicht seekrank werde“. Om Aftenen naaede vi Halle. *Lütz* vilde besøge en Væverfamilie, hos hvem han for 10 Aar siden havde boet, da han studerede her. Mange gamle Historier kom frem fra den Tid, hvorledes han i Haven havde danset Runddans og sunget: „Ringe, ringe reie, sind der Kinder dreie“ — med de unge Piger, som naturligvis alle troede, at han vilde have dem. Og naar Pedellen — der Pédel — kom med „zwei Groschen Citation“, naar Studenterne havde været paa Kommers om Aftenen paa Gaderne, saa maatte Væveren hen at faa ham

¹⁾ Øl brygget af Hvede.

afsted med det gode, da han nok vidste, at hans forfløjne Student ikke havde mange Groschen at anvende paa Pedellen! — Derpaa gik vi hen paa et Forlystelsessted „an der Schleusse“, hvor han ogsaa havde haft megen Morskab. I en af Opvarterne genkendte han en Kegledreng, som han mange Gange havde endevendt, naar han ikke gjorde sine Sager ordenligt. Værten og hans Datter *Malchen* vare døde. I Dag begyndte vi vor Vandring gennem Byen, ledsaget af en Student *Hellwag* fra Eutin, en Yngling med bølgende Lokker og flotte Manerer. Ruinerne af Slottet Giebichenstein ligger højt og Floden slynger sig meget malerisk ud i Egnen. I disse Omgivelser var det, at *Oehlen-schlæger* skrev sit smukke Digt „Hjemvee“.

7. August forlode vi Halle og holdt i en lille By, hvor vi i en Kro saa et Billede af *Christian IV* paa Væggen. Hvorledes det havde forvildet sig herhen, kunde vi ikke faa at vide. Den nuværende Ejer vidste det ikke selv. Han havde arvet Kro, Billede og hele Klatten efter sin Fader. Naar jeg ser saadan en Besynderlighed, vil jeg gerne kende dens Historie.

Kl. 8 om Aftenen holdt vi vort Indtog i Leipzig. Om Eftermiddagen skulde vi afsted paa Jærnbaneln, og det var en stor Begivenhed. *Hanne* og *Duncker* kom af Mangel paa Plads ind i en anden Vogn end vi og stiftede strax Bekendtskab med en rar gammel Mand, der havde været i Kjøbenhavn. De 12 Mil mellem Leipzig og Dresden tilbagelagde vi i 3½ Time. Det var lidt andet end at gnave henad Lande-

vejen med en Lejevogn. Vi kom gennem en lang Tunnel —, det var ganske underligt pludseligt fra Dagens Lys at komme ind i Mørket, og uvilkaarligt tav alle Munde indtil man atter kom ud i den friske Luft, saa var det som om Trykket tabte sig og man følte sig lettet som efter en overstanden Fare. Det er en meget umelodisk Piben, der tilkendegiver Togets Afgang og Ankomst, men det gik rask forbi Byer og gennem Skove, hvor det saa ud som Træerne snurrede rundt om hverandre.

Dresden ligger smukt ved Elben, som forresten ser gul og plumret ud. Man havde fortalt os meget om de underlige Fornemmelser man skulde have efter en Jærnbane-fart paa Grund af den rystende Bevægelse man er i. Vi befandt os fortræffeligt derefter og havde moret os godt over snart at være over, snart under Chausseen. Alt var saa nyt for os, hvis Liv i den første Ungdom var gaet saa stille hen, alt syntes os seværdigt og vakte vor Interesse.

Paa Banegaarden blev vi strax omringede af Dragere, der lovpriste hver sit Hotel som noget ganske mageløst. Vi faldt i Hænderne paa En fra „Goldner Hirsch.“ Han skrev Hirsch paa vor Kuffert, slængte den paa en Trækvogn, løb med den og vi bagefter i den Tro, at det var et udmærket Sted. Huset var aldeles fuldt, og vi maatte paa 4. Sal. Det hele saa snusket ud; der var meget varmt og en Masse Væggetøj, saa vi ikke kunde sove, uagtet vi myrdede mange, og snart laa i Sengene, snart søgte Tilflugt i Stolene og tilsidst endte paa Gulvet, hvor

der ogsaa vrimlede af disse Uhyrer. Næste Morgen forlangte vi andre Værelser, og da vi ikke fik dem, flyttede vi til „zum deutschen Hause“. Til Afsked og Tak skrev *Lütz* med store Bogstaver paa Døren: „Wanzenloch“! Saa kunde de have det saa godt. — Inde i Staden besøgte vi „der Zwinger“, det kongelige Slot og flere mærkelige Ting. Vi tog til det sachsiske Schweiz og bestilte en Kudsk, der skulde hente os i Pirna. Kl. 6 gik vi ombord i et lille Dampskib, der gik opad Elben, en meget smuk Tur, og man viste os et Hus, hvor *Schiller* skal have opholdt sig, da han skrev sin „Don Carlos“. En Herre talte til os paa Dansk og presenterede sig for os som Baron *Juel Rügenstein*. Han var paa Vej til Töplitz, hvor han vilde bruge Badene, og vi var hele Dagen sammen; han var meget elskværdig og lovede at hilse Danmark fra os og besøge Moder, naar han kom hjem. Hvor her dog er dejligt alle Steder! Denne vilde Bjergnatur tiltalte os overordentligt. Vi brugte rigtig vore Ben i Dag for at faa alt med, og Baronen, som var godt kendt her, viste os omkring. — I „Bastei“ toge vi Afsked med vor venlige Ledsager. Saa gik det rask nedad for at træffe Dampskibet, der skulde bringe os til Pirna. Vi blev mere og mere benauede ved Tanken om hvor letsindigt vi havde betroet vore Ejendele og Dronningens Smykker til den fremmede Kudsk, hvis Navn vi ikke engang kendte. Vi blev derfor meget glade, da vi paa den yderste Spids af Landgangsbroen saa den ærlige Blusemand staa og svinge Hatten til os og raabe: „Küss die

Hand Ihre Gnaden!“ Han var en Østerriger og skulde Retour til Wien. Her blev vi trakterede med Foreller, og inden vi gik til Ro, spillede jeg nogle af mine gamle Melodier paa et Klaver, der stod i Salen, og jeg blev helt vemodig selv ved at høre dem saa langt fra Hjemmet.

Vi naaede da Peterswalde næste Dag, et Toldsted, hvor Sagerne atter skulde visiteres under endeløst Vrøvl. Her trøstede de os med, at naar vi kom til Wien, blev det værre. Saa lode vi alle Kufferterne plombere, for saa behøvede vi ikke at aabne og kunde blive fri for disse Plagerier. Vor Blusemand sagde hele Tiden: „Stik dem en Zwanziger i Næven“, men vi vilde dog helst komme som ærlige Mennesker gennem Tydskland og ikke gøre os skyldige i Bestikkelser. Efter alt dette satte vi os til at spise „Backhendl“, indbagte Kyllinger, en østerrigsk Livret, og saa drog vi videre. Verden blev nu bestandig smukkere. Det gik op og nedad Bjærge, saa vi snart maatte have Forspand af to Heste til, og snart maatte der lægges Hemske paa Hjulene. Blusemanden gik, naar Vejen steg, og det gjorde vi med, og han fortalte uafdelig og sagde „Küss die Hand, Ihre Gnaden“ mange Gange. Han havde været med i de sidste Krige imod Napoleon, kendte hver en Plet i Omegnen og hvert et Mindesmærke over faldne Tydske og hvilke Landsbyer, der var bleven „ganz zusammengeschossen“. Vi kom forbi Byen Kulm, hvor Franskmændene havde lidt et Nederlag 1813 d. 30. August, men havde dog faaet brændt og skudt

den sønder og sammen først; nu er den forlængst bygget op igen, og i de fleste Huse er der indmuret franske Kugler, som dengang traf saa godt.

Langsmed Vejene er der opstillet Helgenbilleder, som baade Børn og Voxne knælede ned ved og be-korsede sig for. Dette saa meget smukt ud, dog syntes jeg ikke, at Andagten var saa stor, som jeg havde ventet, for mange vendte sig om for at se paa os, mens de bad deres Rosenkrans.

Den 14. August henad Aften raabte vor Kudsk, da vi befandt os paa en temmelig Højde: „Jetzt schauen Sie die Stadt Prag!“, og der laa den store Stad udbredt for os med sine Taarne, sine Øer i Moldau, et herligt Syn! Der var propfuldt af Gæster i „zum goldnen Engel“; Værten maatte indrømme os sine egne smukke Værelser. Om Aftenen drog Militær med Musik igennem Gaderne, det var Forspillet til den store Festdag i Morgen: Jomfru Marias Fødselsdag d. 15. August. Det véd de saa bestemt.

For at se hvorledes den Fest blev højtideligholdt fulgte vi efter Mængden, der strømmede til Kirkerne. Først kom vi ind i en lille grim Kirke pyntet med Tøjblomster og Flitterstads, Folk knælede, slog Kors for sig, rejste sig, faldt igen og saa videre, intetsteds Ro, og intetsteds Prædiken. Saa gik vi til Kirken, hvor *Johann Huss* i sin Tid havde talt, og til Teyn Kirke hvor *Tycho Brahes* Grav er. —

Dagen derpaa rejste vi herfra, hvor vi havde havt det godt, og Værtens Regning var ogsaa god og stor. Vi overnattede i Deutschbrod, hvor der var meget griset, saa vi i Servanterne fandt baade

hvad der skulde være og ikke skulde være, og i Sengene meget Væggetøj. Folkene tog Sagerne meget gemytligt og forsikrede, at „Wanzen“ var der allevegne i Østerrig og allerflest i Wien, og dermed troede de at have skaffet deres Væggetøj en privilegeret og berettiget Existens. I Iglau begyndte det at regne, og nu saae Verden ikke mere saa glimrende ud, Regnen hindrede os i at se vidt omkring, og derfor var vi ikke saa straalende glade som ellers, hvor vi med alle Ungdommens Forhaabninger nød Rejselivet. Henad Middag begyndte Egnen igen at blive meget smuk. Her var Vinbjærge fulde af lækre Druer langs Vejene. Vor Blusemand sagde, at der var stor Straf for Tyveri af disse, og der blev ogsaa passet paa; vi saa ogsaa, at der stak et Hoved frem, hvor man mindst ventede det.

Vor Kudsk bad om han maatte køre os helt til Triest, og da han var saa skikkelig og gemytlig, lovede vi ham det. Saa gik det da videre, og vi kom gennem Schørnborn, og endelig opdagede vi Stephanstaarnet i Wien, og saa gik det rask nedad til Kejserstaden ved Donau. Der var ikke videre Stads ved Forstæderne, og vi blev meget hensynsløst behandlet af Toldvæsnet. Vi lod alle Kufferter med Plomberne paa blive staaende i Tolden, og nu kørte vi omkring til forskellige Hoteller, hvor der imidlertid ingen Plads var, saa vi tilsidst landede i et ikke meget indbydende Logis, „zum weissen Ross“, et meget yndet Navn hertillands. *Lüth* vilde have The — de kendte kun Hollunderthe — Hylde-

the — og saa maatte vi tage, hvad de havde, „a gebackenes Huhn“. Det kan ikke nytte at ville have sine hjemlige Retter i Udlandet, hvor de have ganske andre, man maa Skik følge, eller Land fly.

Om Eftermiddagen næste Dag skulde vi rejse, og vi maatte ud til „die Mauth“ (Tolden) for at afhente vore Kufferter. De var endnu ikke færdige med Vrøvl og Skriverier, saa vi maatte endnu vente 3 Timer inden vi kom afsted. Da vi naaede Kreutzberg, holdt Kudsken og bad os se tilbage: dér laa hele den store Stad med alle sine Herligheder og sin gemytlige Befolkning, meget større end Prag, men jeg sætter dog den bøhmiske Hovedstad med dens kuperede Terræn meget højere; dog sang vi idet vi steg i Vognen igen: „Es gibt nur ein' Kaiserstadt, es gibt nur *ein* Wien!“ Formedelst Forsinkelsen naaede vi den Aften ikke længere end til Wien Neustadt.

Om Morgenen var Vejret smukt, og tidlig drog vi afsted. Da vi var kommen lidt ud mellem Bjærgene, opdagede vi der Schneeberg med Sne paa Toppen. Solen skinnede saa klart paa den og de mørke Skove, og det var saa skønt, at vi udbrød i vor Glæde over at faa det at se: „Ja, wunderschön ist Gottes Erde und werth darauf vergnügt zu sein“. Vi kom midt ind i Bjærgene og her var bestandig Afvexling, og det var jo en stor Fornøjelse for os, som først paa denne Rejse havde set Fjelde. Der blev saa spændt 3 Heste til for Vognen, og nu gik det opad indtil vi var paa Højden af Semmering, hvor vi kørte i Sne; det var en stor-

artet Natur. — — Vi var glade, da vi om Aftenen kom til vort Herberge og fandt Værelserne opvarmede, for det havde været koldt de sidste Dage mellem Bjærgene. To godmodige Søstre, magre, smalle, langlivede, ejede Gæstgiveriet og vidste ikke det gode, de vilde gøre os. Dagen derpaa kom vi saa til Graz og rejste videre gennem Lebering, Leibnitz, Strass, hvor vi overnattede. Allevegne blev man trakteret med den sure Landvin. Hele Dagen havde den ene Hest haltet, saa vi havde gaaet meget for at lette Byrden for den. Vor Kudsk maatte købe en anden Hest, men allerede næste Dag vilde den nye Hest ikke æde, og vi skulde være i Triest i bestemt Tid for at komme med det Dampskib, der afgik til Orienten den 1. September. Forfejlede vi det, maatte vi blive der 14 Dage længere. Efter en Times Tid kom Blusen med glædestraalende Ansigt. Hesten aad sin Havre, alt var godt. Middagen tilbragte vi i Marburg, næste Formiddag gjorde *Lüth* den østerrigske Gesandt i Athen *Prokesch von Osten* Visit i Cilly, hvor han opholdt sig, og denne gav ham nogle Oplysninger om de klimatiske Forhold i Grækenland og om Hoffet. Begge Dele var lige lidt lystige at høre paa, men gode at faa Forstand af¹⁾.

Det blev mørkt inden vi naede St. Oswald, og *Duncker* var meget bange for Røvere. Hun stak hvert Øjeblik Hovedet ud af Vinduet, Kusken var heller ikke rigtig glad paa den snevre Vej under

¹⁾ Anton Prokesch v. Osten (1795—1876), Diplomat og Forf. af „Gesch. des Abfalls der Griechen“ (1845), hvilken Bog blev undertrykt i 1852. En ny Udgave i tre Bind kom 1867—68.

den overtrukne Himmel. Snart syntes han det puslede i Buskene, snart fløjtede det, og tilsidst saa han noget skjule sig under en Bro vi skulde over. Saa gav *Duncker* sig til at brøle, saa *Lüth* maatte skænde. Det var ikke morsomt med de to Kujoner. Omsider kom vi frem uden at blive overfaldne, og de havde kun Lammefrikassé at traktere os med, som de kaldte „a eingemachtes Fleisch.“ Da vi havde faaet det tillivs og havde laaset vore Døre godt, gik vi til Ro. Folkene saa tvære og skumle ud. Det var meget koldt, hele Natten skyllede Regnen ned.

Efter en lang Kørsel kom vi den næste Dag til Laibach ved Floden Sau. Her saa vi Franziskanermunke i deres grove Kutter med Reb om Livet trave henad Landevejen. Det blev dygtig sent inden vi kom over de høje Bjerge til Lobitsch, og *Duncker* græd mange salte, men denne Gang stille Taa- rer for de Røvere, hun ventede skulde overfalde os, men vi kom da uskadte i Hus. Ved Middags- tid var vi i Adelsberg. Naturen havde antaget et helt andet Udseende. Her var bart og stenet, og kun nogle faa forkrøblede Træer stod og raabte til hinanden. Den eneste Mærkværdighed var Hulerne, som vi ikke fik at se; Hesten var igen syg, vi kom kun til Sesano, to Mil fra Triest, det mest grisede Sted. Jo sydligere man kommer, desto uslere og uvenligere er Værtshusene. Endelig naaede vi et Sted, hvorfra man ser Triest ligge dybt nede under sig og det dejlige blaa Adriaterhav og Fyr- taarnet langt ude paa en fremstrakt Landtunge.

Hvor det var forfriskende atter at se Havet og store Skibe.

Vi var anbefalede til det oldenborgske Konsulat *Guibhardt & Stetten*, der begge kom for at hilse paa os og ledsage os paa en Spaseretur gennem Byen, naturligvis først til en Konditor at spise Is; saa roede vi til Fyrtaarnet, som laa langt ude og hvor vi steg op i Laternen, for at se hvor smukt Staden og den hele Omegn laa for os. *Duncker* kneb mig stadigt i Armen for hendes fixe Idé, Søsygen. Da vi kom i Land, gik vi i et komisk Optog gennem Byen: Foran Konsul *v. Stetten* med mig under Armen, saa den lille lavbenede *Guibhardt* med *Hanne*, og tilsidst *Lüth* med *Duncker*, der var ved at falde over sine egne Ben for at se paa alting. Allevegne laa sydlandske Produkter, Tomater og Vandmeloner med sorte Kærner i det røde Kød, — og det morede os at se Flokke af unge, net klædte barhovede Piger vandre om i Gaderne, Sypiger, der gik hjem fra deres Arbejde og som danner en Korporation, næsten ens klædte.

Næste Dag — Søndag — var vi indbudt til den danske Konsul Hr. *Werner v. Oestreich*, der er beslægtet med de to andre Herrer og boer i samme Hus. Det danske Vaaben prangede over Indgangs-porten, og i Salen hang Kong *Frederik VI's* Billede i Uniform. Af Damer var her nogle gamle Frøkner *von Oestreich* og Husets Datter *Elisa*. Hendes Moder var Søster til *von Stetten*, der saa vel som *Guibhardt* var ugift. Det var en flot Middag, 11 Retter og Vin i Forhold, noget vi ikke tidligere

havde kendt og ikke kunde aarke. For hver en Prop der knaldede af en Flaske Champagne gav *Duncker* et Vræl og foer op fra Stolen til uendelig Morskab for et Par unge Herrer, der var nærværende. Efter endt Maaltid blev vi ført omkring i det brillante Hus, ogsaa ind i Pebersvendenes Lejlighed, hvor alt var komplet smukt. *Stetten* sagde: „Ja, her er alt undtagen én Ting — en Kone!“ og dermed saae han saa mildt til sin unge Søsterdatter, — de er alle velhavende og drive en storartet Bankierforretning. Om Eftermiddagen kørte vi i to Vogne ud til deres smukke Villa og traf et Par andre gamle Tanter, der strax presenterede sig som Lutheranere. Her spadserede vi i Haven i det klare Maaneskin, spiste Muskateller, som hang i Buegangene over Hovedet paa os. Klimaet var aldeles sydlandsk. Saa tog vi tilbage til Byen og var i deres Loge i Theatret, hvor vi saa „Barberer i Sevilla“.

1. September. Kl. 4 om Efterm. skulde vi ombord paa Dampskibet „Baron Eichhoff“, og begge Konsuler ledsagede os til Havnen. *Lüth* og *Duncker* skulde komme med nogle Indkøb, men det varede saalænge, at det allerede havde ringet. Konsulerne begyndte at blive urolige, jeg var helt uheldig, men endelig kom de da halende. Efter en hurtig Afsked kom vi ombord og brusede afsted ud forbi Fyrtaarnet, og snart tabte vi det sidste Glimt af Tyskland af Sigte. Det var med Vemod jeg saa det svinde. Nu var man ganske afskaaren fra Fastlandet, som dog hang sammen med Fædre-

landet. Bag os laa hvad vi kendte, og foran i det Fjerne det Ubekendte og Fremmede, og vi vidste ikke, hvad det havde at byde!

Ombord var der mange Passagerer af alle Nationer, det var en underlig Sprogforvirring. Der var meget varmt i Kahytten, og jeg blev søsyg. En af Englænderinderne, der skulde til Candia, vilde kurere mig med Muskatvand, som ikke gjorde Sagen klar. Jeg overværede Englænderindernes Afklædning og gjorde et dybt Indblik i hvorledes et hensigtsmæssigt Rejsekostume skal være; den ene undrede sig over at den anden i denne Varme havde Uldtrøje paa, og denne svarede: „I always wear one“, da man saa ikke saa let forkølede sig. Op ad Dagen laa vi udenfor Ancona, hvorfra der idelig hørtes Ringen fra alle Kirker. Jeg begyndte at vænne mig til Søgangen, saa jeg baade var med ved Bordet og paa Dækket, hvor vi lærte vort Rejseselskab at kende. Torsdag laa vi for Korfu et Par Timer, og vi saa os om i Byen, som ligger saa malerisk ved det mørkeblaa Hav. Paa Platanpladsen udenfor den engelske Guvernørs Hus gik vi ind i en Café og blev tiltalte paa Fransk af en ung, fint klædt Mand, da Folk ikke forstod os; da han hørte vi var Rejsende, sagde han, at Dampskibet laa her 6 Timer, saa vi godt kunde faa set noget. Saa hentede han sin Ekvipage, kørte os først til Fæstningen, og det lod til han havde Adgang allevegne, derpaa til „Guvernørens Villa.“ Den laa ganske dejligt i en Have, der lod til nylig at være

anlagt, da Træerne var temmelig unge endnu, men hvor vil der dog blive smukt med de unge Oliven-træer med deres matte, metalgrønne Blade. Han førte os om i hele Huset, som var meget elegant møbleret, lod bringe Limonade til os og satte sig til at spille for os paa et dejligt Flygel, medens vi beundrede den henrivende Udsigt fra Vinduerne. Saa gik det tilbage til Byen, og her trakterede han os i en Café med Café au lait af høje smalle Ølglas. Han var Greve og Venetianer af Fødsel, var gift, havde 5 Børn og havde truffet Dronning *Amalie* af Grækenland i Venedig, da hun sidst var der og havde havt den Ære at danse med hende paa et Bal d'ér. Ved Afskeden ved Baaden gav han os sit Kort, — det er desværre gaaet tabt, og jeg kan aldeles ikke huske hans Navn. Dampskibskaptajnen kendte ham godt og sagde: „c'est un fat“; vi syntes at vor „fat“ imod os havde været meget forekommende og behagelig.

En Dagstid efter naede vi Patras. *Lüth* gik i Land og tiltalte Folk paa Oldgræsk med den erasmiske Udtale, men de forstod ikke et Muk, da det nygræske Sprog udtales anderledes, og han var vred, fordi de bildte sig ind at tale Græsk. Imidlertid gjorde vi Bekendtskab med den spanske Greve el conde *de Fuentes*, som ledsagedes af en Franciscanermunk paa sin Rejse til det hellige Land. Greven var rig, men lidt sindsforvirret, og vi var bange for ham. Naar han sad ved table d'hôte, talte han højt til sin Stok, en rigtig Knortekæp, lo undertiden af fuld Hals eller foer op i Vrede, naar Stok-

ken ikke svarede ham; engang kom han gennem Spisesalen med det ravnsorte Haar fuldt af Papilletter og sin Natpotte i Haanden, men saa blev Kap-tajnen vred og kommanderede ham tilbage. Fra da af søgte vi at holde gode Miner med den stakkels Fyr. Franciskaneren gik kronraget omkring paa bare Fødder og læste sine Bønner Morgen og Aften højt uden at lade sig forstyrre. Det var en klog Person, der talte Latin med *Lüth* og som beundrede mit blonde Haar, hvilket han aldrig havde set Mage til. Den tyrkiske Gesandt i Wien med Tjenerskab var ogsaa ombord, en smuk Mand og ikke som man havde tænkt sig en Tyrk. Naar Tjenerne et Par Gange bragte ham Syltetøj og Vand, sendte han det altid hen til os og saa mild ud, naar vi tog noget deraf. Til andre Tider saa vi begge Tjenerne gaa foran ham og stænke Eau de cologne af langhalsede Flasker; saa vidste vi, hvor Rejsen gik hen.

Dagen gik og Dampskibet gik, begge sin rolige Gang. Vi omsejlede Cap Matapan — det gamle Tenarion — det sydligste Pynt af Peloponnes, som er saa berygtet for stærk Søgang; jeg syntes det saae bart og ubeboet ud. I bedste Forstaaelse med vort Rejseselskab kom vi forbi mange Øer ind i den saroniske Bugt, og den 7. Septbr. løb vi ind i Havnen Piræus, paa en Maade glade over at have naaet Maalet, men dog benauede ved Tanken om Fremtiden. Fra Havnen saa vi Akropolis og en Del af Athen ligge en Milsvej derfra i det dirrende Sollys; og en ejendommelig tør, varm Luft drev os i Møde inde fra Land. Her skulde vi altsaa opslaa

vor Fremtids Bolig. Jeg var grædefærdig ved at tænke paa, hvor langt jeg var fra mit Hjem, og hvor forskelligt det var fra det jeg nu saa. Men her var ikke Tid til Betragtninger af den Slags.

Saasnart Skibet havde kastet Anker, mylrede en Mængde Baade derhen, og solbrændte halvnøgne Fyre med sorte Øjne og blændende hvide Tænder reves om Kufferter og Tasker under forfærdelig Raaben og Skrigen. Ankomsten til Land faldt vi fra Scylla i Carybdis, Hoteltjenere og Fiakrekuske flokkedes om os, indtil endelig en finere Hoteltjener fik os kapret og placeret med vort Tøj i en Vogn, der kostede 10 Drachmer. Han var i kridhvid flagrende Fustanelle med guldbroderet Jakke og Gasmacher, talte forskellige Sprog, og sagde, han var Greve, men forarmet, saa han maatte paatage sig en Tjeners Skikkelse. Saa gik det i susende Karriere tvers over Resterne af de lange Mure, der i Oldtiden gik fra Athen til Piræus og til Olivenkoven. Midt i den laa et Par smaa Huse, og her standsede vi, og en pyntet Mand kom hen og spurgte i en lang Talestrøm, der lød omtrent saaledes: „So-ma-da, Lu-gu-mi, — Ku-lu-ri?“ *Lütz* antog det var et Toldsted, men Greven belærte os om at det var en Locanda (Café), og Værten spurgte om vi vilde have Mandelmælk; vi tog da en Limonade, der smagte godt, og Hestene fik lidt lunkent Vand, og saa fløj vi afsted igen paa den støvede Landevej mellem Vinhaverne. Paa en Højde tilhøjre for Vejen lige ved Indkørslen til Athen ligger Theseustemplet temmelig vel vedligeholdt. Husene i Hermesgaden,

som var en af Hovedgaderne, var smaa og uanselige, de fleste forsynede med en lille Balkon. Det Hele saa ikke en Smule hovedstadsagtigt ud, men meget købstadsmæssigt. Gaden gaar saa smaat opad, og Kusken slog løs paa de magre Dyr for at faa dem i standsmæssigt Trav.

Højere oppe i Gaden maatte vi ind i en lille snever kroget Gade, hvor vi omsider holdt udenfor „Hôtel de Londres“. Værten kom os i Møde med mange Komplimenter og overlod os en stor Sal og fire mindre Værelser, og vi syntes det stod herligt til. Der blev serveret os en Frokost: Kaffe, Honning, og Noget, der hed Smør, men saa ud som oplagt Mælk og lugtede af Faar, saa vi ikke turde binde an dermed. Grevnen stod bag min Stol, rede til at række os enhver Ting. Der blev sendt Bud til Slottet for at melde vor Ankomst, og der kom snart Bud for at hente *Duncker*. Hun besøgte os senere med en anden Kammerjomfru *Granberg* fra Oldenburg, og hun følte sig allerede „ganz einheimisch“ mellem sine Landsmænd, hvor hun kunde tale oldenburgsk.

Frøken *v. Nordenpflucht*, Dronningens Hofdame og interimistiske Overhofmesterinde, en ældre Dame, som Grækerne kaldte Dronningens Amme, besøgte os flere Gange og var meget ivrig i at søge Bolig for os. Ved hendes Foranstaltning gjorde vi Bekendtskab med flere af de tyske Familier, der allerede var bosatte i Athen. En Aften indbød hun os til The sammen med Fru *Ulrichs*, hvis Mand var Professor ved Universitetet, — begge fra Bre-

men — og Fru *Fabrizius*, hvis Mand var Oberst. Disse var begge fra Holsten, hun fra Pløen. Da jeg ikke var rask og *Hanne* ingen Lyst havde, blev vi hjemme, og *Lüth* gik alene. Han var glad over den interessante Aften, men fandt dog, at de to Herrer var lidt vigtige overfor den nyankomne. Hos Dronningen havde han ogsaa været og var meget indtaget i hende. Hun var baade „schön, huldvoll und leutselig.“ Til at være det, hører der kun lidt, naar man er Dronning; en klædelig Dragt gør meget; et Smil og et Par venlige vinder Ord alle Hjærter.

Efter 8 Dages Forløb var det lykkedes os at faa en lille Bolig¹⁾. Vor venlige Vært præsenterede en Regning paa 300 Drachmer, vi havde vel været der en Uge med fuld Forplejning, men vi syntes dog at det var vel meget. Han fik imidlertid sine Penge. Vort lille Hjem laa skraas overfor de to Huse, hvori Kong *Otto* og Dronning *Amalie* havde lejet sig ind i dyre Domme og ladet dem forbinde ved en Korridor, hvor Vagten huserede nedenunder. Der var nyligt lagt Grundstenen til det nye store Slot, og det kunde vare et Par Aar inden det blev færdigt.

Nu skulde jeg altsaa begynde min Husholdning i et aldeles fremmed Land, hvor jeg hverken kendte Sproget, (for det Par Ord jeg kunde regner jeg for intet), Skikke, Forhold eller Fødemidler. Det var ikke nogen let Opgave: der manglede Ting i alle Hjørner; der skulde gøres Indkøb af alle de smaa og store Sager, der hører til i Køkken og Skabe, og alt var urimelig dyrt. Priserne blev naturligvis

¹⁾ Den nye Bolig kostede c. 80 Dr. (c. 70 Kr.) maanedlig.

sat meget højere, da de saa vi var fremmede og ukendte med Sproget. En tysk Tjener fra Hoffet, der kunde lidt græsk, skulde hjælpe os, men naar Købmændene saa hans Livré, skruede de Priserne endnu højere op, fordi de troede at Hoffet skulde betale. Vi lærte derfor hvad *det* hed paa Græsk vi ønskede, samt Tal, Vægt og Maal, tog Mod til os og gik selv omkring i Bazaren og købte ind.

Saasart vi havde faaet det nødvendigeste til Køkkenet skrabet sammen, fik vi fæstet en græsk Opvarter, der hed *Gregori* og kaldte sig Kok, og nu overtog han Indkøbene af Fødevarer, lavede Maden, fejede Stuerne og fulgte bagefter os som en Hund, naar vi gik ud. Han vilde overtale os til at bruge Rideheste som de fremmede Gesandters Damer, men denne dyre Fornøjelse kunde vi ikke inlade os paa.

I de første 8 Dage kom en Tjener hver Morgen fra Hoffet og fyldte vor Lampe med Olie, senere hørte det op. Det var en Rettighed, som tilkom de ugifte Hofembedsmænd, der tillige fik Lagner og Haandklæder leveret fra Hoffet og vadsket frit. Men der var for nylig indført et energisk Sparesystem, og vi var de første det skulde anvendes paa. Herved var intet at gøre. Det Møblement, som i Oldenburg var os lovet, var kun beregnet paa *Lüths* Person alene, saa her maatte ogsaa anskaffes mange Ting. Frøken *von Nordenpflycht* var utrættelig i at hjælpe paa sin Vis og gøre mig bekendt med tyske Damer og afhente mig til Køreture, saaledes at jeg fik set mig godt om og orienteret i Omegn som i

Gaderne. Det mindst behagelige var at man paa Tjenersædet altid havde en tysk Lakaj, der hørte hvert Ord, der blev sagt; thi hele det tjenende Personale ved Hoffet var med faa Undtagelser tysk. Der var uendelig meget Sladder, da Dronningen interesserede sig for de største Ubetydeligheder, saa at alt, hvad der gennem Lakajer, Kammerjomfruer og Garderobepiger kunde bringes hende, var „gefundenes Fressen“. Dette fandt jeg jo ikke passende for en saa højt staaende og „højt begavet“ Dame. Men chacun son goût.

Frk. *Nordenpflycht* spurgte mig efter en 14 Dages Tid om, hvornaar jeg dog vilde lade mig forestille for Dronningen. Jeg svarede, at jeg ikke troede, at der tilkom mig en saadan Ære, da Hofpræstens Kone i Oldenburg, Fru *Wallroth*, havde sagt mig, at jeg ikke vilde komme til Hoffet, for det gjorde hun ikke; men hun svarede, at det skulde jeg rigtignok, og meldte mig til Audiens, hvortil jeg blev tilsagt et Par Dage før *Lüth* holdt sin Tiltrædelsesprædiken.

Dronningen var lille, smuk med en nydelig Figur. Hun var livlig, næsten altfor livlig, talte om forskellige Ting, roste Grækenland paa Nordens Bekostning og mente, at vi meget snart vilde finde os tilrette i dette skønne Land med det dejlige Klima. Jeg tænkte hvad jeg vilde — man maatte dog først, syntes jeg, lidt efter lidt vænne sig til denne Slags Naturskønhed, der var saa helt forskellig fra hvad man hjemme kalder smukt. Jeg havde tænkt mig i Syden at finde en yppig Vegetation med tropiske

Planter og alt, hvad dertil hører, og jeg fandt alt ganske anderledes. Bjærgene Hymettos, den store Kolos, laa der i straalende Sollys næsten uden Vegetation paa den Side, der vender mod Athen, Markerne vare gule og afsvedne af Varme, Oliven-skovene uden Friskhed med sine graagrønne Blade og knudrede Stammer, Vinhaverne aldeles tilstøvede af Landevejenes hvirvlende Støvskeer, et trøstesløst Syn. Og dette var det fordums saa blomstrende Land! Athen, Sædet for al Slags Kunst og Videnskab. Det var noget saa nedstemmende i at tænke paa, hvad det dengang var og hvad det nu var. Dertil kom Cikadernes øredøvende Sang, jo varmere det er desto værre. Om det er Jubel eller Klagesang véd jeg ikke. En er altid Forsanger, den giver Tonen, og saa falder hele Koret ind med hjerteskrærende Melodi som om tusinde Propper gnides op og ned ad tusinde Flasker. Der er baade noget komisk og noget vanvittigt rædsomt i den Musik, som intet kan standse uden Nattens Komme. Saasnart Solen viser sig, stemmer hele Orkestret op igen. En Aften havde Lampens Skin lokket en saadan Sanger ind i vor Stue, hvor den havde sat sig paa Gardinet og pludselig gav sig til at skingre op, jeg blev forfærdet over at man ikke engang i sine Stuer kunde være fri. Alt dette maatte Øjet og Øret vænne sig til, og naar man, som vi, har Interesse for Landets Historie og Oldtidsminder og er kommen over det Stadium, hvor man endnu er bedrøvet over al denne Ødelæggelse, saa er der meget smukt at se, og det maa man ogsaa holde

Kong OTTO af Grækenland
(Kongen i græsk Nationaldragt. Forneden tilv. ses det nylig opførte Slot)

sig til, da der ikke er det ringeste hvad der kan kaldes Forlystelse eller Selskabelighed.

Der var intet Kapel eller Kirke til at holde vor evangeliske Gudstjeneste i, saa den maatte holdes i den store runde Dansesal i den Bygning, hvor Kongen først boede inden han blev gift. Den 22. September, *Lüths* Fødselsdag og vor Bryllupsdag, holdt han sin Tiltrædelsesprædiken for en Mængde Tilhørere. Der var dengang over 200 evangeliske i Athen, men ikke alle vare Kirkegængere. Orgel var der naturligvis ikke, et Flygel var flyttet derind, og *Dr. Ernst Curtius* fra Lübeck spillede Psalme-melodierne, og da han forlod Athen, spillede Professor *Herzog* derpaa.

Alt skulde jo være bayersk, og derfor havde den forrige Hofpræst *Meyer* været fra Baiern. Fra hans Bortrejse kort før Paaske indtil vor Ankomst havde en ældre meget pietistisk Læge, *Kork* fra Bremen, gift med en Grækerinde, fungeret som Slotspræst. Men da han i Paasken ikke kunde holde Gudstjeneste, fordi han maatte rejse til Øen Euboea for at forløse en engelsk Missionærs Hustru, syntes Dronningen, at hun hellere vilde have en fra sit eget Land, som kun var Theolog, for ingen kan tjene to Herrer. Dronningen var, efter hvad hun sagde, meget tilfreds med *Lüths* Prædiken.

Menigheden var temmelig talrig og bestod af Folk allevegne fra i Tyskland. Der var fæle Subjekter iblandt, da de var kommen for at søge Lykken, da Landet fra Oldtiden havde Navn for et Sted hvor Mælk og Honning flød. Honning gaves her endnu,

men Mælkeaaeren var udtørret. Baiern havde jo skænket Landet en Konge. Hvad var saa rimeligere end at det skænkede *dem* en Existens, og helst en god. For ikke saa faa lykkedes det at finde hvad de *ønskede*. De Uheldige skældte paa Landet og Folket, men vilde dog ikke forlade det, da de her kunde bevæge sig mere frit end i Baiern, hvor de vare underkastede faste Love. Andre traadte over til den græske Kirke. Dronningen var Lutheraner, Kongen romersk-katholsk, Folket græsk-katholsk. Hvad Under at der var Rivninger. Lutheranerne var i et forsvindende Antal.

Iblandt alle de ny Bekendtskaber vi gjorde, stod højest vore tre Landsmænd, Brødrene *Christian* og *Theophilus Hansen*¹⁾ og Holsteneren Professor *Köppen*, der var Lærer for Søkadetterne i Piræus. Af disse Landsmænd havde vi megen Fornøjelse, og naar vi kom sammen, gik Snakken rask paa Dansk, som var en sand Nydelse, da man jo ellers altid talte fremmede Sprog. Arkitekt *Lorentzen*, der boede sammen med *Köppen* vilde ogsaa regne sig med som Landsmand, fordi han var fra Holsten; han var meget godmodig, men noget burschikos. Saa var der Kongens Hofkapellan, en meget mild Herre at se til. Glat som en Aal smuttede han fra

¹⁾ Af de to Brødre er Arkitekten Theophilus Edvard Hansen (1813—91) den bedst kendte. 1838 forlod han Danmark og drog til den allerede siden 1835 i Athen bosatte Broder Hans Christian. Her fandt han Beskæftigelse i Stats-tjenesten, byggede bl. a. Observatoriet i Athen, indtil han i 1846 forlod Athen for at drage til Wien, hvor han blev førende og erhvervede et betydeligt Navn ved Opførelsen af en Række Pragtbygninger (f. Ex. Rigsdagsbygningen) efter antikt Mønster. Død i Wien 1891. — Den ældre Broder Hans Christian (1803—83) var allerede i 1835 kommen til Athen, hvor han blev til 1850 og bl. a. byggede det smukke Universitet. (Se iøvrigt nedenfor).

En, naar man ønskede at høre hans Mening om noget. Han hed *Arneth* og sagde han stammede fra Sverige. Pater *Constantin*, Sognepræst ved den katolske Kirke og hans to unge Medhjælpere, kom ofte til os i Begyndelsen. Dr. med. *Rösen*, Kongens Livlæge, en udmærket dygtig Mand, til hvis Kundskaber man havde ubetinget Tillid, besøgte os ofte. Han var bigot katolsk, distrait og melankolsk, en mærkelig Fremtoning. Han var musikalsk, men spillede kun et eneste Stykke: „*Mich fliehen alle Freuden!*“ med Variationer. Undertiden spillede han det meget smukt, til andre Tider rasede han som en Dæmon op og ned ad Klaviaturen. Militærlægerne *Lindermayer* og *Petpendorfer* vare mindre Størrelser, ligesaa Dr. *Witmer*, som snart efter forlod Landet. Der var ogsaa et Par græske Læger, som vi holdt meget af. Professor i Æsthetik *Philippos Juannu* var en rigtig rar Mand; desuden kom der mange Grækere, Præster og flere: den gamle *Oikonomos*, den lærdeste græske Gejstlige, og *Pharmakides*, den mest frisindede. Denne og *Misail Apostolides* og Professor *Kontagónis* var de tre theologiske Professorer ved Universitetet. Desforuden var der den engelske Præst *Leeves* med Familie, og Amerikaneren *Hill*, der forestod en Skole for Smaabørn foruden en Skole, der opdrog unge Piger til Lærerinder. Disse vare vore vigtigste Bekendtskaber.

Vi skulde nu for Alvor begynde at lære Sproget, og *Philippos* skaffede os en Student, *Patákis*, der skulde tampe det ind i os. *Philippos* raadede os

til at læse det nye Testamente, det gjorde vi, og vi lærte snart saa meget, at vi godt kunde forstaa daglig græsk Tale og føre en almindelig Konversation.

Imellem de mere fremtrædende Personligheder var Arkæologen Dr. *Ernst Curtius*¹⁾ fra Lübeck, der senere var Lærer for de preussiske Prinser, han var dengang endnu temmelig ung, og Digteren *Geibel* fra Lübeck²⁾, ligeledes en Yngling, der var Lærer for den russiske Gesandt *Katakasis* Børn. Han saa genial og køn ud og lod til at være „ein zerrissenes Gemüth,“ der var noget „schwermuthsvoll“ over ham. En Dag kom en lille spinkel Mand og spurgte paa Græsk med jysk Udtale, om vi var hjemme, det var ingen anden end vor lærde Theolog *Hermannsen* fra Kjøbenhavn, som var paa Rejse til Palæstina³⁾. Ham havde vi megen Fornøjelse af baade nu og senere, da han kom igen.

Den 7. Oktober var det Dronningens Navnedag, og den fejredes med Kanonskud om Morgenen, ved Majestæternes Køretur til et Te Deum og et stort Bal om Aftenen. Jeg var indbudt, havde ingen Lyst til denne Stads; men Hofdamen mente at jeg burde komme, da jeg skulde presenteres for Kongen den Aften. Altsaa kom jeg, og Presentationen gik for sig lige under den store Lysekrone, og hele Kresen

1) Ernst Curtius (1814–96), en af den tyske Arkæologis berømte Navne, blev 1844 Professor ved Universitetet i Berlin og senere Direktør for Antiksamlingen. De store Udgravninger i Olympia skyldtes hans Initiativ.

2) Emanuel Geibel (1815–84) vendte kort efter hjem og udsendte sit første Bind „Gedichte“, der strax skaffede ham Navn som Digter. Senere blev han Slesvigholstenernes kaarne Sanger. Hans Saml. Værker foreligger i 8 Bind.

3) Christen Hermannsen (1806–82), senere theologisk Professor, foretog 1839–41 med offentlig Understøttelse en Rejse til Tyskland, Italien og Grækenland.

gloede paa denne fremmede Gestalt, som ingen endnu kendte. Der bliver ikke talt ret meget ved saadanne Lejligheder. Kongen spurgte om Klimaet i Danmark, om Rejsen hertil, hvor vi havde været og hvad vi havde set undervejs og var meget venlig og lidt tunghør og saae køn, men træt ud. Ikke saa nemt slap jeg fra en Del fransktalende Grækerinder, som Frk. *Nordenpflycht* var saa venlig at gøre mig bekendt med. Navne som *Schinàs*, *Lagrené*, *Papariópulos* og *Maurokordátos* svirrede forbi mine Ører, uden at jeg den Aften kom paa det rene med hvem der var hvem. Senere traf jeg oftere sammen med dem, og saa gik det bedre. Kun ærgrede jeg mig over at den ene sagde til de andre: „C'est à mademoiselle de *Nordenpflycht* que je dois le bonheur de connaître madame *Lüth*“ og tænkte: Mon saadanne Talemaader og Komplimenter høre med til Hofsproget? Men virkelig morsomt var det at se alle disse aparte Paaklædninger. Hver Ø og næsten hver Provins havde sin ejendommelige Dragt, og der manglede kun Masker for at gøre det hele til en brillant Maskerade. Dronningen morede sig over min Forundring over denne brogede Vrimmel og sagde med Stolthed: „Nicht wahr, so etwas haben Sie in Dänemark nicht aufzuweisen,“ og deri maatte jeg give hende Ret.

Noget udenfor Athen laa en Domæne som tilhørte Kongen. Inspektøren *Ruff*, en Würtemberger, havde mistet sin Kone og havde en køn Datter paa 16 Aar, som han bad os om at tage i Huset, da hun intet Tilhold havde. *Lüth* gik strax ind derpaa,

uagtet jeg bad saa ynkelig om at blive fri for dette Ansvar, da jeg selv var saa ung; men det hjalp ikke, vi fik hende. Han havde jo heller ingen Ulejlighed eller Besvær af hende, det faldt jo paa os andre; hun havde intet Begreb om at beskæftige sig, kedede sig ganske forfærdeligt, og kun naar nogle unge bayerske Officerer lod deres Heste gøre Kaprioler forbi vore Vinduer, levede hun op¹⁾. Dette var vor første Indkvartering.

En omtrækkende Skuespillerinde døde paa Hospitalet, og efter Begravelsen bragte *Lüth* hendes tre Børn med hjem, og nu skulde jeg have dem med. Disse ulykkelige Unger var fulde af Utøj, og det første jeg gjorde var at klippe deres lange filtrede Haar: „Ach unsere schöne Zöpfe!“ lamenterede de. Dronningen hørte om de stakkels Børn og sendte sin Hofdame til os for at købe noget Tøj til dem. Der kom saa flere, der vilde være godgørende, to af dem kom i Pleje, og vi beholdt *Bertha Elsner*, som var 6 Aar.

Den 16. December fik jeg en Datter. *Lüth* vilde helst havt en Søn, de stakkels Pigebørn er altid uvelkomne. Jeg havde ved denne Affære en italiensk Madam, som jeg talte Fransk med. Den affekterte madame *Marchetti* talte altid i Barnets Navn, og da hun fandt at dets Kappe var for lille, sagde hun: „Maman a cru qu'elle aura une poupée, mais moi, je suis grande, grande, grande.“ Dengang fandt jeg det ikke morsomt, bagefter maatte jeg le. Jeg var aldeles uvidende om, hvorledes man skulde for-

¹⁾ Caroline Ruff forlod kort efter Huset. Efter Faderens Død rejste hun hjem til Schwaben, hendes Moders Fødeland.

holde sig ved en saadan Affære. — Det var en gruelig Tid.

Midt i alt dette kom den ny Overhofmesterinde. Dronningen havde først havt en Dame, *Frau von Weichs*, som ikke blev der længe, fordi hun drak for meget ved Taflerne, hvor hun efter Bordet ikke kunde gaa lige ad et Bræt. Hun blev sendt hjem med Protest, og *Nordenpflycht* blev udnævnt midlertidigt, til *Frau v. Plüskow* geboren *v. Witzleben* kom med sin Datter.

Der blev nu gjort energiske Anstrængelser for at finde en Amme til mig, hvilket ikke var saa let, da det var sjældent at en Pige kom galt afsted — de blev jo saa tidlig gifte. Alle vore Bekendte hjalp med at søge. En Grækerinde, hvis Mand var Tjener hos den russiske Gesandt, [kom til os], hun skulde have 40 Drachmer [36 Kr.] om Maaneden — dette betalte Dronningen — samt en Foræring for hver Tand Barnet fik under hendes Pleje. Hun havde tre Stedbørn, af hvilke hun strax tog det yngste med sig. Det varede ikke længe, før hun fandt paa, at hendes næst yngste Stedbarn maatte bo hos os, fordi, den yngste, halvvoxne ikke kunde bo alene. De var ved at æde os ud af Huset, og en Maanedstid efter bad hun om hendes ældste Stedsøn, der var Stalddreng i Hofstalden og hed *Epaminondas*, maatte bo her om Natten og ligge hos vor Kok. *Lüth* tillod det, og saa opgav de eget Hus og Hjem, og det var et grueligt S sammensurium og bragte mange Ubehageligheder. Jeg lovede mig selv, at hvis jeg nogensinde fik flere Børn, vilde jeg à tout

prix amme dem selv, for dette var næsten ikke til at holde ud. Kokken lavede kun den Mad Ammen gad spise. Hele den stille Uge rendte Ammen i Kirke, og Paaskenat tog hun endogsaa Barnet med, uden at vi vidste det, og lagde det til Brystet i Kirken. Hun havde den Maner, naar hun svøbte Barnet, da med et langt Vikkelbaand at svøbe Armene med ind, saa Barnet saa ud som en indbalsameret Mumie, og hun blev fornærmet hvergang jeg løsnede Armene paa Barnet, at det dog kunde strække sine Lemmer.

1840

Strax efter Nytaar blev der opdaget en Sammensværgelse, som havde til Maal at jage alle Tyskere ud af Grækenland, da Grækerne mente nok selv at kunne forestaa de Embeder, der var givet til Bairerne. Og i mange Henseender havde de Ret. Sammensværgelsen blev forraadt af en af Deltagerne, der troede at staa sig bedre ved at være Forræder. Den blev jo dengang undertrykt, men hyggeligt var det ikke.

Vor lille Datter blev døbt, og Dronningen, der var temmelig bibelfast, udsøgte Navnet *Dámaris* til hende. Saaledes hed den første kristne Kvinde i Athen, da *Paulus* kom dertil, og da Dronningen stod Fadder til hende, fik hun ogsaa hendes tre Navne: *Marie*, *Irene*, *Amalia*. Daaben foregik i Hjemmet, det var alt andet end morsomt i de smaa Værelser; men *Lüth* mente det skulde være saaledes.

Dronning AMALIA af Grækenland
Efter Maleri af *Stieler*

Der var Fru *v. Plüskow* med Datter, Frk. *v. Nordenpflucht*, Grev *Carl v. Plessen* fra Sierhagen, Student i Leipzig med *Lüth*, den hollandsk-danske Konsul *Travers* med Frue født *Hengstenberg* fra Berlin, den engelske Konsul *Strong* med Frue, Livlægen Dr. *Rösen*, Professor *Philippos*¹⁾, Brødrene *Hansen*, Professor *Ross*²⁾, Professor *Köppen* og Familien *Diez*. Der var lidt Pikanteri mellem Holland og Grækenland dengang, som vi ingen Anelse havde om, Hofdamerne kom brusende i dyb Sorg for *Frederik VI*, og det var i det hele ikke noget morsomt eller behageligt Selskab. Frøken *Nordenpflucht* var ikke i Humør, fordi hun nu havde maattet vige Pladsen for Overhofmesterinden, ja afgive sine Værelser og flytte ind i et lille Havehus, hvorfra hun maatte gaa igennem Haven, naar hun skulde til Taffel eller til Dronningen, hvor hun var et Par Timer om Formiddagen, og der udspandt sig en skjult Opposition, som skaffede Fru *Plüskow* ikke faa ubehagelige Timer. I det hele blev der spillet ikke saa faa Intriger ved dette lille Hof.

Det var Dronningens største Fornøjelse at danse og ride, ikke lidt, men meget. Hun havde nu været gift i 3 Aar, uden at der var Udsigt til en Tronarving, og Folk begyndte at tale om at de lange forcerede Rideture tildels var Skyld heri. Fru *Plüskow* gjorde hende Forestillinger i denne Anledning. De strandede paa Frøken *v. Nordenpfluchts*

¹⁾ Professor i Retsvidenskab.

²⁾ Ludvig Ross, Arkæolog og klassisk Filolog (1806—59), var tildels paa sin Fod kommen vandrende til Grækenland, hvor han 1833 blev Conservator for Mindesmærkerne. 1845 rejste han tilbage til Tyskland. Som ungt Menneske havde han været Huslærer i den kendte Gottschalkske Familie i Kjøbenhavn.

Udtalelser til Dronningen: „hun var saa ung, det var en uskyldig Fornøjelse for hende, der havde saa faa“. Den er let at lokke, som gerne vil hoppe: Rytteriet vedblev. Der var mange, der gav gode Raad i denne Anledning. En vilde have hun skulde spise en Cikade. En gammel Skolelærer fra Sparta skrev Vers, der skulde læses for hende. En gammel Digterinde vilde i Forening med Kongens og Dronningens Præst læse en Bøn op for hende. Et forklædt Fruentimmer kom en Aften og satte et gammelt Billede, der forestillede den hellige Jomfrus Nedkomst, ved hendes Dør paa Slottet, for at hun skulde røre ved det. Endogsaa en Tyrk kom med et Raad: hun skulde stjæle et Skud Krudt fra Kongen, røre det ud i Honning og fortære det, — dette var et probat Middel. Om hun brugte nogle af disse Midler véd jeg ikke, men Arving kom der ikke. Dronningen var meget overtroisk, satte sig ikke 13 tilbords, var overbevist om at der viste sig en hvid eller sort Dame for hende, naar en større Begivenhed skulde gaa for sig i Baiern eller i Oldenburg. Hun troede ogsaa paa Sjølevandring, og hendes bestemte Karakter gjorde det vanskeligt at faa hende fra det hun engang havde sat sig i Hovedet. —

Paa den Tid tog vi os for at bestige Akropolis for at glæde os over den dejlige Udsigt deroppe fra over Byen, Havet, Øerne Ægina og Salamis, og i det Fjerne som en Taage det vældige Akrokorinth. — —¹⁾. Konsul *Travers* gjorde i Januar et Selskab, og Fruen kom for at indbyde *Hanne* dertil

¹⁾ Den forholdsvis korte Omtale af Akropolis' Oldtidsminder udelades. —

sigende: „Damit sie doch einmal aus der Wochenstube herauskommen“. Der havde været mange, og de havde danset. Den engelske Præst *Leeves* — Oversætter af det nye Testamente paa Nygræsk — var der med sin Familie. Saa længe der blev danset Française, lod han sine tre blonde Døtre være med; men saasnart der blev valset, drev han dem op i en Krog og stod for. Han døde senere paa Vejen til Jerusalem.

Da *Damaris* var 5 Maaneder, sendte Dronningen hende 4 Kjoler og Kapper og ønskede at se hende. Jeg pyntede hende i de kongelige Gaver, og sammen med Ammen, der bar hende, gik jeg derhen. Ammen kom ikke med ind i Stuen, hvilket hun var gyselig fornærmet over. Dronningen tog Ungen paa Armen, dansede omkring foran Spejlene med hende og lod som om det var meget morsomt. Nogen Tid efter kom Ammens Mand og forlangte ogsaa at bo hos os, men dette gik dog for vidt, og vi afskedigede da hele Kompagniet. Vi fik da en Kone fra Øen Zea.

Af de to unge Hofdamer var Frøken *v. Wiesenthau* ikke videre godt oplært, katolsk og ikke køn, hun lo og gnæggede bestandig. Den græske, meget smukke *Rosa Botzaris* var ikke elskværdig, men knipsk og hadede alt, hvad der var tysk. Hun var fattig, men den Nimbus, der omgav hendes Faders Navn, Frihedshelten, *Marko Botzaris*, kastede sin Glans over hende.¹⁾ Naar hun rejste med Dronningen, blev hun meget feteret for sin Skønhed, der fremhævedes af Nationaldragten. Hun skjulte,

¹⁾ Marko Botzaris, den berømteste af de 4 Hellenere af dette Navn, (1788—1823). Han faldt i Frihedskrigen og fejredes i græske Folkesagn for Skønhed, Sangkunst, Tapperhed og sin ædle Karakter.

at hun forstod Tysk, og bragte farlige politiske Udtalelser omkring i Verden, hvorved hun meget skadede Majestæterne, hendes Velgørere.

Ved Paasketid blev *Caroline Ruff* konfirmeret. Hun kom ind i Salen, dinglede med en Rose i Haanden og uden Spor af Konfirmationsandagt. Et Par Lieutenanter, der ellers aldrig mødte til Guds-tjeneste, havde den Dag givet Møde og stirrede uafsladeligt paa hende, saa Dronningen endogsaa var bleven opmærksom paa det og fandt det højst upas-sende. Fra nu af forlod *Caroline* vort Hus, saa maatte hendes Fader se at beskytte hende.

I Maj Maaned fik vi Besøg af Grev *Lunzi* fra Zante. Etatsraad *Brøndsted* havde for mange Aar siden paa sin Rejse i Grækenland besøgt hans Mo-der, syntes godt om den begavede 12 Aars Dreng og taget ham med sig til Danmark, hvor han blev op-taget og levede meget sammen med *Rahbeks*, *Oehlen-schlægers* og flere af Datidens Storaander. Fra den Tid elskede han Danmark og forsikrede, at de Aar han havde tilbragt dér, havde været de lykkeligste i hans Liv. Han kom daglig til os, enten alene eller i Selskab med *Christian* og *Theophilos Hansen*, talte Dansk med Liv og Sjæl, og ved disse Sam-menkomster var alt Munterhed. Vi savnede ham meget, da han rejste, og korresponderede senere med ham. Det var saa behageligt at træffe paa en Fremmed, der holdt af vort Fædreland.

Da Varmen rigtig kom i Luften, blev *Lüth* syg af gastrisk Feber, og kort efter lagde *Hanne* sig af Dysenteri. Jeg fik nu nok at gøre med at pleje

dem og at fare fra den ene Sygestue til den anden. Dr. *Rosen*, saa udmærket en Læge han var, kom sent om Aftenen og forstyrrede ofte Natten. Jeg havde aldrig følt mig saa forladt som dengang og syntes at alt saae saa mørkt ud for mig. De andre sov og jeg var ene. Endelig erklærede Lægen, at Patienterne kunde flyttes til Klosteret Kaisariani, som laa halvveis oppe paa Bjærgtet Hymettos i en Kløft. Der skulde de komme sig i den friske Bjærgluft. Jeg red derud og lejede en lille stakkels Bolig. Dagen efter blev *Lüth* lodset derud paa Hesteryg, og et Par Dage efter hentede jeg Resten af Familien. Mens jeg hjalp Agajaterne — Æseldriverne — Tøjet paa Dyrene, kom Professor *Köppen*, og fandt alt i Opbrud og *Hanne* siddende bleg og mager i Sofaen. Han udbrød: „Gud Frøken! hvor De har skæmmet Dem!“ Saa kom vi da afsted. Det var jo nok en sørgelig Ridetur, men alligevel en komisk Karavane. Der var ude i Klosteret ikke andet end nøgne Vægge. Alt maatte føres derud paa Æsler, der var kun en Sti, ingen Vej. Først kom et Par Dyr med Bohavet paa Ryggen, Madratser og Tæpper, og ovenpaa Bordet med alle fire Ben i Vejret; paa et af Benene hang et Par levende Høns, der lydeligt protesterede imod denne Befordringsmaade, paa et andet hang et Tørklæde med Æg. Jeg gik bagefter for at samle op, hvad der muligvis kunde falde af. Stien gik op og ned gennem tørre Flodlejer langs med bratte Af-fald. Saa gik det opad til Klosteret paa en gruelig Vej.

Saa begyndte da vort Klosterliv. Vi havde akkurat Tag over Hovedet, men kunde se den bare Himmel

gennem Tagstenene. Køkken var der ikke, vi maatte lave Mad i en Gryde paa den aabne Trappegang, saa Røg og Mados slog ind i Stuen til os. Vi havde egentlig aldrig mere end én Ret. Vor nye Kok, som hed *Nikola*, flyttede saa ned i Klostergaarden. Alle de andre Beboere stak Næsen i vor Kasserolle, og alle vilde de smage.

Dette Kloster havde tidligere havt ikke faa Munke, hvoraf der nu kun var et halvfjøllet Exemplar tilbage. Uagtet det havde været Munkekloster, løb der en gammel Nonne om og sagde, at hun hørte med dertil og at hun var 100 Aar gammel. Hun havde en slem Mund og kom tidt og satte sig paa vor Dørtærskel og spandt paa sin Haandteen og vilde have Kaffe. Klostret var af Regeringen bortforpagtet til en Gejstlig, der havde været dygtig i Frihedskrigen og derfor ikke kunde eller vilde søge gejstligt Embede. Han var en praktisk Mand, der lejede Munkecellerne, der var byggede om til en Række Værelser, til Folk, der vilde nyde den friske Bjærgluft og det iskolde Kildevand, der strømmede ud af et antikt Vædderhoved. Han blev en rig Mand, som man kaldte *Igúmenos*, Føreren. De fleste vare bange for ham, der var en stor, smuk Mand, naar han stod i sin Park i sin gejstlige Dragt og lod sine sorte Øjne mynstre om alt var i Orden; men naar man blev mere kendt med ham, tabte denne Angst sig for ham. Jeg spurgte ham engang om han virkelig troede paa, at alle de gamle Billeder og Relikvier kunde helbrede og gøre Underværker. Han svarede ikke, men trak paa Skuldrene, saa paa mig med et

skæmsk Smil, og vi lo begge to. Han havde intet sagt, men jeg vidste, hvad jeg vilde vide.

Patienterne genvandt deres Kræfter. *Lüth* og jeg gik en Aften over Høje og Dale til et andet Kloster langt derfra, der var helt forladt. Vi saa, at der laa nogle Gløder og glimtede i Asken, vi plukkede nogle store Mandler og kom hjem i Bælgmørke. Da vi fortalte *Igúmenos* om vor Vandring sagde han: „Hvad vilde I dér, véd I ikke at Røvere have Tilhold dér?“ Vi gik ikke oftere derhen.

Hver Søndagmorgen Kl. 5 gik *Lüth* for at holde Gudstjeneste, og hver Onsdag ligesaa til Audiens hos Dronningen og kom hjem om Aftenen med de andre Familiefædre fra Klostret. Efter det tarvelige Aftensmaaltid samledes man i Klostergaarden, hvor der saa blev snakket, leget Blindebuk eller Panteleg i rigtig pæn Form, da Straffene bestod i at gaa et Stykke i Mørke udenfor Klosterporten, fortælle Eventyr, synge en lille Sang. Det hjalp os meget til at lære at forstaa Sproget. Jeg blev altid dømt til at synge. Jeg sang saa: „Kong Ludvig drager med sin Hær“ eller „La dame blanche vous regarde osv.“ eller en af *Schillers* Smaasange og fik ufortjent Ros for dem. For ikke at blive indbildsk, maatte jeg foreholde mig, at „imellem de Blinde er den Enøjede Konge“. Grækerne holde af Musik, men faa have Forstaaelse af den og klimpre paa Mandolinen i én Dur og synge i en anden.

En Slags Høker havde opslaaet sin lille Butik i en af Klostercellerne, og her kunde man faa Sukker, Kaffe eller andet, som forgemte Nudler, simple Ma-

karoni. Grækerne er meget nøjsomme, og vi maatte nødes til det samme. Om vi end ikke levede af et Stykke bart Brød og et Par Oliven, saa var der dog meget af det vi hidtil havde anset for Livets Fornødenheder, vi maatte undvære. Rugbrød gaves ikke, Smør ikke heller, man spiste sit Brød bart og stegte i Olie, man drak sin Kaffe og The uden Fløde, det kendtes ikke af Navn. Kun et Par Maaneder om Vinteren kunde man i Athen faa noget Faaremælk. Heroppe i Bjærgene havde nogle Hyrder opslaaet deres Lejr af uldne Telte og malkede deres Geder, bevogtet af store glubende Hunde; den eneste Maade at redde sig fra dem var at blive staaende og uafadelig bombardere dem med Sten, af hvilke der fandtes nok allevegne. Hvis man tog Flugten, vilde man uden Naade blive sønderrevet af disse Ulvehunde.

Det var de underligste Arter Gemyser vi her lærte at kende¹⁾. Udmærkede Hvidkaals- og Blomkaalshoveder var her og Domates (Tomater).

Den 2. August døde i Athen den lærde Arkæolog *Karl Otfried Müller*²⁾. Han var kommen syg tilbage fra en Rejse sammen med Dr. *Ernst Curtius* og Dr. *Schöller* og døde i Athen. *Lüth* begravede ham paa Højen Kolonos, hvor Euminidernes Tempel havde staaet i sin Tid i Nærheden af Akademiet, hvor *Platon* havde undervist. Der var et meget stort Følge, og Sorgen over denne dygtige Lærdes tidlige Bortgang var stor. Der blev sat ham et smukt Mar-

¹⁾ Omtalen af disse Urter forbigaaes.

²⁾ Den berømte Filolog og Arkæolog var født 1797 i Schlesien (Brieg) og var Professor i Göttingen. Han gennemstrejfedes Peleponnes sammen med Dr. Curtius.

mormindesmærke paa Højen, som senere tjente til Skive for Søndagsjægerne og andre kaade Herrer af Samfundet, der morer sig med at skyde med Hagel eller kaste med Sten efter Monumenter.

Da vi havde havt saa mange Udgifter i Løbet af Aaret, vilde vi indskrænke os og leje en mindre Bolig.

Den engelske Konsul *Strong*, der altid havde været saa venlig imod os, lod ved Siden af sit eget Hus bygge et mindre, som han tilbød for en billigere Leje. Vi saa paa det og fandt det stort nok, og Kontrakten skulde lige underskrives, da en Kap-tajn *Wertheim*, som boede der i Nærheden, kom til os og fortalte, at *Strong* havde ladet dette Hus opføre over et Amangæon, der ikke havde været tømt i mange Aar, og at der i Værelserne, som vi kun flygtigt havde set, ved fugtigt Vejr var en ulidelig Stank. *Lüth* blev rasende over denne Hensynsløshed og skrev et temmelig grovt Brev til *Strong*, hvori han undrede sig over at Konsulen vilde tilbyde os „eine Behausung, worin ein mephitischer Kobold herrsche.“ *Strong* skrev tilbage, at han vilde lade Gulvet brække op og Grubens Indhold ud-tage, naar vi blot vilde flytte ind, men fik til Svar, at vi ikke vilde eje den Bolig, selv om han vilde forære os den. Hermed var Sagen afgjort, og den gode Forstaaelse imellem de to Familier tilintetgjort. Den hele Historie blev fortalt Dronningen, der ærgrede sig over *Strongs* Opførsel, og den hjalp ikke til at gøre Forholdet, der iforvejen var lidt spændt imellem England og det græske Kongehus, bedre. Naar man vil hinanden tillivs, finder man let en

Anledning. Hun syntes, at den Uforskammede at tilbyde hendes Konfessionarius en saadan Bolig næsten var en Fornærmelse imod hende. Brødrene *Hansen* var uudtømmelige i Vittigheder over denne Geschichte, men *Christian*, det formildende Element, syntes dog, at *Lüth* havde været vel streng imod *Strong*. Skæbnen vilde, at vi fik en Bolig paa den anden Side af *Strongs* egen, imellem dem og *Wertheims*, Synderen og Angiveren.

Vi mærkede paa den Tid ofte at vor Amme var fornærmet over noget. Vi vidste godt, at vi kun paa Dansk havde udtalt os om hende, men saa faldt det os ind, at det var *Bertha*, der var saa uheldig lærenem at forstaa det meste af, hvad der blev sagt paa Dansk, og fra nu af tog vi os mere i Agt, naar den Forræder var tilstede. Den første September drog vi ind i vor nye Bolig, som ikke var en Smule bedre eller bekvemmere end den anden.

I December kom Arkitekt *Gärtner* fra München med en Hær af Malere og Bygmestre for at bygge Slottet færdigt, som nu var under Tag. Det var unge ugifte Kunstnere, og der kom rigtig Liv i alle Kammerfruerne til Benefice for Kunsten.

Den 13. Decbr. fik jeg en Søn¹⁾, og da den italienske sage femme ikke kunde komme, fik jeg en tysk Madam. Jeg ammede min Dreng selv uagtet Elendighederne fra første Gang gentog sig, men han trivedes og blev meget rund og sød. Juleaften sendte Dronningen Fru *Plüskow* til os med et Sølvbæger til sin Guddatter.

¹⁾ Nikolaus Lüth, d. 1879 som Adjunkt i Horsens.

1841

Den $12/24$ Januar blev Drengen døbt: *Nikolaos Sophos Valdemar Theophilos Attikos*. Grev *Lunzi* var Fadder til ham. Professor *Köppen* mødte i Grevens Sted, Brødrene *Hansen* og Professer *Ross* var ogsaa nærværende. Denne Gang bad jeg mig fri for at gøre Selskab.

Nogen Tid iforvejen var *Hanne* blevet forlovet med Kongens Kabinetssekretær *Graf*. Det var en meget net Mand, men katholsk, og dette var ikke saa rart. Partiet gik dog snart overstyr, hvilket han tog sig meget nær, og han kom ofte til mig for at jeg skulde tale hans Sag. Det var en meget ubehagelig Tid.

Saa kom i Marts Maaned Digteren *H. C. Andersen* til Athen. Saasnart vi hørte, at han var under Opsejling, tog *Lüth* ned til Piræus for at hilse paa ham. Han og den hollandsk-danske Konsul *Travers* og nogle flere tilbragte hans første Aften hos os i Athen. Han kom under sit Ophold her meget til os, endnu mere hos den østrigske Gesandt *Prokesch v. Osten*, hvor de gjorde meget af ham, og hvor han fortalte sine Eventyr paa forfærdeligt Tysk; han havde, som alle vide, intet Sprogtalent. Her i Landet kendte Folk lidt eller egentlig slet intet til hans Forfattervirksomhed, og man kom til os for at faa nogen Besked derom. Hr. *v. Sonnenleitner*, østrigsk Sekretær, bad mig endogsaa om at oversætte nogle af hans Eventyr, og jeg begyndte virkelig paa det, men da *Lüth* mente, at han vilde gøre det,

blev det ikke til noget, og jeg brændte mine første Forsøg til Hr. *Sonnenleitners* store Beklagelse, da han mente, at jeg ved et saadant Arbejde vilde have gjort mig „um die Litteratur sehr verdient.“

Vi søgte efter fattig Lejlighed at more *Andersen* paa bedste Maade, havde ham til Middag med *Freiherr v. Pohland*, en rigtig flink Mand fra Sachsen, Protestant ligesom vi, saa man kunde udtale sig frit om alt uden at fortrædige ham eller sig selv. Han morede sig kosteligt. Hvor kunde den Mand dog le over *Andersens* Fortællinger, for han vilde altid fortælle. Naar der manglede ham tyske Ord — og det var ikke faa — spurgte han midt i en Sætning: „hvad hedder det paa Tysk, Fru *Lüth*?“ og gentog det saa med den mest forsorne Udtale. Han sang ogsaa „Lille Viggo“ for os, men havde ingen god Stemme¹⁾. Børneven var han og gav sig altid meget af med Børnene, klippede Figurer af Papir til *Damaris*, som kom rokkende alene hen til ham, hvilket han fandt rørende.

Hvorledes han bar sig ad ved jeg ikke, men han forsikrede, at han ikke havde set en eneste smuk Grækerinde, og jeg gav ham Anvisning paa vor nye Barnepige fra en af Øerne, og som havde et af de smukkeste Ansigter jeg havde set. Fra den Tid af interesserede *Nikolaki* ham svært, naar han sad paa Skønhedens Arm.

Brødrene *Hansen* gik med ham til en Folkefest, hvor det halve Athen var forsamlet og hvor han kunde se Grækerinder en masse; men uheldigvis

¹⁾ H. C. Andersens bekendte Børnedigt „Lille Viggo, vil Du ride Ranke.“

kom en Mand drivende med en Kamel, og strax rendte Digteren efter den, for at studere dens alt andet end skønne Former, saa han ganske glemte Grækerinderne.

Anden April var det hans Fødselsdag. Om Formiddagen var han buden til Professor *Ross*, der havde fat paa nogle græske Sangere, en Art Improvisatorer — *Ραψωδοι* — der til Akkompagnement af Mandolin deklamerede og foredroge nogle af deres Frihedssange, hvis Indhold blev ham meddelt. Om Aftenen var han hos os, og vi havde samlet et Par Spillemand og unge Mennesker, der tilligemed vor smukke kokette Barnepige opførte Nationaldanse, som han fik mere Poesi ud af end der egentlig ligger i. Tilsidst sang han sit Digt om Kong *Frederik V's* Begravelse: „Den danske Bonde bad: O lad mig bære min Konge til hans sidste Hvilested.“ Dette blev oversat for dem, og da de gik bort, klimprede Mandolinspilleren Melodien paa sit Instrument. Dette, sagde han, var en indholdsrig Dag for ham.

Tredie Paaskedag tog vi ham med paa en Køretur til Bjærget Pentelikon. Der var to Vogne fulde og et Par Ryttere. Meningen var at bestige Bjærgets Top, for han vilde gerne se Sletten ved Marathon deroppe fra. Inden vi naaede de interessante Marmorbrud fra Oldtiden og den store mærkelige Hule, var han træt, kastede sig ned og raabte til dem, der var højere oppe, men endnu langt fra helt oppe: „Kan De se Marathon, saa kommer jeg, hvis ikke, bliver jeg her?“ Der var intet at se, og af Høflighed

mod Gæsten gik vi andre ogsaa ned med uforrettet Sag og kom først efter flere Aars Forløb derop i Selskab med den berømte tyske Filolog, Dr. *Constantin Tischendorf*.

Inden han rejste var han til Audiens hos Majestæterne. Han undrede sig over at de aldeles intet kendte til hans Skrifter og ikke havde læst noget deraf. Der var dengang saa godt som intet udkommet i Oversættelse, og Dansk kunde de jo ikke. Dronningen fandt ham meget lidt køn, men syntes dog, at der var meget genialt i hans Ansigt. En af de sidste Dage kom han til os med den højrøde Fez og blaa Kvast paa Hovedet, stillede sig for Spejlet og sagde: „Den klæder mig godt!“ — Jeg kan forstaa, at et Menneske, der frembringer noget Stort, kan være glad over sine Aandsgaver og taknemlig mod den, der har nedlagt dem i ham, men at den, der er saa lidet køn som han, kan være saa veltilfreds med sin Skikkelse og betragte sig med Velbehag i et Spejl, det kan jeg ikke forstaa. Han var grænseløs forfængelig, og denne Egenskab har skaffet ham mange Sorger og mørke Timer i Livet.

Det har maaske sin Interesse at sammenholde Fru Lüths Skildring med H. C. Andersens egen af hans Besøg i Hofpræstens Hus, saaledes som den findes i „En Digtets Bazar“:

... „Jeg havde tænkt mig, at jeg i Grækenland skulde føle mig saa fremmed, saa langt borte fra Hjemmet, og jeg syntes just her at være ganske

hjemme. Landsmænd og Tydskere kom mig saa kjærligt imøde! Jeg blev alt den første Dag afhentet til et heelt dansk Hus, det var hos Dronningens Hofpræst Lüth, en Holstener der er gift med en dansk Pige fra Fredensborg, hendes yngre Søster var hos hende; Landsmændene indfandt sig her; jeg traf vor danske Consul, Hollænderen Travers, der talte meget godt dansk. Champagnen knaldede!“

Og senere efter en Skildring af Rapsodernes Sang hos Professor Ross:

„Om Formiddagen græske Viser, om Aftenen Folkedands, det var en sand Festdag. Lüth skåfede mig dette Skue. Dandsene vare lige ud af Folket, hans to græske Tjenestekarle, en gammel Caffévært og dernæst to unge Haandværkssvende fra Byen udførte Dandsen, Rapsoderne lode Violinen og Mandolinen klinge, og enkelte Steder sang den ene dertil en kort Sentens, eller en Opfordring til Glæde. „Fryder Eder!“ — „Livet er kort!“ — „Elskov er Sorg, Elskov er Fryd!“ — „Dandser I Unge!“

Hele Rækken bevægede sig graciøst hen over Gulvet; den som var paa Fløien optraadte som en Slags dandsende Chorfører, de andre betragtede hans Trin og Stillinger, hvilke de derpaa efterlignede. Barnepigen der i Huset, en Grækerinde fra Zea, som var særdeles smuk, havde taget sin bedste Pynt paa, Turbanen især klædte godt til det mørke Haar og den smukke Pande. Hun begyndte nu med to af Mændene en Dands fra

hendes Hjemstavn. Noget mere yndigt kunde der ikke ønskes, og dog vare som sagt de Dandsende alle Folk af den simplere Classe. Hun holdt Mændene ikke ved Haanden men ved deres Belte, de berørte hendes Overarm, og langsomt gik det først frem og saa tilbage, ganske som en Vandren; alle hendes Bevægelser antydede Ro, hos Mændene derimod aandede de Liv og Lidenskab; hun vilde snoe sig fra dem, de holdt hende fast, Blik og Mine udtalte stærkere Følelser, men kun een var den begunstigede.

Efter at de havde dandset og sjunget for os, dandsede et Par af vort Selskab for dem en Tyrolerdands, der særdeles syntes at tiltale dem, de efterlignede under Dandsen de Dandsendes Stillingen. Den ene af Rapsoderne, der, som man sagde, skulde være et poetisk Talent, bad om at maatte høre en Sang fra Norden, „en hyperboreisk Sang,“ som han udtrykte sig.

Jeg lod ham da høre Indholdet af Visen om den danske Bonde, der bad om han maatte bære Kong Frederiks Lig til sit sidste Hvilested¹⁾. Og han hørte hvorledes Folket sang fra Stadens Volde et dybt veemodigt Farvel! og Kisten kjørte under Fakkelskin henad den med Snee bedækkede Landevei, et fattigt Lys var sat i den mindste Hytte nær ved Veien, og her stode de Gamle med deres Børnebørn, de saae Faklerne brænde, foldede Hænderne og sagde: „Nu kommer Kongens Lig!“ — Og alt som jeg sang, saae jeg Taarer i den unge Piges

¹⁾ Sørgecantaten over Frederik den Sjette med Musik af I. P. E. Hartmann.

H. C. ANDERSEN
Lithografi efter *C. A. Jensens* Maleri

Øine. Den yngste af Rapsoderne bad ved dens Slutning om endnu engang at høre Indholdet.

„Det har været en god Konge!“ sagde han og saae paa mig med et bedende Blik om at gjentage Melodien, og jeg sang den.

Da jeg sildigt ud paa Aftenen gik bort, fulgte de to Rapsoder med. Det regnede ikke meer, men hen over Himlen foer Sky-Taager, lette og gjen-nemsigtige, saa at man saae de funklende Stjerner igjennem dem; ved vor Side udbredte sig den store tause Slette ud mod de høie Bjerge. Det var saa stille som en Nat i Roeskilde-Dom, hvor Kong Frederik hviler.

Pludselig greb den ene af Rapsoderne sin Violin og spillede nogle Takter af Melodien til „Den danske Bonde og Kong Frederik“ — — maaske digter han selv en Vise efter hvad han havde hørt, og synger mellem de græske Bjerge og under Asiens skyggefulde Plataner en Sang om Kongen i Norden, der blev baaret til Graven af den sørgende Bonde.“

Længere hen ad Sommeren havde vi Besøg af Professor *Olshausen* i Kiel, en Mand der var meget bevandret i de orientalske Sprog¹). Tillige besøgte os en dansk Smed *Samuelsen*, som vilde rejse til Jerusalem og ved Afskeden sagde, at hvis han ikke mere kom tilbage, skulde min Søn arve hans Uhr. Han kom imidlertid uskadt tilbage. Manden var fra

¹) Justus Olshausen (1800—1882) fra 1830 Professor i Kiel, 1848 deltog han i Oprøret og var Vicepræsident i Landsforsamlingen i Kiel. Han fik Afsked efter Oprøret 1850 og blev Professor i Königsberg.

Bornholm og har senere udgivet noget af sit Rejselev. Der kom ogsaa en Normand, Dr. *Bögh*, der rejste for at studere Spedalskhed.

Det var jo ofte bleven sagt, at det var en Ulykke, at der ingen Tronarving kom og at Dronningens evige Dansen og Riden var Skyld deri. Mange alvorlige og mod Kongehuset velsindede Grækere mente, at naar Tronfølgen var sikret, vilde alle disse Uroligheder i Landet ophøre, og flere af disse Mænd, Arkimandrit *Misail Apostolides*, Lægen *Kostis* og Professor *Philippos Jaunnu* forestillede *Lüth*, at det var hans Pligt at formaa Dronningen til at gøre en Baderejse for at forsøge et sidste Middel. Han og Kongens Kapellan gik da en Dag sammen til hende og forestillede det som en Pligt mod Landet at gøre et Forsøg med en Rejse til Ems. Det faldt lidt vanskeligt, da hun havde den forudfattede Mening, at ingen af Kong *Ludvig* af Baierns Børn fik Børn. Hun gav ikke strax noget bestemt Svar, men det varede ikke længe før hun rejste og var flere Maaneder borte. Imidlertid kedede Kong *Otto* sig, gik ofte ind i hendes Værelser, satte sig til at spille paa hendes Flygel, — selv spillede hun aldrig — og tog endogsaa Musikundervisning. Omsider flyttede han ud til en Landsby Kephisia, hvor han tilbragte de varmeste Sommermaaneder. Han boede tilleje og gav smaa Selskaber, hvortil *Lüth* ogsaa blev indbudt og som skal have været meget gemytlige. Han var i det hele en elskværdig Mand, men han var for langsom og ikke energisk nok til at regere et saa uroligt Folk som Grækerne. Naar

der blev forelagt ham Sager, satte han sig til at rette grammatikalske Fejl i Sproget, thi han var dygtig i Græsk. Mange Sager blev lagt ad acta, som helst skulde have havt en hurtig Afgørelse, men ualmindelig human var han mod sine Omgivelser. Han havde en ældre Lakaj *Max*, der undertiden drak for meget. Engang trimlede han ned ad Trappen, og Kongen, der hørte Bulderet, løb ned for at hjælpe ham op og sagde: „Oh, Sie haben sich doch nicht weh gethan?“ Da hans Jæger i Fuldskab engang faldt lige ind ad Døren og hen for hans Fødder, sagde han blot: „Dies ist doch etwas rücksichtslos von Ihnen.“ Men Jægeren beholdt sin Plads.

Lüth fandt det passende, at vi skulde drage paa Landet igen, og nu blev det til en Landsby Marusi, ikke langt fra Kephisia. Vi havde faaet en anden Tjener, der hed *Janni* istedetfor *Basili*, som *Lüth* ikke kunde se uden at skælde ud, ja endog ruske ham, og med denne og *Bertha* droge vi altsaa til Marusi. Kørselen til Marusi fordyrede Opholdet, og vi købte derfor for 30 Drachmer et Æsel — det kunde man jo sælge igen — saa kunde *Janni* jo ride til Byen og købe Levnedsmidler og hurtigt komme tilbage. Men Æslet var stædigt som alle Æsler, og jeg troer heller ikke at *Janni* ilede med at komme hjem. Naar han red bort tidlig om Morgen, kom han først hjem henad Aften og havde oplevet saa mange Uheld at undskylde sig med, at vi maatte tro, at det vel ikke kunde være anderledes. For at statuere et Exempel paa hvor hurtigt

man kunde gøre Turen, satte *Lüth* sig en Dag paa Langøre og red med stolt, hofmandsmæssig Holdning til Byen og lovede at være hjemme til Middag. Først henad Aften kom han — gaaende — og meget opbragt paa det uopdragne Kreatur. Ind til Byen var det gaaet godt, for dér var det født og baaren. Men da det skulde hjem, fik det Nykker. Først var han bleven til Grin igennem Gaderne, fordi han vilde fremad og Æslet tilbage, ved Slottet drejede de rundt et Par Gange, og det skrydede, saa alle Arbejderne kom frem og morede sig. Da han endelig havde faaet det udenfor Byen, gik det op for Kreaturet, at de landlige Glæder ogsaa kunde være noget værd. Med ét stak det ned i en Grøft, saa Rytteren kom til at staa med ét Ben paa hver Side af den, og væk smuttede Fyren under ham, kilede afsted til Byen, slog bagud og skrydede en rigtig Hohngelächter der Hölle. *Lüths* første Gerning var at kaste Sten efter det, den næste at samle alle sine spredte Ejendele og derpaa at begive sig til Marusi tilfods. Dette var en Satisfaktion for *Janni*, der blev sendt til Byen efter Flygtningen og kom hjem med den Dagen efter. Den havde da opholdt sig i *Prokesch's* Have, trampet Blomster ned og ædt hvad der var spiseligt. Gartneren var rasende, og kun fordi Gesandten hørte, at „Befordringsmidlet“ var vort, slap vi for videre Tiltale.

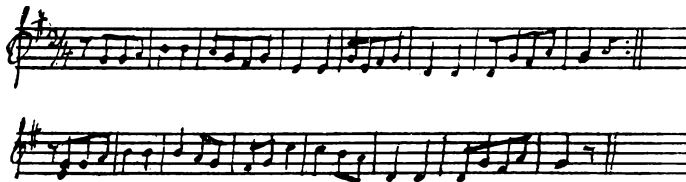
Vor Bolig var ganske taalelig, der var ét meget stort Værelse, ét lille, en god Entré og Køkken i Kælderen, hvor *Janni* regerede. Der var ingen Vinduer i Huset, kun Aabninger der blev lukket med

Skodder og svære Jærnstænger, saa vi var godt garderede i disse urolige Tider, hvor man hørte saa meget ondt. *Hanne* og *Damaris* boede i den lille Stue, *Bertha* sov i Entreen. I den store Stue, der tjente til Dagligværelse, Spisestue og Soveværelse for *Lüth*, Barnet og mig, havde vi et Par Brixer, som forestillede Kanapé om Dagen og Senge om Natten.

Der var stadig mange politiske Uroligheder i Landet, og midt i alle disse Uroligheder levede vi saa temmelig stille for os selv. Men da Huset laa i en Have, var der dog ikke rigtigt hyggeligt, da Marusi var en rigtig Oppositionsrede, og i den Omstændighed, at vi, der stod Kongehuset nær, netop havde valgt det til Opholdssted, troede Beboerne at se en eller anden politisk Grund, en Art Spioneri. Derfor holdt vi os saa meget som muligt for os selv. Efter Kl. 5 gik vi lange Ture, *Lüth* med sin Bøsse paa Nakken, vi andre med hver et Barn paa Armen. Her var Krat og Olivenskov, men der var ingen Veje, saa vi maatte selv bryde os dem, men det var ganske oplivende at se saa meget Grønt. Paa en Festdag var der stor Nationaldans ved Brønden paa det saakaldte Torv i Marusi. Der gik vi hen for at se Folk mere sig. Et temmeligt stort Antal Mennesker, Mændene først, saa Kvinderne, tog hverandre i Hænderne i en lang Række. Fordanseren holdt i Snippen af sit Lommetørklæde og Nr. 2 i den modsatte Snip. Saa spillede Musiken op — Klarinet og stor Tromme, og Fordanseren sprang, svingende og hvirvlende sig som om han var van-

vittig, jo længere desto værre. Fustanellen stod omkring ham som en opslaaet Paraply, og han fægtede med Armene i Luften, saa de vide Skjorteærmer gled op til Axlen og lod de haarede brune Arme ses. Naar han havde danset sig helt aandeløs, slap han Tørklædet, og Nr. 2 begyndte saa ganske den samme Dans. Hele Rækken gjorde lignende Bevægelser, men mindre voldsomt, saaledes at de sidste kun drejede sig frem og tilbage paa Hælen med alvorlige fjollede Ansigter. Det saa ud som om en broget Slange vred sig i de sidste Krampe-trækninger, og var mere aparte end smukt. Det var en Kleftedans — Røverdans — og man kan tænke sig, at Anføreren for Banden dansede af Glæde over at have udført et godt Kup, og at Henrykkelsen i Rækken tog af eftersom Andelen i Byttet blev mindre.

Janni var i Grunden meget flink herude. Han havde ofte *Nikolaki* hos sig i Køkkenet, mens han lavede Maden, og lod ham sove paa sin Seng efter at have sunget ham i Søvn med en lille stakkels Vise, der gik efter en monoton Melodi:¹⁾

Tvende Smaabørn mig elsker begge
Ogsaa jeg, jeg elsker dem.
Hvem jeg tager og hvem slet ikke
Det ved ingen mindre end jeg,

¹⁾ Noderne til Melodien og Verset paa Græsk findes i Texten.

Jeg troer jeg tager min *Nikolaki*,
 Han er saa trivelig hvid,
 Ej jeg tænker paa *Damarula*,
 Han er saa blond og ser mager ud.

Saaledes var Ordene i Folkedialekten, frit oversat omtrent saaledes, og Melodien som foranstaaende gav ikke megen Afvexling.

Det var meget vanskeligt for os at faa vadsket, da Grækerinderne som „Hellenerinder“ ikke var oplært til saa simpelt Arbejde. Kvinderne var i det hele taget meget mindre anvendelige end Mændene. *Janni* tilbød at vadske Børnenes Tøj, naar vi blot ikke vilde fortælle det til nogen; saa stod han tidlig op og lukkede sig inde i Køkkenet. Han var i alle Maader den flinkeste Tjener vi har havt, og han nærede en Slags Hengivenhed for os, som dog forresten ikke forbød ham at bedrage os ligesaa godt som alle de andre, men han ydede dog noget derfor, og blev hos os et Par Aar. Han forlod os som en velhavende Mand, der ejede en Faarehjord paa Sletten ved Marathon. Han besøgte os senere ret ofte.

Da vi var flyttet ind til Byen fra Marusi, skulde *Lüth* rejse til Kalkis for at holde Gudstjeneste for de derværende Protestanter, der ønskede at gaa til Alters. For dog at have lidt Adspredelse efter den trange Sommer, og uagtet det nok vilde blive lidt besværligt med de to smaa Børn, besluttede min Søster og jeg at følge med. Vi laasede vore Døre, tog *Janni* med os for at passe Børnene, og rejste derover med en lille Regeringskutter, der hed „Kastor“, og Kaptajnen hed *Gamburis*. Dagen efter var det Vindstille, som Folkene benyttede til at samle

smaa Østers og andre Skaldyr, Petalides, Søsnegle og Taskekrebs, som blev lagt paa Gløder og ristet i deres egen Skal, hvad ikke smagte godt. Jeg kunde ikke bekvemme mig til at spise de forskellige Sorter, undtagen Sneglene, der blev kogte og smagte som Rejer. Dette Maaltid blev indtaget paa Dækket, hvor vi satte os med korslagte Ben omkring et Brædt, der blev kaldet Bord. *Gamburis* skar en Pind, pirrede dermed en Snegl ud af sit Hus og puttede den første i Munden paa sig selv, den næste, med samme Pind, i Munden paa mig, og saaledes hele Rækken rundt. Jeg ønskede, at nogle af vore Bekendte i Danmark havde kunnet se os ved dette klassiske Maaltid. Det vilde vist have givet Anledning til alle Slags Betragtninger over Menneskenes indbildte Fornødenheder og deres forskellige Anskuelser af Etikette. Imidlertid havde Skyerne trukket sig sammen, og man hørte Torden i det fjerne. Paa engang raabte Kaptajnen: „Ned med alt i Rummet!“ og vi, Kasserollen og alt andet Skramleri blev i største Fart stuvet under Dæk. Et Øjeblik efter foer en rasende Vind over Havet fulgt af Lyn, Torden og skyllende Regn, Skibet krængede stærkt og jog gennem de oprørte Bølger, saa Vandet styrtede over Dækket; men Uvejret varede ikke længe, og drev os ind i den Havn, vi længe havde stræbt efter. I Aliveri tog vi Heste, og ledsagede af en Præst fra Øen Skyros og en Palikar fra Kumi, satte vi vort Tog i Bevægelse tvers igennem Euboea. Det var en lang Tur, men paa mange Steder smuk, store Plataner stod paa

Sletterne og blomstrende Oleander langs med Vandløbene. Det blev alligevel lidt trættende at sidde 8 Timer paa Træsadlen. Da vi naaede Havet paa den anden Side Øen, Bugten ved Kumi, havde vi omtrent $\frac{1}{2}$ Mils Vej at stige opad, mange Gange saa stejlt, at vi maatte bøje os helt forover paa Dyrets Hals, for ikke at dumpe baglænds ned ad de vaklende Sadler, og Børnene blev knugede, saa de ikke var glade over den Tur. Endelig kom vi da gennem Byen (Kymi)¹⁾, hvor vi foraarsagede stort Røre. Man ventede nemlig Kongen hertil i disse Dage, og da Folk saae vort anselige Selskab, 9 i Tallet med Præst og Palikar, troede de at det var Hans Majestæts Avantgarde, og de kom styrrende ud af Husene, Soldater, Bønder, Præster, Koner og skrigende Børn, der blev rendt overende af gøende Hunde, enhver vilde være den første. Biskoppen kom færende med kun den ene Arm i sin Talar — det var det mest komiske Virvar — og saa de lange Ansigter, da de mærkede deres Fejltagelse.

Vi havde endnu en god halv Times Ridetur op til Kulværket inde i Bjærgene, hvor Forstanderen *Schøller* havde indbudt os til at bo. Han er selv Protestant og flere af Bjærgarbejderne ligesaa. Det var en smuk, men farlig Vej, der var hugget ind i Klippen, saa man havde Klippevæggen paa den ene Side og Afgrunden paa den anden. Muldyr har den Vane helst at gaa paa den yderste Rand, saa jeg havde god Tid til med Øjnene at maale Dyb-

¹⁾ Omtrent midt paa Øen Euboeas Nordkyst.

den, og i Tankerne at udregne hvor mange Kolbøtter man kunde slaa, inden man naaede Bunden. Man er ganske i Dyrets Magt. *Schøller* tog meget venligt imod os og var glad ved at faa Selskab i sin Bjærgensomhed. Han beboer alene med sine Tjenere et større Hus, og de høje Bjærg, der indeslutter den lille Plet og nogle Arbejderes Huse, er bevoksede med Krat og Buske. Et lille Vandløb slynger sig ilsomt nedefter, som om det vilde flygte bort fra denne storartede Ensomhed. Her var stille, saa man ret havde Følelsen af at være langt borte fra den øvrige Verden.

Her blev vi i 10 Dage, og da *Janni* havde Børnene ude med sig, førte jeg et saa mageligt Liv som aldrig før. *Schøller* havde et godt Bibliotek, den eneste Luxus han tillod sig. En Dag var vi ogsaa i Kulgruben, klædt i Bjærgmandsbuxer og med en Lampe i Haanden. „In Gottes Namen ich fahre voran“, sagde *Schøller* og vi fulgte efter. Det mærkeligste er, at her, midt i Kullagene, findes forstenede Fisk og Muslinger, som om Havet havde havt Del i denne Jordomvæltning, og Kulværket ligger dog flere Hundrede Fod over Havets Overflade. — — Otte Dage derefter kom Kong *Otto* op til *Schøller* og var ogsaa derinde. Der saa og talte vi med ham.

Om Søndagen holdt *Lüth* Gudstjeneste i et lille græsk Kapel, hvor der baade var Protestanter, romersk- og græsk-katolske Folk nærværende. Han viede et underligt Par. For omtrent 7 Aar siden kom hertil en af de ældste adelige Familier fra

Bøhmen, Baron *Gumperz v. Gustav*. Han var ved Uheld af alle Slags kommet paa Knæene og vilde nu i denne Afkrog her mellem Bjergene skjule sig for Verdens Øjne. Baronessen døde, og der levede nu kun den gamle Baron, en Søn, der var ansat som Forstmand et Sted her i Nærheden — en rigtig Landjunker — og en Datter. Den højadelige Frøken forelskede sig i en af Bjærgarbejderne — Steiger kaldtes hans Forretning — *Franz Früchtegott Waurlich*, et meget skikkeligt Menneske med et dybt religiøst Gemyt, og det var disse to, der idag gik ind i den hellige Ægtestand. Den Gamle var efter alle sine sørgelige Livserfaringer bleven saa folkesky, at han næsten aldrig vilde se nogen, og var ikke med ved Vielsen. Vi saa ham slet ikke.

I den Tid vi vare her, gjorde vi adskillige Udflugter til gamle Klostre og morede os rigtig godt. *Schøller* var en meget behagelig og elskværdig Vært, var smuk, havde noget melankolsk i sit Væsen og var endnu temmelig ung. Om Aftenen spillede vi Whist, og her var saa køligt, at vi den 22. September maatte have et Kulbækken ind i Stuen.

Da vi rejste, gik Vejen over Kastrovalla og vi spiste vor Frokost i Nærheden af Avlonari. Saa var Vejen meget besværlig indtil vi naaede Landsbyen Cala, og saa øjnede vi Aliveru med Havet bag sig. Saa snart Kaptajn *Gamburis* saa Karavanen, løb han os venligt i Møde. *Schøller* fulgte os ombord, og saasnart han saa os vel anbragt der, red han atter tilbage til sit stille ensformige Liv. Næste Dags Aften vare vi i Chalkis og gik strax i Land for at se det

smalle Stræde mellem Euboea og Bøotien. En Bro forbinder Øen med Fastlandet. Dette Stræde er ejendommeligt derved, at Ebbe og Flod her ikke som andre Steder viser sig ved at Vandet stiger og falder, men ved at alt Vandet ved Ebbetid løber mod Thessalien saa hurtigt, at det fører Fisk, Tang, Søstjerner, døde Hunde og Katte med sig i rivende Fart, og efter omtrent 6 Timer standser det, hvirvler sine Vande rundt, og saa kommer Vandet styrrende tilbage og gaaer den modsatte Vej ud efter Arkipelagus, førende med sig tilbage døde Katte og Hunde, Søstjerner, Tang og Fisk. Det er aldrig, hverken i Oldtid eller Nutid, blevet udforsket hvorfor det gør saaledes. Vi stod længe paa Broen og stirrede paa dette Særsyn og morede os udmærket derved, da vi netop var saa heldige at se det vende. Derefter gik vi over paa Fastlandssiden og saa Fæstningen Karàbabà, der ligger højt og saa temmelig anselig ud.

Saa tidligt det kunde gaa, gjorde vi Oberst *Fabrizius* vort Besøg. De spaserede en Tur med os, og vi kom atter over Broen, og de lo mig ud, fordi jeg ikke kunde løsrive mig fra at stirre ned i Dybet som jeg var fortryllet. Hos *Fabrizius* vare vi i tre Dage. Den ene var Kong *Ottos* Navnedag, alle Skibe flagede, der blev i Hovedkirken holdt Tedeum, alle Garnisonens Officerer og øvrige Honoratiores kom til Kur hos Kommandanten. Han og hans Frue var stillet op i to store Lænestole, og her forbi defilerede hele Selskabet med Skrabud for Herren og Haandkys for Fruen. Hun var

vist meget glad over, at vi var Vidne til hendes Hæder. Dagen derpaa holdt *Lüth* Gudstjeneste og Altergang for Protestanterne, 12 Personer. Det var ganske morsomme Dage, men dog tiltalte det stille ensomme Liv i Bjærgværket mig mere. Om Natten sejlede vi og døjede ikke saa lidt af Storm. Endelig naaede vi Kap Sunion,¹⁾ og da vi dog maatte krydse, kunde vi ikke modstaa Lysten til at lade os sætte i Land og gaa op til Resterne af Athene-Templet, som her staar endnu. Baade *Gamburis* og Matroserne forbausedes over, at Damerne ogsaa vilde med, da det var meget vanskeligt at komme derop. Det var heller ingen let Sag, men op vilde vi. Barken kunde ikke finde noget Landingssted, men vi maatte hoppe fra det ene Klippestykke til det andet, indtil vi kom til et Sted, hvor Stigningen kunde begynde, og her var saa stejlt, at vi maatte kravle paa alle fire og holde fast med Hænder og Fødder. Der staar endnu 13 Søjler meget medtaget af Søluften, og store Kva-derstens Underbygninger ses endnu rundt om Temp-let. —

Meget veltilmode efter ustandne Strabadser kom vi hjem til vor ny Bolig i Hermesgaden, hvor vi var flyttet hen et Par Dage før vi rejste. *Lüth* havde stor Lyst til at flytte hvert Aar for at prøve de forskellige Beliggenheder. Her fik vi 6 smaa Værelser og en gruelig Trappe.

I Oktober kom Kammerjunker *v. Bornemann* fra Kjøbenhavn til Athen og besøgte os ofte. Det var saa morsomt at have en Landsmand frisk hjemmefra

¹⁾ Euboeas sydligste Punkt.

og faa sig en Passiar med. Han blev her i længere Tid, var med paa Hofballer, var flere Gange til Middag hos os og lod til at finde Smag i vore simple Retter, og gjorde selv et Selskab for sine Atheniensere paa Hotellet. Det var en meget elskværdig Mand, og han vedblev at nære Interesse for os bestandig. Vi havde et Aftenselskab for ham, som i Grunden var grueligt. Dertil havde vi indbudt nogle af de tyske Malere, der var kommen med Arkitekt *Gärtner*. Disse unge Mennesker var musikalske, sang, spillede Guitar og Cither og sang firstemmige Sange, som lød godt. Billedhugger *Siegel* gav sig til at synge nogle af Sangene af „Frithiof“, men de gjorde slet ingen Lykke. *Bornemann* rejste herfra til Constantinopel. Senere korresponderede han med os.

En storm- og regnfuld Novemberaften kom Dronningen hjem fra sin Baderejse. *Lüth* havde lavet en Velkomstsang til hende, der gik paa Melodien: „Helden, lasst die Waffen ruhen“, den bayerske Walhallalied, og Malerne skulde synge den firstemmig, naar hun satte Foden indenfor Døren. Men hun var saa søsyg, at hun ikke ønskede nogen festlig Modtagelse, hvorover baade Digter og Sangere blev lidt slukørede. I nogle Maaneder afholdt hun sig nu fra at danse og at ride voldsomt, men da intet Resultat viste sig, begyndte hun atter sin gamle Levevis.

Der kom en underlig Fremtoning til os, halv Spanier halv Svensker. Han var et kønt Menneske med et indsmigrende Væsen, saa *Lüth* strax blev indtaget i

ham¹⁾. Han lærte os Melodierne til flere af Sangene i „Frithiof“, rigtignok efter sin egen Maner. Han kom fra Constantinopel, hvor han ikke kunde blive til noget og haabede at finde Lykken her²⁾. Det sagde vi ham strax ikke kunde ske og raadede ham til hurtig Retræte, da Athen var et meget dyrt Levested. *Lüth* gik til den svenske Gesandt *Heidenstam* for at udvirke en lille Rejseunderstøttelse til ham, men Gesandten kaldte ham en Vagabond og vilde ikke vide af ham. Vi hjalp ham saa til at komme bort.

Nogen Tid efter kom *Frau von Dürings Søn* til os og klagede sin Nød. Han havde mistet sin Tjeneste som Forstmand og kunde ikke komme ind i noget igen. Han tilbød *Lüth* sin Tjeneste; men disse Indkvarteringer var mig meget imod, for naar de havde varet en Tid, blev *Lüth* ked af dem og sine gode Følelser, og saa skulde jeg se at faa dem bort paa en Maade, at han ikke fik Skylden derfor. Det var ikke let for Konen at jage Gæsten bort, naar Manden havde indbudt ham. *Fru Plüskow* sagde, som sandt var, at optage saadanne Mennesker var at fremme og hjælpe Dovenskab, for han havde faaet sin Afsked for Forsømmelighed i Tjenesten. Og det vil jeg gerne tro, for han gjorde ikke andet end at sove. Imidlertid fik vi rørende Breve fra hans Moder, fulde af Taksigelser for alt hvad vi

¹⁾ *Fru Lüth* fortæller om flere Personer af god Familie, der vagabonderede fra andre Lande, og som hendes Mand ofte havde den Svaghed gæstfrit at optage i sit Hjem til han meget snart blev ked af dem. Hun klager meget over denne misforstaaede Medlidenhed og de Besværligheder, disse Forhold voldte hende.

²⁾ I Manuscriptets Margin er Navnet *Cascat* tilføjet.

gjorde for hendes kære ulykkelige Søn. Underligt var det, at han saa lidt lignede sin Moder, der var klog og dristig og egentlig en dygtig Prokurator.

1842

I April Maaned blev *Nikolaki* vaccineret og da han fik, hvad *Rösen* kaldte „schöne Pocken“ og der dengang var Kopper i Byen og Dronningen var meget bange for Smitte, bad *Rösen* om jeg vilde komme op paa Slottet med Barnet, for at Dronningen kunde blive vaccineret af hans Vaccine. Jeg kom da med min Dreng, men Majestæten var i den Grad bange for det ubetydelige Stik, at hun den Dag ikke vilde, førend hendes Hofdamer havde gennemgaaet Torturen og kunde sige hende, hvor ondt det gjorde. *Rösen* var rasende. Damerne blev vaccinerede, og det var meget komisk at se disse Ængstelser i forvejen, som gik over til et: „Ikke andet!“ bag efter. *Rösen*, der var saa indtaget i *Nikolaki*, fordi han var saadan et sundt Barn, tog flere Gange Vaccine af ham, uden at han knyede, men Natten derpaa fik Drengen Feber, Armen hovnede og blev mørkerød, saa det havde dog angrebet den lille Stakkel. Vi Andre var ogsaa blevet vaccinerede, og det slog an, men ikke meget.

Der nedsatte sig her en Arkæolog, Dr. *von Eckenbrecher* fra Preussen. Han var velhavende, meget grim og gift med en Triestinerinde, som var meget smuk. Forskellen imellem dem var saa slaende, at da *Kyriakula* saa dem, stejlede hun og sagde:

„Christos kai Panagia! Hvor kunde hun, der er saa dejlig, tage ham, der er saa styg!“ Hun havde været i Besøg paa Øen Rhodos hos en ældre Søster, der var gift med den derboende svenske Naturforsker *Hedenborg*¹⁾. Paa en af sine Rejser kom *Eckenbrecher* derhen, blev forelsket i den smukke Pige, og hun, der maaske ikke følte sig rigtig lykkelig i Søsterens Hus, giftede sig med den meget ældre og stygge Mand, som forresten var meget elskværdig imod hende. Det var for os meget behageligt at faa en dannet Familie hertil, som man kunde holde Omgang med. Preusseren var godmodig, han og *Lüth* stemmede godt overens i deres Anskuelser om Arkæologi, og paa Jagt gik de begge.

De officielle Besøg hos Hofdamerne kunde jo aldrig blive til Omgang. *Ulrichs* og *Lüth* var bleven uenige om Sproget, saa dem omgikkes vi ikke mere, og lidt, der kunde bringe En paa andre Tanker, trængte man dog til saa langt fra Slægt og Venner²⁾. Hofarkitekten, *Riedel*, der skulde lede Arbejderne paa Slottet, havde nylig giftet sig med en rig Pige fra Baiern og var bosiddende her. Han var saadan en underlig prikken En, der let blev fornærmet, saa man gik som paa en Vulkan, der hvert Øjeblik kunde futte af. Han var jaloux paa Brødrene *Hansen*, som han vidste, at Kongen satte stor Pris paa, og han frygtede altid for at en af dem skulde distancere ham. De var ogsaa meget genialere og dygtigere end han, og det havde han, uagtet sin

1) Johan Hedenborg (1787—1865), en berømt svensk Naturforsker og Rejsende.

2) Prof. Ulrichs forsonedes siden med Lüth, men døde kort efter, 1843.

Selvurdering, dog en dunkel Følelse af. Konen var køn, men meget madelskende, saa det passede heller ikke rigtig til Athen, hvor man maatte være nøjsom og tage Tingene, som de var og man havde Raad til.

Den græske Paaskefest bliver altid holdt med meget Bras, da det er den største Fest, den kaldes Lambri — ο: den glimrende! Jeg havde aldrig set den paa saa nært Hold som i Aar. Da vi boede i Hovedgaden, stod vi paa Balkonen og saa Processionen drage forbi Langfredag Nat.

Først kom Militærmusik med dæmpede Trommer og spillede en Sørgemarch. Dernæst en Afdeling Infanteri der dannede Karré om Præsterne og Christi Lig, som de kaldte „Epitaphium“. Præsterne gik syngende med lange tændte Voxlys i Haanden. I Midten blev en, omtrent en alenlang Voxdukke, liggende i en Glaskasse, udpyntet paa det grueligste, forestillende Christus den Korsfæstede, baaret op til Slottet, hvor Kongen og Dronningen maatte komme ned og se derpaa og kysse Biblen, hvorpaa Toget drog tilbage til sin Kirke, fulgt af en stor Menneskeskare, og her blev læst og sunget hele Natten. En Sværm Gadedrenge var altid med. Naar de saa deres Snit, brød de ind i Karréen for at tænde deres Lys ved dem, der brændte paa Epitaphium, da det bragte Lykke; men det indbragte dem heller ikke sjældent Nakkedrag af Præsterne og deres mindre heldige Kammerater, der misundelige over deres Held gjorde sig al Umage for at puste Lysene ud for dem. Dette gik jo ikke af uden Skraal og Slagsmaal, saa der ikke var meget højtideligt ved det hele Optog. Da hver

Kirke har sit Epitaphium, skete det ikke sjældent, at to saadanne Processioner mødtes paa et Hjørne, og saa blev der fra begge Sider vexlet mindre behagelige Noter om, hvis Epitaphium var smukkest og kraftigst.

Vor Pige kom hjem fra sin Kirkegang og havde havt megen Fornøjelse af den, sagde hun. Ved Processionen var en Mand kommen til at træde en Soldat paa Foden, Soldaten trak Sablen og bankede ham igennem. Da de andre Soldater saa det, troede de at der var Revolution og Oprør, som altid spøger i Hovedet paa dem, de trak allesammen blank og slog med den flade Klinge tilhøjre og venstre. Præsterne som nu ogsaa troede, at Revolutionen var i fuld Gang, løb alt hvad Remmer og Tøj kunde holde ind i Kirken og smækkede Døren i. Det havde set saa uhyre morsomt ud. Paaskenat gik hun atter i Kirke og tog en Kringle og et Par haardkogte Æg med, som hun fortærede, saasnart Præsten forkyndte Opstandelsen efter Kl. 12. Det havde alle gjort, og Kirkegulvet knistrede af røde og gule Æggeskaller. Der er ikke rigtig Liv i deres Religion — kun Ceremonier. Naar Folk gør Korsets Tegn paa rette Maade, kysser Helgenbillederne, naar de skal kyskes, hver paa sin Dag, holder Fasten og Helligdagene, hvoraf der er Masser, og giver en lille Almisse i Kirken til at vedligeholde de evigbrændende Lamper for, holdes de for gode Christne. Paaskedagene fejredes med en evig Skyden-Bøsser af, og jo mere Spektakel de kunde gøre, desto større Ære var det for Ihændeheren, der saa troede, at han havde helligholdt Festen paa den rette Maade.

Henad Sommeren blev *Damaris* igen meget syg, saa vi atter maatte drage til Klostret. Denne Gang fik vi et Køkken for tre Familier delt imellem os, og det var ikke saa heldigt. Bagved vore Værelser havde vi en Terrasse, hvor der om Eftermiddagen var meget behageligt. Vi havde ofte Besøg af vore Bekendte fra Athen, mest Herrer, for Damerne vovede sig ikke ud paa den lange Vej. Billedhuggeren *Siegel* kom undertiden gaaende og blev til om Aftenen. Han var fra Hamborg, men havde opholdt sig 6 Aar i Kjøbenhavn, hvor han kom meget hos *Drewsen* paa Strandmøllen, kunde Dansk, saa vi næsten ansaa ham for en Landsmand. For det meste var han i Pengeforlegenhed, og saa gav han den Fortvivlede. Engang da han kom derud, var han aldeles „zerfallen“ med sig selv og hele Verden, slængte sig henad Terrassen og deklamerede: „Knapp! sattle mir mein Dänenross, dass ich mir Ruh, erreite“. Saa foer han op, lænede sig ud over Muren og stirrede ned i Dybet, saa jeg var bange for at han vilde styrte sig ned fra Borgens Tinde. Paa engang kunde han igen blive lystig, saa man aldrig vidste, hvor man havde ham.

En Dag kom en Herre ridende ud til Klostret og spurgte efter os. Det var Admiral *Zahrtmann*, der var kommen til Piræus med Fregatten „*Thetis*“¹⁾. Det var et meget behageligt Besøg. Han indbød os til paa Søndag at overvære en dansk Gudstjeneste ombord i Fregatten, og vi tog med Glæde mod Indbydelsen.

¹⁾ Kommandørkaptajn Christian Zahrtmann (1793–1853), 1848 Marineminister, 1852 Viceadmiral.

Grækerne havde den Skik St. Hans Aften at antænde Blus, og saa sprang de alle over Ilden for ikke at faa Feber det Aar. Enhver, der ikke turde vove Springet eller faldt i Ilden, maatte give Pant. Hele Selskabet i Klostret var forsamlet paa den store Plads med de høje Træer ved Kilden, man tog Rendemaal og fløj saa med flagrende Gevandt over de brændende Timians-Buske, til stor Morsskab for alle Tilskuerne.

Ombord paa „Thetis“ var Prins *Frederik af Hessen*, han indlogerede sig i et Hotel i Byen, mens han opholdt sig i Athen.¹⁾ I de Dage blev Grundstenen til Observatoriet i Athen lagt, og Prinsen nedlagde en Guldkæde og danske Sølvpenge derunder. Naar engang denne Bygning falder sammen, vil Efterslægten finde disse Ting; og hvorledes mon da Verden ser ud? *Theophilus Hansen* byggede Bygningen, der præsenterede sig godt, da den ligger meget højt og isoleret paa Pnyx. Vi kunde fra et lille Kapel Agios Maikos, som laa paa en Høj ved Klosteret, se hele den brogede Vrimmel paa Pnyx.

Paa et Sted af Pnyx er en Fjeldskraaning omtrent 3—4 Alen høj, der skinner aldeles blankt og er poleret med et aparte Instrument. Grækerne ere jo meget overtroiske og have uendelig mange Ceremonier, der skal overholdes. Saaledes skal de unge Piger Aftenen før deres Bryllup gaa herop, sætte sig let paaklædte paa denne Klippe og rutsche nedad den. Denne Rutschfart skal bevirke talrige

¹⁾ Landgreve Frederik af Hessen-Cassel (1820—1884) foretog 1842 et Togt til Constantinopel med den danske Fregat „Thetis“. Han blev senere dansk General-lieutenant, men var efter Tronskiftet 1863 bosat i Tyskland.

Efterkommere. At denne Glidebane har været meget brugt, bevises af dens Glathed. Maaske batter det bedre, naar den er mere ru, for der er begyndt en ved Siden af. Denne Del af Højen kaldes Nympheion — Brudekammeret. Det kan godt være, at det er en Oldtidsskik, der er gaaet over i den christne Tid og har faaet Hjemmel.

Om Søndagen tog vi vore Børn og vor statelige Pige, *Agnese*, der var køn og saa godt ud i sin græske Dragt, med til Piræus. Hun gjorde Opsigt imellem Nordboerne, der syntes at hun lignede en fransk Marquise. Paa Dækket var der lavet et Alter og dekoreret med Danebrogsflaget. Hele det blaa-øjede Mandskab blev kommanderet op og Salmemelodierne spillede med Blæseinstrumenter og sunget meget godt. Prædikenen holdtes af Skibspræsten *Christian Ørsted*. Det hele var meget højtideligt og smukt, og det glædede mig altid at høre en dansk Prædiken og dansk Tale rundt om mig. Bagefter spiste vi Frokost hos Admiralen, der var en meget behagelig Vært og sagde, at alt, hvad der var paa Bordet var fra Danmark, saa nær som nogle Agerhøns og Frugter. Saa besaa vi hele Skibets Indretning og var endogsaa nede i Rummet, hvor vi drak Vand fra Peblingsøen. Brødrene *Hansen* og Professor *Køppen* var ogsaa tilstede. Vi lærte flere af Officererne at kende, Kaptajn *Irminger*¹⁾, der havde været til Audiens hos Majestæterne og sagde, at det var den

¹⁾ Carl Ludv. Chr. Irminger (1802—88) blev 1849 Generaladjutant for Søetaten og kgl. Jagtkaptajn hos Frederik VII, hvem han stod nær, og om hvem han har skrevet utrykte Memoirer, senere hos Christian IX. 1850 var han nogle Maaneder Marineminister og benyttedes ofte til diplomatiske Sendelser. 1865 Contreadmiral. Afsked 1872, Kar. Viceadmiral 1880.

nysseligste lille Dronning han havde set, endvidere Lieutenanterne *Schmidt*¹⁾ og *Albeck*²⁾ med flere. Om Eftermiddagen dansede Mandskabet forude.

En Dag i Ugen kom Pastor *Ørsted* op til Athen og tog os tre til Alters. *Ørsted* var en meget rar Mand, noget stille, og *Christian Hansen* mente, at han ikke følte sig tilfreds i sin Stilling, og det kan godt være³⁾.

I denne Tid blev Frøken *v. Nordenpflycht* meget syg og døde efter et Par Dages Forløb til stor Sorg for Dronningen, der tilligemed Fru *Plüskow*, Dr. *Rösen* og *Lüth* var nærværende til det sidste. Hun blev begravet paa den protestantiske Kirkegaard, *Lüth* holdt Talen, og *Ørsted* fulgte. *Christian Hansen* lavede Mindesmærket, som Dronningen lod sætte paa hendes Grav, og *Siegel* Marmorbusten i hendes Boudoir.

Den 1. September flyttede vi atter, — dette elendige Flytteri! Fru *Plüskov* mente, at vor Bolig i Hermesgaden ikke var sund. *Lüth* sagde Ja og Amen til hvert Ord, der kom fra den Kant, og saa flyttede vi da, denne Gang ned paa Excercerpladsen, hvor der var aabent og friskt. *Siegel* havde her lejet et stort Hus. Her fik vi den øverste Etage, 5 temmelig store Værelser. Ved Siden af os boede den franske Hertuginde *de Plaisance*, en aparte Dame, rig, skilt ved sin Mand, hverken Jøde eller Christen. Hun

1) Ludv. Fr. Schmidt (1823—69) 1842 Sek. Lieut. Død som Chef for Korvetten „Thor“ i Vestindien.

2) Jakob S. Chr. Albeck (1823—1913). 1841 Sek. Lieut. 1895 Afsked som Karakt. Contreadmiral.

3) Christen Madsen Ørsted, f. 1814 i Rudkøbing. 1840 cand. theol. 1841 Skibspræst. 1845 Præst i Hasle og senere i Simmerbølle paa Langeland. Afsked 1884.

havde lavet sig en egen Troesbekendelse, som hun lod trykke paa Fransk og uddele mellem Folk. Vi fik ogsaa et Exemplar. Hun havde havt en eneste Datter, der døde, da hun var 16 Aar, og Moderen lod Liget sætte i Spiritus i en stor Glasmontre og havde det staaende i et Rum i Kælderen, hvor hun undertiden begav sig ned for at mindes Datteren. Vor Pige og Børnene havde deres Morskab af at kigge ned i Kælderen til den Døde. Nogle Aar senere brændte Hertugindens Hus, og hun gik fra den ene til den anden og bad dem saa indtrængende om at redde Liget, hun vilde belønne dem rigeligt, men ingen vilde vove sig derned, saa det brændte.

Hun havde 6 store hvide lodne Hunde, som fulgte hende overalt, endogsaa naar hun kørte ud, et Par paa Bagsædet og de andre bagefter. Hun var altid klædt i Hvidt, og drapperet i et stort Gevandt, hvorfra hendes bleggule Ansigt med de sorte Øjne kiggede ud. Det var blevet hende spaaet, at naar hun byggede et Hus færdigt skulde hun dø, derfor lod hun dem ufuldendte. Dr. *Rösen* forærede hun et saadant Hus. Tiggere gav hun aldrig noget: „Je suis généreux, mais je ne donne pas des aumônes“, sagde hun. Undertiden drillede hun sine Gæster, som betakkede sig for at komme igen.

Kronprins *Max* af Bayern skulde formæles, og i den Anledning lavede *Lüth* et latinsk Digt til ham, som blev trykt her og sendt ham. De havde studeret sammen i Jena og Leipzig, og da han var her ifjor, blev *Lüth* ofte hentet, og de spaserede da sammen og talte Filosofi.

Nu var der igen Tale om en Embedrejse til Nauplia for *Lüth*, hvor der var en Del Protestanter mellem det tyske Militær. Ogsaa denne Gang tog vi med og indskibede os paa den lille bekendte Kutter “Kastor“, som nu havde faaet en anden Kaptajn. Vi sejlede til Kalamáki og lod Kutteren sejle rundt og møde os i Nauplia. I Kalamáki lejede vi Heste og red over Isthmos, hvor man endnu kunde se den af Kejser *Nero* begyndte Gennemskæring. Om Aftenen kom vi til Korinth, og besøgte Ruinerne. Derfra gik vi, fulgt af en smuk lille Grækerdreng ud til det berømte Aphrodites Bad. Det er en langagtig Grotte, hvorfra Vandet drypper ned som en fin Regn. Under det tyrkiske Herredømme havde *Drameli Pascha* valgt dette Sted til at bygge sit Palads, og Grotten laa i hans Have. Nu er alt ødelagt, og kun nogle Trappetrin af Marmor tyde paa, at her har engang staaet en pragtfuld Bygning. Næste Dag besteg vi Akrokorinth, som ikke var noget let Arbejde. Det har vistnok været den højeste og største Fæstning i Verden. Her er nu meget stille og øde oppe, da Stedet kun beboes af en Kommandant og en ringe Besætning, og vi drak af det klare iskolde Vand. Da vi naaede det højeste Punkt — 2000 Fod, steg vi op paa Ringmuren for ret at nyde den pragtfulde Udsigt. Her var imponerende skønt. Under os laa Byer paa en frugtbar Slette omgivet af fjerne Bjerge og Høje, som herfra saa ud som Fløjlsputer. Det saa ud som om Børn og Børnebørn flokkedes om Bedstefaderen, den alvorlige majestætiske Fæstning. Den Iepontiske Bugt strakte sig paa den ene

og den saroniske Bugt paa den anden Side af Isthmus, der nu ikke saa ret bred ud, uagtet den vist var over en Mil i Bredde.

Vi vilde gerne naa Mykenæ inden Aften og tog da Afsked med Korinth og kom saa ind imellem Bjærgene, der skjulte Havet, Byen og Fæstningen for os. Her red vi snart paa den ene, snart paa den anden Side af Floden Inaikos, snart midt i den. I en Chan — Kro — hvilede vi om Middagen og udkrammede vort Mundforraad. Snart sad vi atter i Saddelen paa denne øde Strækning, hvor menneskelige Boliger laa i lang Afstand fra hverandre. Langs med Vejene stod høje Myrthetræer i Blomster og Jordbærtræerne prangede med sine smukke røde Bær. Omgivelserne antog lidt efter lidt venligere Udseende, og vi kom ud paa den store Slette ved Argos. Langt borte laa Bugten ved Nauplia som et Sølvbaand, der skilte Sletten fra de fjerne Bjærg paa Morea. Vi fik nu Øje paa Kroen ved Karavatho, vort Nattekvarter. Værten fejede sit Kornloft rent, og der blev vi indstallerede. Han slagtede en lille Gris, der blev stegt paa Spid og serveret i et Lerfad, der blev sat paa Gulvet, Foldeknive havde vi selv, Gaffler maatte Fingrene være, og saa spiste vi da til Aften. Det var et meget luftigt Kastei vi boede i. Taget var hullet og Lugerne sluttede ikke, men med Rejsesækken under Hovedet og et Tæppe over os belavede vi os paa en god Søvn.

Ved Dag gry stod vi allerede færdige til at vandre til Agamemnons Borg. Vejen var temmelig lang, og varmt var det her paa Sletten. Først kom vi til det

saakaldte Atreus' Skatkammer, en Bygning, der overraskede os ved sin Størrelse. Den har Façon af en uhyre Bikube. Inde i Bikuben tilhøjre er et andet firkantet Rum, aldeles mørkt, saa vi maatte lave os Blus af Tidsler. Folk siger, at her var Agamemnons Grav. Det hele var imponerende og har været et uhyre Arbejde. Vi vendte os nu til den Høj, hvor Borgen Mykenæ har ligget. Paa nogle faa Mure nær er kun Porten tilbage, og over den staar to Løver uden Hoved. Vor Fører var meget stolt over sine Landsmænds Dygtighed i at lave Løver — som jeg med Skam at tale om slet ikke fandt saa smukke — og han sagde, at ingen Nutids Billedhugger kunde hugge dem saadan lige op og ned som de gamle Hellenere. Fra Borgen havde man en vid Udsigt over Sletten til Argos og Havet. Jeg tabte mig næsten selv i Beskuelsen af alt det Skønne og faldt i Tanker, der gik langt tilbage i Tiden, saa at jeg ikke mærkede at alle de andre var gaaet ned, før de forskrækkede og vrede kom for at søge efter mig, som de frygtede for var falden i en Cisterne. Jeg fik Skænd, da de fandt mig siddende ganske stille stirrende ud over Egnen, sagte nynnende en af Hjemmets Melodier.

Senere Tilføjelse i Manuskriptet:

[Da anede jeg ikke, at jeg 49 Aar efter skulde have den Glæde at gense disse Egne, da jeg i Sommeren i Maj 1891 kom hertil i Selskab med min Søster *Hanne Winstrup*¹⁾ og min Datter *Damaris*. Der var sket en Del Forandringer efter

¹⁾ Se Noten S. 2.

Professor *Schliemanns* Udgravninger, der bragte mange interessante Genstande frem for Dagens Lys, der nu findes i Museet i Politeknion i Athen. I 1877 udkom Arkæologen *Schliemanns* Værk om Mykenæ, senere mange andre.]

Vi skiltes venskabeligt fra vor Vært i Kroen og red videre imellem Tobaksmarkerne, der strakte sig saa vidt som Øjet kunde række. Snart kom vi til en lille Landsby, hvor man sagde os, at der var den sidste Kilde, vi vilde træffe paa vor Vej, og derfor standsede vi for selv at drikke og unde vore stakkels Muldyr samme Nydelse. De Indfødte her forbausedes over, at vi i den korte Tid vi havde været i Landet allerede talte saa flot det nygræske Sprog og endnu mere over, at vi Kvinder forstod os lidt paa Geografi og Historie. Men især kunde de ikke begribe, hvor det kunde falde os ind at lade os brænde af Solen og give alle de Penge ud, blot for at se os om i Verden.

Herfra standsede vi ikke før vi naaede *Tyrynth, Herkules' Borg*. Den er bygget i en langagtig Fir-kant med de saakaldte kyklopiske Mure og har været forsynet paa alle 4 Hjørner med Taarne, som man kan se af Substruktionerne. Der var en dejlig Udsigt derfra. De gamle Hedninger forstod at bygge og at vælge en smuk Beliggenhed. Vi prøvede paa at afhugge et Par Stumper, som lykkedes os efter nogen Anstrængelse, da Marmoret var haardt, det havde en brunrød Farve med hvide Aarer i.

Det lakkede nu stærkt ad Aften, men førend det blev mørkt, vilde vi ikke gerne komme ind i Nauplia, da vore Kjoler af den megen Klatren op og ned ad Bjerger og Borge mellem Tidsler og Krat ikke saa helt presentable ud. Vi vare trætte af de tre Dages Riden og derfor steg vi af i Forstaden Pronia, hvor vi gik ind i en Lokanda, for at raade lidt Bod paa Pjalterne. Her traf vi en Bekendt, Lieutenant *Lindner*, der tilbød os sit Hus, som vi tog imod for den Nat. Jeg havde hæftig Hovedpine, som om Natten blev til Feber. Dagen efter, d. 7. Oktbr., var det Dronningens Fødselsdag, der blev fejret med Skydning fra Fæstningerne Palamio og Itsch-Kalé. Henimod Aften flyttede vi hen til Rektor *Anselm*, men hans Kone var rejst bort og havde taget med sig alle Sengesteder og Klæder, saa at vi maatte ligge paa Gulvet. Der var forberedt saa mange Lystture og Middage for os, som min Sygdom nu forhindrede. Jeg længtes efter at komme hjem, og Lægerne raadede ogsaa hertil, men Forretningerne tvang *Lüth* til at blive der i 3 Dage. Jeg kunde se paa mine Omgivelsers alvorlige Ansigter og den Deltagelse de viste mig, at det ikke var nogen almindelig Koldfeber, som vilde vige for Kinin, Iglar bag Ørerne osv. Endelig kom da det Øjeblik, at vi kunde indskibe os. Vor Vært havde gjort alt for at more os, spillede Guitar og sang for os om Aftenen og viste os fra sine Vinduer det Mindesmærke, som *Siegel* havde lavet over de i den græske Frihedskamp faldne Bairere: en hvilende Løve, 22 Fod lang udhugget som Relief i en Klippe. Efter to Dages langsom og be-

sværlig Sejlads kom vi til Øen Spezzia, en af de Øer som havde ofret mest i Kampen for Friheden. Næste Dag fik vi Medbør, kom i strygende Fart forbi Poros, forbi Damala med sine Citron- og Orangeskove, og om Eftermiddagen løb vi ind i Piræus. *Christian Hansen* tog imod os, foer forfærdet tilbage ved mit elendige Udseende og fik mig stillet ind i en Vogn.

Efter denne Tur fik jeg Nervefeber og laa i lang Tid, men min unge kraftige Natur sejrede over den, og jeg kom mig, saa at vi kunde holde en meget rar Jul.

Garderobepigen, som vi havde bragt med, *Duncker*, havde da rigtig holdt sin Kontrakt ikke at gifte sig i de tre første Aar. Forlovet med et meget smukt Menneske havde hun allerede længe været. *Xaverius Stenzer* var Lakai hos Dronningen, og det var ham *Duncker* nu skulde vies til. Hun kom nu for at bede *Lüth* vie dem og sagde blandt andet „Ich habe alles katholische unterschrieben.“ Dermed mente hun den Revers, som den katholske Geistlige fordrede, at den protestantiske Del af et blandet Ægteskab skulde underskrive, at Børnene skulde blive katholske — *Stenzer* var nemlig Katholik. *Lüth* forestillede hende hvor urigtigt det var saaledes at give sine Efterkommere hen til en Religion, som hun dog ikke kunde sympatisere med, og sagde blandt andet som *Schiller* i sin „Lied von der Glocke:“ „Der Wahn ist kurz, die Reu ist lang.“ Armesynderinden sagde med forskrækket Ansigt, at hun slet ikke havde tænkt over, at der kunde være noget forkert i at

underskrive, naar Hofkapellanen forlangte det. Dronningen tog sig af Sagen og bad *Lüth* om dog at vie *Duncker* efter protestantisk Ritus, saa han lovede at gøre det for dennegang, men ikke tiere. —

Mens vi vare paa Reisen, var her kommet en ung Dr. *Ludolph Stephani* fra Leipzig og havde ladet sig antage som Lærer til en græsk Professors Søn. Denne Lærerplads var ikke rigtig behagelig. *Stephani* havde taget imod den for at kunne opholde sig i Grækenland for sine arkæologiske Studiers Skyld. Han kom meget baade hos *Eckenbrechers* og os, var køn, barnlig og elskværdig. Det var første Gang han havde tilbragt en Jul borte fra sit Hjem og var hel tungsindig ved Tanken om at skulle højtidelig holde den alene, da Grækerne jo ikke holde Jul sammen med os. Han blev derfor meget glad, da vi bad ham tilbringe den Aften hos os. Hans Familie havde hjemmefra sendt ham et lille Juletræ, som Fattigfolk i Leipzig bruge det, og der var Lys og Godter med. Dette bragte han Børnene, som vare henrykte for det, mere end over vort eget store Fyrretræ, paa hvis bøjelige Grene det ikke var let at faa anbragt noget. Vi havde nogle Smaa-ting til ham, tyrkisk Tobak osv., og han lige saa til os, og han var hel fornøjet og sagde senere, at han havde skrevet hjem samme Aften og fortalt om den hyggelige Juleaften i Athen.

I December Maaned fik Fru *v. Eckenbrecher* en Søn, som af *Lüth* blev døbt efter protestantisk Ritus: *Paul Themistokles*. Han blev opdraget exemplarisk. Han skulde spise, sove og jeg troer ogsaa

græde paa bestemte Tider, og det var meget komisk. Nytaarsaften havde vi et større Selskab, og da der kom en Bande Spillemand, blev der endogsaa danset. Jeg véd ikke hvorledes det var her, man havde saa ondt for at skaffe Damer, der var altid flere Herrer. Arkitekt *Lorentzen* kom lidt animeret til os, og *Köppen* blev meget ilde tilmode ved at se det. Han og nogle andre fik ham, der hele Dagen havde været ude paa Nytaarsvisitter, ind paa *Lüths* Seng; men da han hørte Musikken, vilde han danse, og *Eckenbrecher*, der ikke kendte videre til ham, blev vred og fik sine Damer ind i en anden Stue. Brødrene *Hansen* fik saa den godmodige *Lorentzen* snakket fra at danse og til at gaa, da han endnu samme Aften skulde lyksaliggøre et andet Selskab. Siden da *Köppen* tog sin Hat paa, faldt denne ham ned over Øjnene, og den zirlige Professor udbrød i Fortvivelse: „Nu har *Lorentzen* taget min nye Silkehat! Den ser jeg aldrig mere! Og dette her er hans gamle store Bøtte!“

Til Jul sendte Dronningen *Damaris* 12 fine Lærreds Chemiser, 12 Par fine Strømper, Tøj til to Kjoler og smukt Flonel til Undertøj. Det blev sagt i Spøg, at hun selv havde strikket Strømperne og syet Chemiserne. Det var vist meget sjældent, at hun foretog noget Haandarbejde, man saa da ikke noget hos hende.

1843

Ikke længe efter Nytaar blev *Nikolaki* syg for Tænder, han havde Krampe og var længe syg. Det

var ogsaa et elendigt Klima, og saa skulde der atter flyttes, midt om Vinteren og i Utide, saa vi maatte betale dobbelt Leje. Det var til at fortvivle over. Fru *Plüskow* sagde sine Vittigheder over vort Nomadeliv. Vi fik da endelig en Lejlighed hos en græsk Læge, Dr. *Epides*. Den laa egentlig nydeligt, ikke langt fra det nye Slot, fra vor Veranda kunde vi se op til Slotspladsen. Alle syntes det var en smuk Bolig, men ogsaa den dyreste vi havde havt: 110 Drachmer om Maaneden. — —

Köppen bragte os i Marts Maaned en Kaptajn *Klink* fra et norsk Skib „Lolland“, som laa i Piræus. Det var en munter ældre Mand. En Aften var han paa Hofbal og dansede i en Française som vis à vis til Dronningens Søster, Prinsesse *Friederike*. En ubehændig Danser kom til at puffe til ham, saa han stødte imod hende. Han sagde: „Det var sgu et flinkt Fruentimmer, som stod godt paa Benene, hun rystede sig lidt, saa Takelagen kom i Orden og dansede saa videre.“ Næste Morgen fandt han nogle Haar af hendes Krøller i sin Epaulet, saa Sammenstødet maa ikke have været saa ganske lille. Paa samme Bal havde han truffet en engelsk Admiral, Lord *Howe*, der ved at høre, at han var fra Norden, kom til at tale om Krigen imellem Danmark og England, og saa fortalte Admiralen, at der havde været en ung Fyr, der med sin Skude havde lagt sig klos op ad hans Skib og gjort ham megen Skade. „Skuden hed „Lolland,“ sagde Admiralen. „Saa var det mig, for jeg førte allerede dengang det Skib,“ svarede *Klink*, og begge Modstanderne

fra fordums Dage blev meget gode Venner. Historien kan være sand. — *Klink* vilde gerne se Bugten ved Eleusis, hvor det store Søslag imellem Grækerne og Perserne stod og de sidste blev slaaet af det langt ringere Antal Grækere under *Themistokles*. Han indbød os og *Köppen* til at gøre Turen med til Salamis. Hele Selskabet blev i „Lolland“s store Baad roet derover af de norske Søgutter. To af Officererne *Fleischer* og *Fallesen* var med. *Köppen* foredrog Historien, viste os Bugten og hvor Flaaderne havde ligget. Det var en meget morsom Tur. Da vi kom til Kuluri, Hovedbyen paa Salamis, mylrede Folk til for et se disse ubekendte Uniformer og dette ubekendte Flag og for at snyde os med uægte antike Mønter. — — For dog at unde dem lidt Fortjeneste, gik vi ind i en Kafé og fik der nogen tyk sort Kaffe, som de Norske slet ikke kendte noget til, men den gik da i dem. Saa vilde de probere de saa meget roste Papircigarer [Cigaretter] og Damerne skulde lave dem. Vi vare ikke rigtig drevne i Forretningen og vilde ikke væde Papiret med Tungen, som man gør naar man laver dem til eget Brug, og derved kom der egentlig mere Papir i end der skulde. *Fleischer* dampede løs alt hvad han orkede, og da jeg spurgte ham hvad han syntes om den græske Tobak, svarede han: „Det skal jeg sige Dem, naar jeg kommer til Tobakken, endnu har jeg kun røget Papiret.“ Under munter Samtale naaede vi „Lolland“, hvor vi maatte med ombord, spise tilaften og more os.

Lüth havde for nogen Tid siden skrevet en Af-

handling om „blandede Ægteskaber“ paa Oldgræsk. Den blev renskrevet med hans egen udmærkede smukke Haandskrift og sendt til Jena. I Løbet af dette Foraar fik han en meget smigrende Skrivelse fra det theologiske Fakultet i Jena, der sendte ham et Diplom som Dr. theologiæ. Det var han jo meget glad over.

Vi havde et Par Aar siddet og stirret paa Bjærget Lykabettos, uden nogensinde at have besteget det. Paa Moders Fødselsdag d. 21. April besluttede vi da at gaa derop for at gøre noget aparte paa den Dag. Den første Del af Vejen gaar i Sneglegang rundt om Bjærget, saa den var nem nok. Senere maatte man kravle op ad Keglen undertiden paa alle fire paa de stejleste Steder, men man bliver rigelig belønnet ved den dejligste Udsigt. Byen ses næsten i Fugleperspektiv. Skønt var Havet og Øerne og de endnu fjernere Bjerge, Akropolis, der var lav imod dette Standpunkt, Areopagea, Pnyx med det begyndte Observatorium, Theseus-Templet, Philopoppos-Monumentet og alt det øvrige, man ser herfra. At gaa ned var næsten besværligere end opad, for man syntes at man maatte falde paa Næsen, saa man undertiden gik baglæns, holdt sig fast med Hænderne og søgte at finde fast Fæste med Fødderne. Øverst oppe staar et lille Kapel for den hellige *Georg*, der rigtignok har en Plade, der kan ses langt fra. En halvfjøllet Munk forsyner hver Dag *Georgs* Lampe med Olie.

I dette Foraar skulde der ske Indskrænkning i Militæret. Det var særlig tyske Soldater, Ingeniører

og Arbejdere, der fik Afsked. Dette gav Anledning til meget Overhæng af de Afskedigede, der saa alle søgte til Athen for at faa Hjælp. Protestanterne kom til os, for at *Lüth* skulde tale deres Sag for Dronningen, Katholikerne gik til Hofkapellan *Arneht*, der mere klogt end kristeligt viste alle fra sig. Af sit eget gav han intet, men blev selv en rig Mand, da han som ugift boede i Slottet og fik sin hele Forplejning fra Kongens Køkken for 1 Dr. om Dagen, sagdes der — det kunde han godt staa sig ved.

Der havde før ikke været nogen tysk Skole her i Byen og de unge Germanere løb omkring for Lud og koldt Vand. Forældrene brød sig ikke en Smule om at undervise dem lidt i Hjemmet, og i de græske Skoler gad de ikke sende dem. Blandt de tyske Militaire her, der var de første, der ifjor allerede fik deres Afsked, var der en Trompeter *Scherzer*, som havde været Landsbyskolelærer i Bayern. *Lüth* udvirkede hos Kongen, Dronningen, Fru *Plüskow* og nogle velhavende Tyskere, at de gav Bidrag til en Skole og en Lærer, og som saadan blev Trompeteren ansat.

Kort efter var det, at Arbejderne i Póros fik Afsked, *Siebert* lige saa godt som de andre, og han kom da strax til os med Kone og Svoger. Saa havde vi da hele Familien paa Halsen, som jeg rent ud sagt var fortvivlet over. Ikke at tale om, at det kostede meget, men der var intet kærligt Forhold imellem de Søkende. Der var bestandig Kævlerier og Skænderier, saa man havde nok at gøre med at mægle Fred. Manden forstod at tale *Lüth* efter

Munden og smigre ham, og saa beholdt vi ham. Saalænge *Lüth* var nærværende, var de altid elskværdige, men det var ikke til at udholde for *Hanne* og mig, som bestandig skulde være sammen med dem og høre paa al denne Uenighed. Jeg fik derfor *Lüth* overtalt til at leje en lille Bolig til *Sieberts*, rigtignok i selve Gaarden, men saa saae man dem da kun ved Maaltiderne.

Den 11. Juni fik jeg en Datter, et svagt lille Væsen, der efter alle Sagkyndiges Mening var blevet født for tidligt, og de spaaede hende kun et kort Liv. Hun blev døbt *Jutta Johanne Otilie*. Fru *Plüskow* holdt hende over Daaben, Frøken *v. Alten*, Prinsessens Hofdame var ogsaa nærværende. Alle fandt, at denne hjemløse Familie var en altfor stor Byrde for os, og det var den sandelig ogsaa. Havde man imidlertid sagt A, mente *Lüth*, skulde man ogsaa sige B og holde Pinen ud. Han begyndte dog selv at blive ked af det Hele, men havde ikke saa meget Mod, at han kunde raade Manden til at foretage sig noget.

Det var en meget ubehagelig Tid med alle disse politiske Uroligheder, Misfornøjelse med Regeringen og Lyst til noget nyt. Mange, ja de fleste tyske Soldater blev nødtvungne hjemsendte, de vilde meget hellere være bleven her, hvor der var en tysk Konge, der efter deres Mening først og fremmest burde sørge for sine Landsmænd. De forstod slet ikke hans Stilling her i Landet.

Der var saa En til vi skulde tage os af. Et Par Mil fra Athen var der kommet en tysk Koloni,

Herakli. Den var befolket med tidligere afskedigede Soldater, der i deres Hjemstavn havde været Agerdyrkere. De havde hver af Regeringen faaet en lille Bolig og et vist Antal Agre Land, som de skulde opdyrke. Det overvejende Antal var Katholiker, saa der endogsaa blev bygget en lille katholsk Kirke. Men der var ogsaa Protestanter, og dem skulde vi jo have Interesse for. Bestandig var der Uenighed og Misundelse imellem disse Germanere fra de forskelligste Egne af Tyskland. En af de værste Uro-stiftere var fra Hannover, hed *Süersen*, han var desværre Protestant, og saa holdt *Lüth* det for sin Pligt at tage sig af ham, uagtet han slet ikke fortjente det. Han var grænseløs heftig og uregerlig, havde slaedes med dem derude saadan, at han blev sat i Fængsel. *Lüth* løb fra Herodes til Pilatus for at skaffe ham fri, og da han slap ud, maatte han forlade Kolonien. Han var altsaa selvskreven til at komme i Tjeneste hos os og holdt sit Indtog med alt sit Hab und Gut, som dog ikke var meget. En gruelig Acquisition var det. Enten var han fuld eller gal, andet kunde jeg ikke faa ud af det, for hvergang han kom hjem fra Torvet, var han meget echaufferet, kastede sit Indkøb paa Køkkenbordet, saa Hunde og Katte kunde tage for sig af Retterne, og saa gik han ind i sit Kammer, lagde sig enten til at sove eller satte sig til at læse i Napoleons Felttog i Tyskland, en Lektüre der ikke var egnet til at gøre ham mildere stemt.

Om Sommeren flyttede Majestæterne ind i det nye Slot, som nu endelig var færdigt. Der blev givet

et stort Taffel, og efter dette førte de Gæsterne om i alle deres Værelser, som var meget kønne. Da de kom ind i Dronningens Soveværelse, gik en af Herrerne, en Græker, hen og slog en kraftig Næve ned i Dynen paa hendes Seng, saa der blev en stor Fordybning. Denne Taktløshed syntes de andre dog ikke om og mindst om de Vittigheder, der blev sagt i den Anledning.

Men de truende Skær paa den politiske Himmel trak sig mere og mere sammen. Alle var misfornøjede, alt det tyske Militær, som Kongen i Nødsfald havde havt at forlade sig paa, var afskediget og hjemsendt og der var kun Philhellenere tilbage. Katastrofen nærmede sig, der skulde bringe en hel Omvæltning tilveje. Misfornøjelsen med Bavarkratia¹⁾ tog til, og der blev slet ikke lagt Dølgmaal paa, hvor forhadet Medlemmerne deraf vare. Man vidste meget godt, at man stod foran et Enten- eller, og var meget spændt paa, hvad Kongen vilde gøre, om han vilde tage en hurtig Beslutning eller efter sin sædvanlige Maner nøle med Afgørelsen. Dette kunde let blive farligt, og han havde heller ikke en Haandfuld Folk han kunde stole paa, om han vilde forsøge paa at trodse. Oprøret skulde egentlig have fundet Sted senere, men da Kongen Aftenen d. 2. September (1843) sendte sin Adjutant Baron *Steinstorf* til Krigsministeren og forlangte, at Kanonerne skulde køres op til Slottet som Forsvar, svarede denne, at han havde en anden Ordre at adlyde, og Kanonerne blev, hvor de var. Da Kongen

¹⁾ Det bayerske Herredømme.

fik dette Svar, kunde han tænke sig til Resten, og der var intet mere at gøre end afvente Katastrofen, som heller ikke lod vente længe paa sig. Samme Nat kom Kanonerne, men rigtignok med Munden vendt *imod* Slottet. Uhlaner red hele Tiden omkring Slottet. for at ingen skulde undkomme, og alt Militairet stod opstillet i truende Stilling parat til paa Ordre at give Ild. Tusinder af Mennesker fyldte den store Plads og man hørte dem brøle Ζήτω το σήνταγμα! „leve Konstitutionen!“ — „Ζήτω το σύνταγμα!“

Da dette begyndte, var Klokkeren omtrent 2. Vi vaagnede ved dette Brøl og kunde i Maaneskinnet se hele Mylret paa Slotspladsen og Lunterne, der glimtede, parat til at blive sat til. Det var ikke nogen behagelig Situation at være i. Vi klædte os paa, barikaderede vore Døre med Bjælker, og for dog at sælge vort Liv saa dyrt som muligt, ladede *Lüth* sine Bøsser for at have lidt til Forsvar, ifald Massakren skulde begynde. Dronningen var bestandig hos Kongen og sagde, at der var kun to Udveje: „entweder unterschreiben oder entsagen.“ Underskrive, havde han meget liden Lyst til. Men han vidste, at i det Øjeblik han abdicerede, fik han og hans Gemalinde nok Tilladelse til at komme bort; men hvorledes det vilde gaa hans endnu trofaste Tjenere, de faa Hofofficierer, der var tilbage, det vidste han ikke.

Der var til denne Højtidelighed kommen saa mange vildt udseende Bjærgbeboere, der var be væbnede til Tænderne, ind til Byen, og de saa ud

til allehaande, da de lignede Røvere mere end fredelige Bønder. At de vilde fiske i rørt Vande, var Kongen overbevist om. Endnu nølede han med at bestemme sig for en af Delene, og her maa man endnu beundre de hidsige Grækernes Langmodighed. Det varede indtil Middag Kl. 12 ³/₁₅ Sept. inden han skrev under. Meget faa af Folket havde en Anelse om hvad en Konstitution egentlig vilde sige. Den hele Revolte var jo anstillet af Oberst *Kalergis*, der vilde have en højere Charge end den, han var i Besiddelse af.¹⁾ Han havde Tilhold hos den engelske Gesandt *Lyons*, der vilde have alting omdannet efter engelsk Mønster. Der var jo som bekendt tre Stormagter, der stræbte om Overherredømmet i Grækenland: *England*, det frisindede Parti, *Frankrig*, det katholske Parti, der mente at have store Chancer, fordi Kongen var katholsk, og det *russiske* Parti, det orthodoxe, det havde det største Parti, fordi det bekendte sig til samme Religion som Folket. Denne Gang kom det engelske Parti til Roret, fordi det havde laant Grækenland mange Penge. Det varede ikke længere end til Aaret efter, saa blev *Maurokordatos*'²⁾ Ministerium styrtet, og *Kolettis* hørende til det franske Parti, kom til Roret; og strax forlangte England sine Kapitaler tilbage med

¹⁾ Demetrios Kalergis (1803—67) havde været en ivrig Deltager i Frihedskrigen og erobrede sig nu en Position ved Militæropstanden som Kong Ottos Generaladjutant. Senere drog han til Udlandet og spillede en ret indflydelsesrig Rolle ved forskellige europæiske Hoffer, indtil han i 1854 for en Tid blev Krigsminister. Senere græsk Gesandt i Paris. Under Kong Georgs første Regeringsaar spillede han ogsaa en fremtrædende Rolle.

²⁾ Alexander Maurokordatos (1795—1865) havde med vexlende Held ledet Forsvaret under Frihedskrigen. 1841 var han blevet Førsteminister, men maatte falde, da han ikke kunde formaa Kongen til at gaa ind paa sine frisindede Forslag. Atter i 1844 Minister. Senere tog han ivrig Del i Forhandlingerne om Kong Georgs Valg.

Renterne, der aldrig var blevne betalte. I denne Tid blev en af Kongens Adjutanter, Oberst *Hess*, afskediget og maatte strax ud af Landet. Han søgte Tilflugt hos den franske Gesandt, der selv kørte ham til Piræus. Da de kørte gennem Byen, blev der kastet Sten efter Vognen, og Tjeneren, som sad bagpaa, fik en i Nakken. Han sagde: „Monsieur, les pierres arrivent“, saa Gesandten piskede paa sine Heste, og snart var de udenfor Skudvidde. Mange blev sendt i Landflygtighed, endogsaa af Grækerne selv. Vi ventede ganske sikkert ogsaa at blive forjagede, men det skete ikke, fordi det ikke var en Statstjeneste *Lüth* beklædte. Hvem Kongen selv lønnede udaf sin Civilliste, blev Opholdet i høj Grad ubehageligt, og det vedvarede længe at være det.

II

**DAGBOGSOPTEGNELSER FRA
ATHEN**

3. SEPTEMBER 1843 — 16. APRIL 1845

FRU CHRISTIANE LÜTHS DAGBOG I ATHEN FRA 1843 TIL 1845

3. Septbr. 1843.¹⁾ I Nat vaagnede vi alle af et rædsomt Brøl udaf tusinde Halse og troede først at det kom fra „Philadelphia,“ det tydske Selskab, som altid morer sig paa en højkrøstet Maade; men ved at se nøjere til i Maaneskinnet, opdagede vi at hele Palaispladsen var fuld af Militaire og Pøbel, der brølede Σήτω το Σύνταγμα! Det var ikke nogen behagelig Opdagelse. Man havde jo nok hørt noget ymte om en Militærrevolution, men stolede paa, at det var tomme Rygter. Det var imidlertid Alvor, da Kanonerne var kørt derop og rettede imod Slotsportalen og Luntten blev holdt beredt. Ingen skulde undkomme. Folket var rent rasende og forlangte alle de Tyskes Afsættelse fra Statsembeder, og Konstitution. Hvis Kongen ikke føjede sig, vilde de massakrere Palaiset med alt hvad det indeholdt. Kongen var jo tvivlraadig og trak det hen indtil om Middagen Kl. 12, da besluttede han sig endelig til nødtvungen at underskrive, og saa fik Grækenland Konstitution og jublede nu ligesaa meget, som det før havde skændt. Om Aftenen, da vi sad udenfor i Gaarden, gik Kuglerne om Ørerne paa os, saa

¹⁾ Sml. Slutningen af Optegnelserne.

man mærkede, at de havde staaet ladt, og nu skød de af Glæde og Kaadhed. Vi listede ind og lukkede vor Dør, men der kom ikke megen Ro over os alligevel.

7. Septbr. Her kom saa mange Tyske, som have faaet deres Afsked. Alle ville de have Rejsepenge.

8. Septbr. Der er ikke Tanke om at holde Guds-tjeneste. Dronningen vil intet høre derom. De har skrevet til *Ludwig* der Bayer om at hjælpe dem, men kan ikke vente Svar før om 6 Uger, „und Gott weiss wo wir dann sind.“ Naar *hun* har saa lidt Tro til Sagernes Tilstand, hvad skal saa vi andre sige.

9. Sept. Jeg gik til Frøken *v. Alten* for at tage Afsked med Prinsessen, og jeg fik strax Audiens. Hun var meget bedrøvet og græd, fordi hun skulde tage fra Søsteren under disse Omstændigheder; men *Amalie* (o: Dronningen) drev selv paa hendes Afrejse, da hun ikke kunde indestaa for hendes Sikkerhed. Hendes Fader havde altid havt saadan en god Tro til Grækerne, og det vilde gøre ham skrækkelig ondt, naar han fik Efterretning om disse Tildragelser; jeg græd næsten selv med, men det var rigtignok ikke saa meget over Storhertugens Sorg, som over vor egen usikre Stilling, i Fald Kongeparret paa en Snup skulde tage Reissaus.

10. Septbr. Prinsessen med Følge rejste; hvem der var saa lykkelig! Jeg længes nu endnu mere end før efter vort rare fredelige Hjem. *Kalergis* er blevet udnævnt til Kommandant for Athen og Adjutant hos Kongen. Det var ham, der var Hovedet

for Oprøret, og nu er han den, der skal indestaa for Sikkerheden. Jeg veed ikke hvorledes det er, men man bliver saa ganske politisk, at man knap gider tænke paa sine huslige Affairer.

12. Septbr. *Hanne* og jeg gik hen til gamle *Grupius*, som er dansk Konsul, og bad ham om vi i Oprørstilfælde maatte sætte nogle Kasser med værdifulde Sager ind til ham. *Lüth* havde den Idé at sende *Hanne* og de to ældste Børn til *Grev Lunzi* paa Zante. Jeg tænker at han nok vil betakke sig for den Indkvartering. — —

15. Septbr. *Köppen* kom herop fra Piræus. Han har naturligvis ogsaa faaet sin Afsked. Han er ligesaa forhadet som de andre Tyskere, skøndt han jo i Dygtighed staar paa et meget højere Trin. Det hedder, at alle afskedigede Embedsmænd, Udlændingene, faaer 400 Dr. i Rejsepenge. Det er ikke meget for næsten 10 Aars Tjeneste, naar de bliver stødt ud i Verden uden Stilling og Erhvervskilder.

19. Sept. Vi pakkede alle vore Bøger i Kasser. Det ser stygt ud, men da det hedder, at alle Dronningens Bogkasser staar ligeledes indpakkede, saa er det intet Under, at vi ogsaa holde os parat. — —

20. Septbr. Naar man undtager Pøbelen, saa er der ikke mange Folk paa Gaden. De vove sig ikke rigtig ud endnu. Der bliver bygget Stænderhus, det vil sige den store runde Sal, hvor vi holdt Guds-tjeneste, og de tilstødende Værelser skal indrettes dertil.

21. Septbr. Nu lakker det imod Dronningens Navnedag. Bal bliver der da ikke, det var ikke

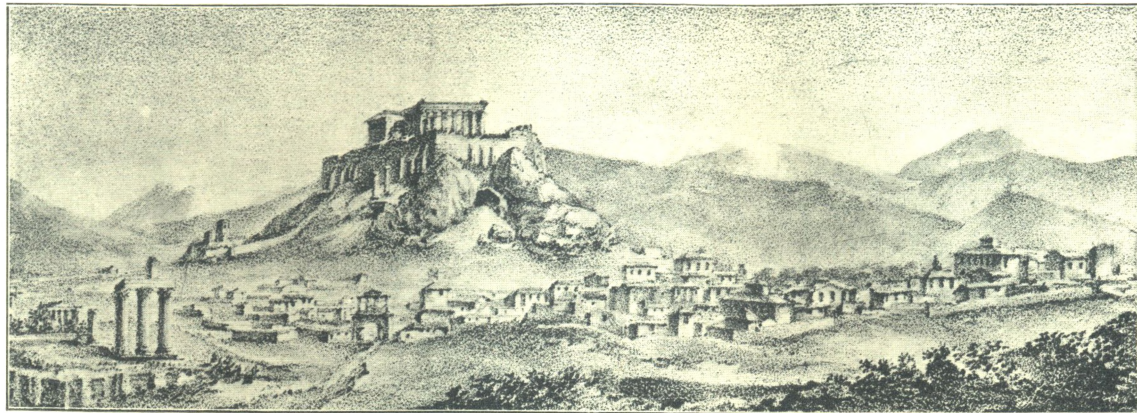
raadeligt, man kunde risikere at opføre en Gustaf III's Maskerade. Man hører daglig Rygter om at Athen skal antændes paa alle fire Hjørner, som det hedder, og alle massakreres. —

23. Septbr. Vi fik en Barber, der klippede *Lüth* og *Nikolaki* efter en Spølkum. Saa kom Konsul *Grupius*. Han har været her i Grækenland i mange Aar, og han siger, at det slet ikke endda ser saa slemt ud. — —

27. Septbr. Det var Dronningens Navnedag, og Majestæterne kørte i den græske Kirke og hjem igen i Glas-Karetten. Om Aftenen lod *Kalergis* Musikken trække op og spille paa Pladsen foran Slottet. Det er en galant Kommandant. Om Aftenen var Akropolis illumineret, ellers var der bælgmørkt.

28. Septbr. *Christian Hansen* kom herhen og fortalte, at Professor *Ulrichs* var død. *Lüth* gik strax derhen for at aftale naar Begravelsen skal være og bestille Graven.

29. Sept. Ganske tidligt imorges fandt Begravelsen Sted. Det er egentlig en gruelig Skik saa hurtigt at begrave Folk, men det er nødvendigt i dette Klima. Jeg sad hele Natten oppe for at skrive Ligtalen, som *Lüth* dikterede. Det er nu hans Maade helst at arbejde om Natten, og da jeg skal skrive Prækenerne, saa maa jeg ofre min Nattero for det almindelige Bedste. *Jutta* [den yngste Datter] var slet ikke fornøjet over dette Arrangement og var saa urolig at jeg hele Tiden sad med hende i venstre Arm, mens jeg skrev med højre Haand, en temmelig fortrykt Stilling.

Udsigt over Athen. Samtidigt græsk Lithografi.

4. Oktbr. I al denne Tid var jeg saa optaget af alle Slags Forretninger. *Hanne*, der paa nogen Tid var taget til Fru *Ulrich* for at hjælpe hende, kom jevnligt hjem og fortalte hvorledes Sagerne stod. Professor *Ross* var kommen hjem om Natten. Han holdt sig skjult i den første Tid, og gik kun ud i Mørkningen. Der kom mange Besøg: Fru *Plüskow* med højtideligt Ansigt og let Sørgeansigt, Frøken *Wiesenthau* med sit sædvanlige Fnis og blegrød Kjole, og Fru *Prokesch*, yndig, med meget gult paa for at hæve den blege Teint, og endelig Fru *Strong*, ligesaa affektet som hun rejste i Foraaret, og fortalte at Børn i Hamborg er saa yndigt klædt, „aber ich habe keine einzige blasse Wade gesehen.“ I München kommer Fru *Ulrichs* Fader hende imøde, og hun glæder sig til at indrette Juletræ for sine Søkende og Børn og takker Gud for, at hun ikke behøver at bede Majestæterne om Rejsepenge. Hun var meget oprømt under al den Forstyrrelse, og den eneste Gang hun græd var, da *Christian Hansen* bragte hende en Tegning af Mandens Gravsted paa den protestantiske Kirkegaard. Hun bad om, at hendes Klaver maa staa hos os; hun vil have 200 Dr. for det. Det vilde være en meget nem Maade at komme til et Klaver paa, men vi vil ikke rode os ind i nogen Vidtløftighed i disse kritiske Tider, da man kan risikere at maatte løbe fra alting, da Grækerne jo ikke skaane deres egne Landsmænd, men jage for Fode væk, og jeg mærker at mine Fingre er blevet meget stive i de 5 Aar jeg ikke har spillet.

20. Oktbr. Der var bleven tilsagt et storartet Myrderi til den 2. Novbr., saa skulde Stænderne aabnes, og det mente man kunde kun ske ved at Halvdelen af de Deputerede skulde myrdes.

22. Oktbr. Endelig i Dag blev der holdt Guds-tjeneste i det lille Værelse, der er indrettet i Palaisen; det er meget for knebent. Dronningen havde *Kalergis* med sig som opvartende Kavalier og den højtidelige Fru *Plüskow*. Midt under Prædiken slog en Dør i, som gav et saadant Skrald paa de lange Gange, at det gav et Sæt i os alle og Dronningen foer op af Stolen.

28. Okt. Det fortælles, at der nu skal indføres Borger- eller Indfødsret i Landet, hvorved kunde, der ere fødte i det nuværende Grækenland, skulde have Adgang til Embeder, hvorimod de der under Frihedskrigen have opholdt sig i Udlandet skulde være udelukket fra enhver Ansættelse.

29. Okt. Vi fik et større Værelse til Gudstjenesten. I Prækenen var der Hentydninger til *Martin Luthers Fødsel*¹⁾, og det syntes Dronningen slet ikke om, og jeg hørte hende tale meget ivrigt til *Kalergis* om, at det slet ikke var med hendes Villie, at hendes Hofpræst gik saaledes i Detail i Konfessionsforskellen. Den Undskyldning kunde hun vist have sparet sig, da *Kalergis* vel slet ikke har hørt efter, men hun har maaske derved aabnet hans Ører bedre for en anden Gang.

1. Nvbr. Man faar dog sin Gage udbetalt og er baade forundret og glad derover, fordi vi ikke havde

¹⁾ Fru Lüth følger i sin Dægbog den græske Kalender, der er c. 13 Dage tilbage for den gregorianske, 29. Okt. saaledes = 10. Novbr., Luthers Fødselsdag.

ventet, at Sagerne skulde gaa saa fredeligt af, saaledes som det saa ud for 2 Maaneder siden.

2.—14. Nvbr. Denne Tid gik saa temmelig ensformig, man passede sine Forretninger og Børn, der snart var raske og snart fejlede noget. Majestæternes Bryllupsdag d. 22. gik ganske stille, hverken Bal eller Taffel. Men Dronningen fik sin Perlesnor af Kongen, den forærer han hende hver 22., og den koster 800 Gùlden. Den tyske Transport afgik i den Tid; vi blev af med mange daarlige Subjekter, men der er desværre nok tilbage endda.

14. Nov. *Lüth* har givet den røde *Meier* en Skrivepult i Arbejde, som skal være af Eibentræ udvendigt, og indvendigt af flere forskellige Træsorter, græske naturligvis. Nu ere vi da blevne trægale og samle alle Slags Træsorter fra Grækenland, og Marmorsorter, Antiker, baade Vaser og Mynter, og Haandarbejder af den nuværende Generation. *Melankos* har lavet et Kors af Oliventræ, som er rædsomt. Han har sat det skævt paa Pjdestalen. Hullet var for stort, og saa fyldte han det med Americanico, hvoraf Trevelerne kiggede frem. Hans Børn har yndige Navne: *Penelope*, *Kaliopé* (die Schönredende) — den værste Vrælhals man kan ønske sig — og *Aspasia*.

16. Nov. Vi vare da i Kirke, nu er det Værelse vi have faaet istedenfor det lille næsten heller ikke stort nok til os, og man mener, at ved de store Højtider maa vi have et til Hjælp. — *Eckenbrechers* hele Familie, Hundene med, kom for at aftale en Jagttour til imorgen. Hvor disse Ture er rædsomme. Han kommer saa og dunder os op om Morgenens,

mens det er ganske mørkt endnu, og saa ere de velsignede Børn ogsaa strax bei der Hand.

17. Nov. Ganske rigtigt kom *Eckenbrecher* med meget Bras igennem Sovekamrene, og strax galede alle Børnene. Og saa det ærgerligste var, at de kom ved Kaffen til at tale om Troja og den store Træhest og fik saa *Homers* Iliade og alt hvad der er skreven om Trojanerkrigen frem, og jeg hørte bestandig *Eckenbrechers* store Mund sige: *κατά πετράων* [ο: nedad Klipperne] — det skulde være et Bevis for hans Paastand, at Troja havde ligget paa en Højde, saa de kunde kaste Hesten ned paa Stenene. Over alle disse mærkelige Tildragelser kom de ikke afsted førend det var lyst og alle Snepper og Harer skudt af mindre boglærde Jægere. For alle de Bøger man havde at rydde tilside, naar de saaledes havde redet Karrussel paa de trojanske Helte!

18. Decbr. Der er Folk der siges at ønske, at Kongen skulde med sine Tropper gaa til Thessalien og tage det fra Tyrkiet; det kan der næppe være Tale om. Hvis vi bare kan have Ro her i Landet med den Smule vi har, saa kan vi være glade. Man er omgivet af Spioner allevegne, der søger at udspionere ens Sindelag. At vi holder med Kongehuset veed man, og derfor er vi fri for at belures.

^{12/24} Decbr. *Juleaften*. Fru *Plüskow* kom med Foræring fra Dronningen til *Damaris*. Et Etui med Kniv, Gaffel og Ske og en Dukke. *Meier* havde lavet en Fod paa Juletræet, der forestillede et Hus med en Have omkring; i Huset var et Bord og paa det havde vi stillet et brændende Lys, der

straalede ud igennem Vinduer og Døre. Haven havde vi lavet Træer i, der bestod af Pinde med Mos paa, og imellem disse Træer var Dyr af alle Slags opstillede. Jeg syntes at det hele var saa yndigt; jeg troer at jeg fandt mere Fornøielse ved at lave det til, end Børnene ved at faa det.

25. Decbr. Det var den første Jul de Kongelige holdt i det ny Slot, gid det ikke maa blive den sidste. Det begyndte ikke meget godt i den store Bolig, for, strax efter at de var flyttet, havde vi Revolutionen.

1844

1. Januar. Børnene blev efter Gudstjenesten bragt op til Fru *Plüskow* og til Dronningen, der viste dem sit Juletræ. Hun syntes saa godt om *Nikolaki*, som ogsaa er et meget smukt Barn. Kongen kom ogsaa derind og var ganske indtaget i Børnene; han holder saa meget af Børn, og de blev kysede baade da de kom og gik. Jeg drillede *Lüth* med, at han var jaloux paa de kongelige Kys, som hans Dreng havde faaet.

22. Januar. Brev fra Moder — det var en Glædedag, gid de vilde skrive lidt oftere! Men maaske det er bedre at de ikke gøre det, for hver Gang der kommer Brev, saa vaagner den altid undertrykte, men aldrig betvungne Hjemvee med fornyet Kraft, og man skal jo finde sig i sin Skæbne og være glad og taknemlig, hvor man er i Verden.

25. Jan. Kong *Ottos* Ankomst til Grækenland for 11 Aar siden! Kanonerne dundrede, Generalmarchen lød, Trommerne skrattede, saa det var en Gru, og

stakkels *Otto* laa syg midt i al den Herlighed. Jeg lavede en Slibesten til *Lüth*, et skiddent Arbejde, og derefter syede jeg en Kappe til Moder og gjorde den færdig med Baand og alt. Akropolis var illumineret om Aftenen og Folk skød Glædesskud over Konstitutionen.

26. Jan. *Köppen* kom og fortalte os, at Grev *Lunzi* er kommen hertil og at han er flygtet fra Zante og Grunden til hans Flugt — adieu la vertu! Ham havde jeg troet saa godt.

27. Jan. *Kalergis* sendte os et stedseverende Adgangskort til Stændersalen, — saa nu kan vi da ogsaa høre den hellenske Talekunst.

29. Jan. *Lüth* gik i Stænderforsamlingen og sagde noget pænt til *Kalergis*. *Köppen* kom for at tage Afsked. Han rejser nu til Jerusalem med en amerikansk Miss, og *Hansen* driller ham med at de vil lade sig vie i Jerusalem.

31. Jan. *Lüth* og jeg i Sineleusis. Det var ganske morsomt at se og høre disse Herrer forhandle om Statens Tarv. Præsidenten, den gamle *Maurokordatos*, sad der og ringede med sin Klokke, naar det blev altfor støjende. Der skulde stemmes om de Deputerede skulde tjene med eller uden Løn. *Theodonis Griras* — der Ohrenabschneider — en ækel Karl — vilde have Løn og en smuk Officer raabte: ἄμωτοσ! [Gratis!] Herved opstodet Kævlen imellem disse to, som endte med at de foer op fra deres Pladser og løb ud med deres lange skramlende Sabler, men de gjorde ikke hinanden noget, det var kun to Skuespillere, der forlod Scenen med

Bravour. Holde Taler kan disse Folk med megen Færdighed og mange kønne Ord. — —

7. Febr. Vi gik med Strømmen ud til Kolonnerne og saa paa Grækernes Apokreasfest, hvor flere 1000 Mennesker vare forsamlede. Vi traf mange Bekendte, men tabte dem strax i Sværmen. Majestæterne sad under et Telt af Laurbærgrene og spiste. *Kalergis* veg ikke fra dem, men ledsagede dem sikkert hjem. Noget fra saa denne Vrimmel i de brogede Dragter, det meget Militær med blinkende Vaaben, meget smukt og malerisk ud, og dér lugtede man ikke Hvidløgen, som hører med til denne Fest.

8. Febr. — Jeg maatte da igen i Sineleusis med *Eckenbrechers*. De sad som der var Lim paa Bænken og kunde aldrig faa nok deraf; jeg tænkte: Katten rive mig om jeg gaar i Forsamling meer.³⁾

14. Febr. Om Aftenen blev der slaet Generalmarch, fordi Pøblen vilde gøre Opstand. Det blev ikke til andet end at et Par Bøsser gik af.

19. Febr. Forhandlingerne i Sineleusis bleve sluttede idag; der havde været et fælt Kommers, de baade lo og skændtes. Om Aftenen trak Tusinder af Mennesker med Citherspillere til Palaiset, bragte *Kolettis*¹⁾, *Kanaris*²⁾ og *Makrojannis* en Serenade. Vi vare ude at se paa den Stads. *Lüth* var egentlig vred, fordi han syntes, at der ikke blev gjort nok af Majestæterne.

1) Joannis Kolettis (1788—1847), ogsaa en af Førerne under Frihedskrigen, havde været Gesandt i Paris, men nu kaldt tilbage efter Septembrisrevolutionen og fra Aug. 1844 til sin Død Førsteminister.

2) Den kendte Søhelt fra Frihedskrigen Konstantin Kanaris (1790—1877) blev efter Revolutionen Krigsminister for et Par Maaneder.

3) Citat af St. St. Blicher.

24. Febr. Der kom Brev fra Hjemmet, hvori *Sophie* meldte sin Forlovelse med *Frederik Crone*¹⁾.

5. Marts. *Hanne* fulgte med *Eckenbrechers* i Theatret, hvor nogle Grækere spillede ganske rædsomt og i det værste Jausprog.

9. Marts. Gamle Bedstemoders Fødselsdag. Vi feirede den med Pauker, Trompeter og Charybdegeheil. *Damaris'* sidste Amme, *Κατα Καχή* fra Zea, gjorde en Visit, der kostede et Par Daler. En græsk Oberst kom i fuld Uniform for at melde, at Hertuginde af Oldenburg efter Rygtet havde testamenteret alle sine Efterladenskaber til Grækenland, og han vilde derfor anbefale sig selv som meget værdig og trængende til Understøttelse. Jeg forsikrede ham, at vi slet ikke havde hørt Tale om dette Testament, og at jeg heller ikke troede derpaa, da der var Fattige nok i Oldenburg, der først skulde betænkes inden Gavmildheden kom til Grækenland.

11. Marts. *Terentinos Conte* kom fra Zante og bragte Brev og en Pakke Bøger fra Grev *Lunzi*. Nu skal nok Greven snart til at givte sig, saa kommer der vel endelig Ro over hans vildfarende Hjerter. Jeg kan godt lide ham, fordi han har været i Kjøbenhavn, taler dansk og holder af de Danske.

17. Marts. Imorgen skal Kongen aflægge Ed paa Konstitutionen. Der bliver da stor Stads; der maa vi naturligvis med.

18. Marts. Generalmarch og Kanontorden af Glæde over, at Kongen skulde forskrive sig til Fanden. Fru *Plüskow* skrev at hun glædede sig over, at *Lüth* var

¹⁾ Se S. 10, Anm. 3.

saa vel, at han kunde komme i Forsamlingen idag, og glædede sig til en Præken imorgen. Eden skulde aflægges Kl. 2. Kl. 1 gik vi da hen til Sineleusis. Een med et stort Skæg vilde først ikke lade os komme ind; men da det blev meldt til *Kalergis*, at det var os, kom vi strax ind og fik Plads. Dronningen kom først med sine Damer, de gik op ad Bagtrappen og toge Plads paa Galleriet, saa brogede som Tulipaner. Saa kom Kongen og steg op paa Thronen under Raab og Skrig, aflagde Eden og gik bort igen med Dronningen. For bedre at se stillede vi os op paa Stolene; derved kom jeg ud af Balancen og faldt paa Ryggen af en tyk Palikar, der brølede sit Σήτω som om Jerichos Mure skulde styrte derved; det kom vist saa fuldtonigt ud, fordi jeg laa som Presse paa ham, og godt var det, at alt det Veir gik den Vej. Vi havde nær mistet vore Klæder inden vi kom ud, Folket trængte paany, og Militairet kunde ikke holde Orden.

26. Marts. Første Paaskedag. Der var en Skyden Paaske ind hele Dagen og til langt ud paa Natten, som om Byen blev bombarderet. Dronningen og Fru *Plüskow* i hvide Silkekjoler; jeg tog mig det ikke saa nær. Idag fik vi intet indviet Kød, Brød og Æg fra Palaiet som ellers, det er nu afskaffet.

28. Marts. Tredie Paaskedag blev fejret med Musik og Kanoner osv. Der var stor Revue, vi kunde fra vore Vinduer se hvorledes *Otto* og *Amalie* med Hofdamer og Herrer stode paa Balkonen og hilsede paa de forbideflerende Tropper. Om Eftermiddagen gik vi til Theseustemplet, hvor Folkefesten var idag.

Albaneserne dansede efter en rædsom Klarinet, man nejede for Majestæterne og var saa glade, som man kan være, naar man har faaet Konstitution. Derfra gik vi til Observatoriet, Nymphehøjen, *Simons Grav*, *Sokrates' Fængsel*, *Demosthenes' Talerstol*, *Areopagen* og endte paa Akropolis, hvor vi traf en Rejsende, der gav sig i Snak med os. *Lionardes* bad *Lüth* at sige noget til Kongen om et Tog til Thessalien. „Sie werden Ihre Pflicht gegen den König und eine Wohlthat für mein Vaterland thun.“ Naar jeg bare ikke skal troe, at det kan nytte til noget. Kongen kommer aldrig saa vidt, at han fatter den Beslutning, og langt mindre til at udføre den.

31. Marts. Dronningen sendte det lille Paaskelam, som hun selv havde faaet, til Børnene; det var meget net, at hun tænkte paa det. Vi gik til Palaiet for at se hendes Billede. Det var meget smukt, hendes Kinder havde den samme Farve som Roserne i hendes Haar, og den Farve har hun ikke. Fru *Plüskow* fortalte, at *Fabrizius* er bleven ansat i Danmark, og at han „natürlich dieselbe Charge da bekommt als hier.“

Kalergis sendte 2 Officerer, den ene var den smukke Lieutenant *Lütje* (Polsk), der engang har udmærket sig. De skulde hos *Lüth* sværge paa Konstitutionen. Det skete i fuld Ornat med alle Registre optrukne. Det er et meget smukt Menneske, den samme *Wladimir*, og han saa saa melankolsk ud.

2. April. Hele Familien *Eckenbrecher* kom for at see Paaskelammet og vi spiste den nederste Kage

deraf. De vare begejstrede for mit ny Snørliv. De baade syede, strikkede, flettede, slyngede, hæklede, slog Fryndser og gjorde frivolité. Stuen saa ud som et Marked.

4. April. Præsten *Kosmos Papalexis* begyndte sit Lærerembede og lærte *Damaris A. B. Theophilos Hansen* malede *Lüth* i Præstekjole.

5. April. *Sonnewald* kom eneste Ærinde for at fortælle, at Prinsessens (*Friederickes*) Rejse hertil havde været en Slags Straf, fordi hun havde indladt sig for vidt med sin Musiklærer. Hun maatte gøre en mystisk Baderejse til Carlsbad, og da hun var rask, blev hun sendt hertil under den strenge Frk. *v. Altens* Opsyn. Jeg kan ikke rigtig tro det.

9. April. *Eckenbrecher* kom for at fejre Moders Fødselsdag. Vi slagtede Dronningens Lam, som var den bare Marzipan. De drak hendes Skaal i trettenaarig Cypervin, der smagte Doktoren meget godt; han blev saa begejstret, at han talte om *Schiller* og *Göthe*.

10. April. Ved Bordet kastede *Kosmos* en Kødjadsk, som han ikke selv gad have, over paa *Nikolakis* Tallerken. Drengen gav ham den tilbage og sagde paa Græsk: „Æd Du kun selv dit gamle Skidt.“ *Theophilos* malede igen, og Børnene vare rent ellevilde, saa *Damaris* havde grædt 4 Gange og faaet 3 Gange Prygl i een Time. *Theophil* fortalte at vores Kasse til Moder er gaaet til China istedetfor hjem; det er kun en lille Omvej.

18. April. Fru *Plüskow* kom og fortalte os om *Thorvaldsens* Død, som gjorde os meget ondt.

5. Maj. Der var Skoleforsamling, og *Scherzer* fik

alt hvad der var i Skolekassen. Hermed opløstes den tyske Skole i Athen for anden Gang.

12. Mai. *Lüth* pryglede Duerne, fordi de sloges. Hannoveranerne og Holstenerne hylde vist den russiske Pryglemethode. *Hanne* og jeg studerede paa Kortet og lagde Planer om en Rejse til Øerne, og saa flaaede hun min Krave itu med den eneste Hægte hun havde i sin Kjole.

18. Mai. *Lüth* gik til Dronningen, der fortalte, at det enten i Nat eller næste Nat skulde gaa for sig med Oprør.

22. Mai. Om Natten lød Allarmtrommen, og der blev skudt, saa det rungede efter. Vi stode og ladede vore Bøsser og gjorde os beredt paa et Angreb. Da det blev roligt, lagde *Lüth* sig til at sove og beordrede mig til at holde Vagt. Da jeg til Kl. 3 ikke hørte andet end Taarnuhret slaa og Reveillen i Kaserne, lagde jeg mig ogsaa. Bagefter fortalte de, at dette Kommers havde været, fordi der i Theatret var bleven givet et Stykke, der ikke behagede Publikum, og istedetfor at man andensteds piber Skuespillerne ud, saa skyder man her ind imellem dem. *Kalergis* vilde ikke vide noget af dette, lod en Grænsebataillon rykke frem med Trommer og Piber, skyde dygtigt udenfor, og strax var Publikum stille.

1. Juni. Dronningen holder ikke meget af de Danske og vidste idag ikke andet ondt at sige om dem end at de havde lyst Haar og en lys Teint.

3. Juni. *Jutta* er nu saa urolig om Natten, og først Kl. 4 faldt vi begge i Søvn. Kl. 5 vækkede *Lüth* mig med: „Du liegst da wie ein Stück Holz

und schnarchst!“ — fordi Naturen engang fordrer sin Ret. Han kan sagtens, der kan sove hele Natten og det meste af Dagen, uden at nogen har Ret til at vække ham.

Drengen tilstod, at han holdt mest af Mad, saa af Moder og mindst af Fader.

7. Juni. *Süersen* traadte en Ælling ihjel og gik fra sin Opvaskning for at læse *Schillers* „Semele“ med opsmøgede Ærmer, og Aske og skident Vand løbende ned af Armene. Han læser *Schillers* Værker i Kostume.

10. Juni. Vi lejede i Ampelokipi et Taarn fra den tyrkiske Tid. *Lüth* vil endelig paa Landet, men Dr. *Lindenmayer* er derimod for *Juttas* Skyld: det var kun en Modesag, at man flyttede fra et bekvemt Hus i Byerne for at trække til den værste Hule paa Landet, hvis Luft man ofte slet ikke kunde nyde, fordi man maatte lukke Vinduer og Døre til for ikke at forgaa af Gigt.

11. Juni. Vi flyttede til Ampelokipi. Vor Bolig er saamænd ganske pæn. Taarnet ligger i en Have, og der er et stort Morbærtræ udenfor med Bord og Bænke under. Der spise, skrive og stryge vi. Der er kun to Værelser i Taarnet. Vi skal give 50 Dr. i Leje om Maaneden. Køkkenet er i en Bygning ved Siden af. Da *Lüth* om Eftermiddagen kom derud, holdt han sit Indtog med at prygle Hundene og lukke alle Vinduerne. Det er sandt, vi skulde nyde godt af Landluften.

12. Juni. Der havde været et grueligt Kommeris i Athen, som vi ikke anede noget om. *Kalergis*

kom strax til med Militairet og skød imellem dem, 20 Mennesker vare saarede og 3 dræbte. — Vi sadde længe i Maaneskin. Det var en dejlig Aften, men ikke hyggelig. De politiske Uroligheder og stakkels lille *Juttas* Sygdom kan nok forknytte En, om man ikke havde andre Ting at sørge over.

16. Juni. *Hanne* og jeg bleve oppe hele Natten for at give *Jutta* Omslag og Medicin. Det var en dejlig, stille og maaneklar Nat, og man hørte ikke en Lyd andet end en Gartner, der vandede sin Have ved at lade Kilden risle henover Bedene. Han sang med dæmpet Stemme en af disse melankolske Melodier, som der vist ikke er megen Musik i. Den passede godt til Situationen og gjorde os endnu mere veemodigt stemte. Fuldmaanen gik sin venlige Gang, det var en lang, lang Nat.

Lüth gik til Athen. Frøken *Wiesenthau* fortalte, at paa Søndag skulde der igen være Opløb. Kongen har holdt op med at give Almisse, fordi han for Øjeblikket ikke har flere Penge, og derover er Pøbelen bleven rasende. Som om det var en Ret de kunde fordre, og ikke en Naade fra hans Side.

18. Juni. Ingen Gudstjeneste idag. *Jutta* havde uafbrudt Feber i 24 Timer. *Lindenmayer* kom herud og havde Medicin med og mange Nyheder. Iaften skal det gaa for sig. Enten vil de antænde Athen paa alle 4 Hjørner, eller de vil omringe Kongen, holde ham et Papir for Næsen, hvorpaa de have anordnet et nyt Ministerium, som Kongen skal gaa ind paa.

19. Juni. Alt var forblevet roligt i Byen igaar. Kongen red ud og kom uanfægtet tilbage.

21. Juni. Dronningen var idag meget fortællende om *Kalergis* og dennes Opførsel. Han er nu ikke mere Adjutant, og da kan flyttede ud af Palaiet, tog han alle de Meubler med sig, som havde staaet i Prinsessens Værelser, og som han uden hendes Vidende havde benyttet. Han var bleven altfor hovmodig, og hun tabte tilsidst Taalmodigheden.

23. Juni. Om Aftenen var her St. Hansløjer i alle Haverne, og der blev skudt, saa det var afskyeligt. Familien *Marinaki* antændte en Ild, hvorigennem de alle sprang, for saa faa de ingen Bylder hele Aaret igennem. Fruen var meget overgiven, samlede alle Klæderne om sig og foer som en Furie igennem Ilden. Saa maatte enhver lægge noget i en tom Dunk, som skulde staa ude om Natten, og naar de da om Morgenens hver fik sit Stykke tilbage, bleve de dømt til at synge en Sang. De vilde have os med til den Kommers, men vi havde ingen Lyst. Før har jeg ogsaa været med hertil.

28. Juni. *Lüth* til Audiens hos Dronningen, der gjorde sig lystig over de Tyskes Angst hvergang der er et Opløb.

29. Juni. Henimod Middag blev *Jutta* meget daarlig og døde Kl. 12. Den lille Stakkel led meget, og hvor det er ynkeligt at se saadan et lille Væsen fortæres uden Haab om Frelse. Vi kørte til Byen med Liget om Eftermiddagen for at ordne Alt til Begravelsen imorgen.

30. Juni. Om Morgenens ganske tidligt bragte vi den lille Engel til Graven uden andet Følge end hendes nærmeste Paarørende.

Søndag 9. Juli. Min Fødselsdag — 27 Aar.

Den blev festligholdt under Morbærtræet med Chokolade og Kringler med Sesamfrø paa, der smager af røget Flæsk. Jeg fik Mousselin til Kjole, franske Handsker, 6 Lommetørklæder med lilla Kant og flere Smaating. Det var i Grunden en trist Fødselsdag. *Lüth* var syg. Gartnerens Søn *Dimitri* forærede mig en Bouquet, hvori var de sydlandske Jasminer, hvis stærke Lugt erindrede mig om de første 8 Dage vi tilbragte i Athen. — *Hansen* kom for at gratulere mig og sagde i den Anledning *Hanne* endel Komplimenter.

17. Juli. Der ligger et preussisk Krigsskib i Piræus, „Amazone“. Vi kørte ned for at se det, da vi havde hørt at der var Danske ombord. Chefen *Dirking-Holmfeldt* var til Taffel hos *Ottos*.¹⁾ Første Lieutenant var ogsaa dansk, *Fröhlich* hed han, men saa ikke videre fröhlich ud.²⁾ Hr. *Burkhardt*, Fægtemesteren, viste os omkring og gjorde sig meget behagelig for Damerne.

30. Juli. Det nye Kapel blev indviet af *Lüth*. Det Hele gik meget høitideligt og net, og der var de fleste Protestanter, mange Grækere og endnu flere Katholiker. Alle vare meget forundrede over at *Otto* var med. Der var i det hele saadan et Opsving og

1) Friedr. R. E. M. Dirckinck-Holmfeldt, dansk Søofficer (1802—96), havde under den græske Frihedskrig været i fransk Tjeneste paa Stationerne i Middelhavet. 1842 gik han à la suite i preussisk Tjeneste som Navigationsdirektør og var 1844—45 Chef paa „Amazone“ paa en Expedition til Levanten. Senere Chef for „Najaden“, „Hekla“ og „Tordenskjold“. 1864 Afsked med Kommandør-rang.

2) Frederik Fröhlich (1813—1880), 1834 dansk Søofficer, 1844—45 som Premier-lieutenant i preussisk Tjeneste ombord i „Amazone“. Han blev 1868 Kommandør og Chef for „Jylland“, Afsked 1869.

Røre imellem Protestanterne, fordi vi dog vare kommen i Kapellet og endogsaa først.¹⁾

4. Aug. Da vi sadde ved Bordet, hørte vi et grueligt Brøl af mange Stemmer ligesom Natten til 3. September. *Lüth* foer op og ladede sin Bøsse, men satte sig til at spise igen, da han saa, at alt var stille ved Palaiet. Henimod Eftermiddagen, da vi vilde ud at spasere, kom der en gammel Kælling julende og raabte: „For Guds Skyld gaa ikke ud, nede i Byen slaar de Folk ihjel!“ — *Lüth* hentede sin Dolk (det skal ogsaa hjælpe godt) og saa travede vi videre, til der kom en Græker løbende og sagde: „Gaa hjem, de slaas ved Valgene, En er allerede død og mange saarede“. Nu saa vi ogsaa Militairet i fuldt Trav marchere op til Palaiet og stille sig op paa Pladsen. Grænsemilitairet kom løbende over Markerne. De saa ud som en Flok flyvende Storke med de røde Ben og hvide Fustaneller, der flagrede om dem, og de lejrede sig paa den store Trappe under Balkonen. Larmen nede i Byen tog til, og Kongen med sine Adjudanter red derved for at berolige dem. Han blev strax omringet af flere tusinde Mennesker, der toge fat i hans Hest og forlangte, at han skulde styrte Ministeriet. Kongen svarede, at dette ikke var nogen Maade at forlange det paa, de skulde forholde sig rolige og sende en Deputation af Borgere til ham imorgen, der kunde foredrage ham deres Ønsker, saa skulde han undersøge Sagen, og hvad Ret var skulde ske. Saa red han tilbage, men Massen bølgede bagefter ham op

¹⁾ Kapellet var bestemt til alternerende Gudstjenester for de forskellige Konfessioner.

imod Slottet til den store Trappe og blev her standset af Militairet og drevne tilbage igjen og brølede noget rædsomt. *Makrojannis* havde begyndt dette Opløb — Rumpel som Baierne kaldte det — med at raabe: „Ned med Ministeriet!“ En Soldat langede ham et paa Øret, saa han drattede om. Hans Venner faldt over Soldaten, der blev stukket ihjel, og saa blev det almindeligt Myrderi.

6. Aug. Professor *Philippos* fortalte, at Kongen havde kuldkastet Ministeriet *Mavrokordatos* og dannet et andet med *Kolettis* som Premier-, *Mataxás* Finansminister, *Kitsos*, *Tsabáxas* Krigsminister, *Balbos* Justitsminister og *Kanaris* Marineminister. Nu ere vi da Uvenner med Englænderne og have kastet os i Armene paa Frankrig og Rusland, hvad *Philippos* er meget bedrøvet over.

9. Aug. Dronningen siger, at det forrige Ministerium havde forlangt sin Afsked, at *Kalergis* har faaet sin som Athens Kommandant, at *Kolettis* er en energisk Mand, og *Mataxás*, Russervennen, er ganske ør i Hovedet af al den Ære der bliver gjort af ham. Krigsministeren kan knap skrive sit Navn.

10. Aug. *Lüth* traf *Ross*, der fortalte at den første Revolution, der nu udbrød, var i Danmark, fordi *Ørsted* havde holdt en Tale om at Hertugdømmerne skulde være danske, og derover ere de rasende.

12. Aug. Vi havde besluttet at flytte paa Mandag og havde meget travlt med at pakke ind.

14. Aug. Vi flyttede, det gik Skrup i Skrup. Om Aftenen kom *Lüth* i Vognen med Slaabrok, Slængkappe, 4 uldne Tæpper, sort Hat, 2 Sabler, 3 Palme-

grene og en uendelig Masse andet Rageri, saa jeg knap kunde faa Plads.

24. Aug. *Chr. Hansen* er blevet Professor, og vi gik hen og gratulerede dertil. Hele deres Chajati stod fuld af store Kister med „Copenhagen“ paa, der skulde afgaa til Danmark med et østerrigsk Krigsskib.

25. Aug. Prof. *Ross* fortalte, at *Emmanuel Geibel* er blevet Leib- und Mäzendichter des Königs von Preussen, og *Ernst Curtius* Opdrager for Prinsen af Preussens Børn. De to have rigtig Lykken med sig.

27. Aug. Idag er det 5 Aar siden vi kom til Athen. Det var en Søndag. Da havde jeg store Forhaabninger, og hvor reducerede ere de nu.

Om Aftenen læste vi højt i Chateaubriands „Sur le christianisme.“

28. Aug. *Hansens* Tjener bragte en Kurv med dejlig Hymettoshonning i.

12. Sept. Vi vare inviterede til *Krissiottis* iaften. *Lüth* var ikke oplagt til at gaae ud i Aften og gnaven. Han kommanderede os og Børnene at gaa derhen; og vi gik, ikke i videre glad Stemning. Vi havde ikke været der i ti Minutter før der kom Stafet efter os, at vi strax skulde komme hjem. Vi maatte da afsted, og de bleve ikke lidt fornærmede. Da vi gik, kom det øvrige Selskab. Hjemme var der mange Ting ivejen, og han udgav en Ukas, at vi aldrig maatte gaa op paa Bjerget, Hundene maatte ikke gjø, Børnene ikke lege, ikke le højt og ikke græde. De blev nu puttet i Seng for ikke at forsynde sig strax. Endelig blev han da saa naadigt

stemt, at han befalede mig at oversætte latinske Dialoger, som jeg gjorde meget bedre end han havde troet, saa han knibside mig i Hovedet og holdt nu, siden jeg dog var saa ferm i de gamle Sprog (uhyre Satire) Forelæsninger over Septuaginta, baade paa Græsk og Latin, hvoraf jeg naturligvis ikke forstod et Muk. Nu gik han tilfredsstillet til Ro.

13. Sept. Dronningen rev idag ned paa Folk fra Norden, de ere plumpe og ikke nær saa dannede som Sydlænderne. *Otto* gjorde Ende paa denne interessante Tale ved at komme med sit sædvanlige Spørgsmaal: „Bekommen Sie oft Brief aus Dänemark, gewiss doch alle vier Woche?“ Det godmodige Dyr.

22. Sept. Professor *Tischendorf* kom og maatte præsentere sig selv.¹⁾ Han blev her i to Timer, er meget lærd, „han veed alting.“ *Lüth* inviterede ham til en Pentelikon-Tur.

24. Sept. Kl. 4 stode vi op og fik Børnene paa-klædt, og saa kom Vognen med *Tischendorf*. Der blev pakket paa, og vi begave os da paa Turen med 4 Heste; men ved Palaiet bleve de stædige, saa Kusken maatte af og bide dem i Ørene og spyttede dem i Øjnene. Det hjalp, saa kom de igang igen. I Kalandas drak vi Kaffe à la greque og hvilede lidt. Ved en høj Bakke maatte vi stige ud og gaa lige til Klostret. Vi lejrede os under Træerne, spiste Frokost og begave os paa Vejen. *Hanne* og jeg

¹⁾ Konstantin v. *Tischendorf* (1805–74) havde taget Doktorgraden i Leipzig 1839 og derefter foretaget en Rejse til Orienten for at samle Materiale til en Textreform af det Ny Testamente. Rejsen beskrev han i et tobinds Værk „Reisen in dem Orient“ (1845–48). 1859 blev han Prof. theol. i Leipzig og foretog endnu en Rejse til Orienten, hvorfra han medbragte fire værdifulde Manuskripter, derimellem en græsk Bibel fra 4. Aarh.

snørede vor Schawler, der var fyldt med Figner, Mandler, Dadler og Vandflasker paa Ryggen som Tornystre, hvad der morede Professoren meget. Han var nok ikke vant til den Slags Spadsereture hos de Leipziger-Damer.

Først gik det nu over en lang Bro, der er anlagt over en Kløft, og saa vare vi ved Foden af Bjerget. Den første Del er gruelig stejl, brolagt og næsten som en daarlig Trappe for at skaffe Marmorblokkene ned. Da vi havde tilbagelagt en Tredjedel af Vejen, kom vi til et meget interessant Sted, hvor de gamle Stenbrud ret vise sig i deres hele Storhed og Pragt, det ser ud som om Marmorblokkene vare sauet af. Vi kunde nu tydeligt se Maalet for vor Reise, og dog varede det meget længe inden vi naaede derop, da vi maatte gøre lange Omveje for at undgaa Kløfter og de afskyelige Tornebuske, der havde gjort det til deres Livsopgave at ødelægge vort Fodtøj og Kjoler. Endelig vare vi da paa det højeste Punkt af Pentelikon. Hvor her var dejligt! Bugten ved Marathon, det mørkeblaa Hav, Euboi med Fæstningen Karábaba og Taarnet ved Kalkis osv. Hymettos laa som en lille Skillevæg i den attiske Slette, som man ganske overser, Athen, Piræeus, Landsbyerne Kalándai, Marúsi og Gefissia, Bugten ved Eleusis og Gravhøjen paa den marathonske Slette, kort sagt, en saadan Udsigt har jeg endnu aldrig set og fortrød ingen Anstrengelse og intet Tornerift for at have været hertil.

Vi vare ganske alene heroppe, og kun længere nede stod En og spillede paa den melankolske

Fløjte for en Flok sorte Geder, der hoppede omkring paa Klippestykkerne og bragte lidt Liv i det øde Landskab. For øde og dødt, men netop ved sin Stilhed saa overordentlig storartet er her. Jeg kunde ikke andet end ærgre mig over at Grækerne hellere trække ned i Byen for at sidde i Kaffeusene og politisere til Skade for Konge og Land end at bosætte sig paa disse dejlige Højsletter og dyrke Jorden til Gavn for Landet og saa have disse henrivende Landskaber dagligt for Øje.

Vi sadde længe heroppe for ret at nyde den skønne Udsigt, spiste til Tidsfordriv hvad vi havde taget med, og satte os i Bevægelse for at naa Klostret igen; her holdt vi vort Middagsmaaltid og begave os paa Hjemturen. Inden vi naaede Sydsiden af Pentelikon havde jeg næsten ingen Saaler i Støvlerne, og da jeg steg i Vognen, havde jeg heller ingen mere i Strømperne, men det er saadanne smaa Ubehageligheder, som man paa den Slags Ture maa være beredt paa.

Vor Professor er ikke alene lærd, men ogsaa meget elskværdig, han taler med samme Interesse om Sinaiske Manuskripter som om Damearbejder, og det er en stor Sjældenhed hos lærde Folk. Han underholdt os fortræffeligt hele Tiden.

Det var ganske mørkt, da vi kom hjem, og vi skiltes ad meget tilfredse med Turen. Det var netop idag to Aar siden vi bestege Akrokorinth.

Tischendorf er aldeles ikke vigtig.

25. Sept. *Hansen* og *Schaubert*¹⁾ havde lovet at

¹⁾ Bygningsdirektør i Athen, hvem de to Brødre Hansen for en Del skyldte deres store Fremgang.

gaa med *Tischendorf* og *Lüth* paa Akropolis, da ingen bedre end de kunde forklare ham Oldsagerne deroppe. Men de havde ingen Tid, vare indtagne imod ham og kaldte ham „Ridderen af Profession“ og ærgrede sig over alle de Ordner han har — Polarstjernen.¹⁾

Hans sidste Arbejde er hans „Palimpsest“,²⁾ et meget smukt udført Manuskript: *Pauli Breve*, som Munkene senere havde visket ud for at skrive deres egne Ting paa Pergamentet. Ved en kemisk Proces har man faaet det sidst skrevne til at blegne og det første til at træde frem igen, og det er det som han har udgivet. Det morede mig meget at høre og se alle disse Ting, jeg kunde læse meget deraf og forstaa det, naar jeg fik Lov at udtale det paa nygræsk. — *Tischendorf* har ogsaa sine Svagheder som ethvert Menneske, han elsker Ordener og vil gerne have Erlöserordenen³⁾ „und zwar den goldenen;“ men jeg er bange for, at *Otto* ikke kan beslutte sig dertil, især da *Tischendorf* har saa mange Misundere imellem Kongens Raadgivere.

26. Sept. *Tischendorf* var ikke ganske vel, han laa i Sengen, da *Lüth* kom, og de havde en lang Samtale om Ordeners Uddeling i Almindelighed og den græske i Særdeleshed, vor Stilling og Ønske om at forlade Grækenland.

27. Sept. *Lüth* og jeg begyndte at sammenligne Codexen⁴⁾ med *Lachmanns* Udgave af *Novum Te-*

1) Antagelig menes den svenske Nordstjerneorden.

2) Et overskrevet Haandskrift.

3) Den græske Frelserorden.

4) Den ovenfor omtalte Palimpsest.

stamentum. Vi tale kun om Manuskripter i denne Tid.

5. Okt. *Tischendorf* har foræret mig en Hyrdestav, som han havde taget paa Hymettos, og jeg forærede ham en antik Mønt med Athenà og Uglen, som han var meget glad over. Vi stemte saa godt overens om den Schellingske Philosophie, som jeg ikke kan udstaa, fordi jeg ikke kan forstaa den. Han kunde jo nok forstaa den, men at det var noget Vrøvl vare vi begge enige om.

7. Okt. Vi gik med *Tischendorf* en Tur paa Akropolis og fulgtes med en lille Dreng, der drev sine Oxer hjem og titulerede dem σκόρδα, μαυρα μουῦδρα, λέονδάρι — Hvidløg, Sortsnude, Løve. Da vi kom hjem sadde vi netop og talte om, at *Tischendorf* vist selv havde skrevet de Artikler i Aviserne om hans Rejser — saa kom han selv lige ind og var nok saa glad. Børnene vare søde og sang sig selv isøvn:

Lille klare Maane min
Lys for mig, at ogsaa jeg
Vandre maa til Skolen hen
for at lære Læsning, Skrift,
Alt hvad Gud har skabt saa skønt,
Og hans Bud dér lære maa¹⁾.

9. Okt. Jeg skrev til Moder og meddelte hende mine medicinske Erfaringer, som gaa ud paa, at man allerbedst bevarer sin Sundhed ved at faa tilstrækkelig Søvn — det faaer jeg ikke — og ved aldrig at spise sig rigtig mæt.

Tischendorf kom for at tage Afsked, han rejser

¹⁾ Fru Lüth meddeler Texten til den lille Sang paa Græsk.

imorgen. Han var saa venlig og net, lovede at ville skrive til os. Han udgiver ved sin Hjemkomst en Rejsebeskrivelse og siger, at han deri vil betænke os med Venskab og Sandhed. Han ønskede, at vi maatte ses igen. *Otto* med sin allerhöchstem Kopf mit wohlgeneigten Ohren har da ikke kunnet beslutte sig til at give den belovede Orden. Man kunde næsten kalde ham en Karakter, hvis Vankelmod fortjener dette Navn — for i det Punkt er han uforlignelig.

Tischendorf kyssede *Lüth*, kyssede *Hanne* og mig paa Haanden med megen Gratie. Hans Kinder farvedes dybere og hans Øjne bleve saa klare, men han kom ikke udaf sin Rolle, jeg ikke heller, skøndt enhver Afsked gaar mig mer til Hjertet end jeg gider vise, især naar de rejse nordpaa.

Om Aftenen læste jeg højt i *Körner*, ham har jeg altid holdt saa meget af. Der er noget friskt og ungdommeligt raskt i hans Sange, som jeg godt kan lide. Jeg forstaar ogsaa godt hans Begejstring for Frihedskampen, men jeg kan dog ikke nægte Napoleon min højeste Beundring og Interesse.

12. Okt. *Lorentzen* er ansat paa Föhr am Deichbau, men kun interimistisk. Prof. *Fabrizius* er i Nauplia ved Skolen, men interimistisk. Fra næste Foraar er han ansat ved Skolen i Flensburg og har Løfte om at komme til Kieler-Universitetet.

14. Okt. *Lüth* og jeg sang Psalmer: Ein feste Burg ist unser Gott! Da Ordene ikke passe til Melodien, sagde jeg ganske alvorligt: „Ja Luther ist ein ganz guter Kerl gewesen, aber ein grosser Musikus war er nicht.“

15. Okt. *Christian Hansen* kom og spiste med os og siger, at det ikke er sandt, at han skal gennemskære Isthmus.¹⁾ Det er bare en Vittighed, han skal kun bygge Bygninger til Aftrædelse for Rejsende, der tager den Vej.

18. Okt. *Lüth* gik til Dronningen, der opvartede for det meste med Klatschgeschichten. Deri er hun Mester og de mere hende mest. Man havde fortalt hende, at vore Børn vare ganske græske, sang græske Viser med Snøvl og alt. Hun ærgrer sig i Grunden, naar nogen bliver rost for deres græske Udtale.

19. Okt. To Rejsende fra Berlin kom og spurgte efter Superintendent *Lüth*. Den ene var Gehülffshofprediger Dr. *Strauss*, den anden hans Fætter *Kraft* fra Cöln. De var idag kommen med Dampskibet.

23. Okt. Jeg gik i Kirke i en fæl Blæst, Haaret pidskede mig i Øjnene. Berlinerne vare der ogsaa og aftalte, at de skulde komme om Eftermiddagen. De finde, at *Hanne* og jeg ligne hinanden saa mangeløst, at de neppe kan kjende Forskel. Der skal siges meget. *Strauss* var henrykt over at være i et ganske tysk Hus, som han sagde, og *Kraft* erklærede os for Tyske — i hans Mening den største Kompliment han kunde sige os. De forstummede af Forundring over, at vi Damer havde Interesse for Antiker og Manuskripter, og at jeg skrev *Lüths* Prækener; de mente at jeg vist lod mangt Ord indflyde, men jeg sagde, at jeg ikke var andet end Skrivemaskine.

24. Okt. Kl. 5 kom *Lüth* hjem med Herrerne til vor Diner. *Strauss* var min Kavalier. Trakte-

¹⁾ Landtangen, som forbinder Peleponnes med Fastlandet.

mentet bestod i Suppe, Koteletter med pompøs Salat, Makaroni i Form, Kalkun med Kartoffler og Quædekompot, Ost, Mandler, Jordbær af Jordbærtræet, Honning, et Fad med udpillede Granater i Midten omgivet af en Krans Ferskener og disse igen af røde, blaa og grønne Druer, som saa meget smukt ud og gjorde stor Effekt. Vort Selskab havde god Appetit, og ved Cypervin udbragte *Strauss* først min Skaal, saa *Lüths*, saa *Hannes*. Han kan ikke glemme, hvorledes vi benytte vort Ophold i Grækenland til at samle alleslags Rariteter, der i Udlandet vil have megen Værdi for os.

Gid vi endnu benyttede det meget bedre, det vilde jeg ønske.

Vi havde Fornøjelse af vor Ulejlighed den Dag.

26. Okt. *Lüth* befandt sig ikke vel og drak Brausepulver, tog Redlingerpiller. Altid eet og det samme. Han svedte, spyttede, harkede og skændte. O, disse elendige stærke Mandfolk, der intet kan taale, hverken Solskin, Regn eller Blæst. Berlinerne kom for at takke. De kom ind i Sengekammeret til *Lüth*, og dér i den klassiske Athmosphære blev det afgjort, at *Strauss* skulde præke paa Søndag. Han var henrykt og højroed, da han kom ud derfra og anbefalede sig. „Ach wenn ich das gedacht hätte, dasz ich in Athen predigen sollte! Nein das ist zu viel Glück!“ — og saa snød han sig nedaf Trappen.

29. Okt.—10. Nov. Jeg havde ikke megen Ro inat; snart kaldte *Lüth* mig op for at se hvad Klokken var, saa fange Væggetøj, saa give ham en ren Skjorte, saa lave Limonader, kort sagt jeg var den hele Nat i

Bevægelse. Motion er god for Sundheden, Søvn ogsaa tror jeg.

Hanne og jeg i Kirke for at høre hvad *Strauss* vilde sige. Han havde nær faldet, da han skulde op paa Prækestolen, hvor han talte om det Thema „Herr, bleibe bei uns.“ Han raabte for højt og var vel affekteret, ellers var Talen god.

Strauss kom om Aftenen, var endnu i Henrykkelse over at have præket, over Audiensen og den gemytlige Aften hos os. *Lüth* fortalte, at jeg hjalp ham at sammenligne Manuskripter, herover tabte han næsten Mælet. Det hører der ikke lidt til, for saa maatte jeg da baade kunne den Reuchlinske og Erasmiske Udtale af det græske (det er jo slet ingen Kunst), og tog nu Anledning til at drikke den sjeldne Præstekones Skaal. Og da de senere hørte, at *Lüth* havde begyndt sin Løbebane med at vogte sin Faders Svin, saa han heri Guds vise Styrelse og drak hans Skaal. Da de saa *Hannes* Karikaturtegninger, toge de igen deres Glas og drak hendes Skaal med en pæn Tale, at *Lüth* aldrig kunde trænge, naar han bestandig levede sammen med Kunst (*Hanne*) og Videnskab (mig). Der er noget saa uhyre komisk i alle disse Taler og den Pathos, hvormed de løb af Stablen. Ingen maa tro, at jeg følte mig salig over alle disse Smigrerier — nei aldrig. — Nu erindrede han, at det var *Luthers* Fødselsdag, og da vi netop havde hans Yndlingsvin, Malvasier, paa Bordet, saa maatte *Luther* ogsaa have en lille Overhaling, og der maatte tømmes et Glas for hans Minde.

13. Nov. Dronningen vil ikke bede *Otto* om at

give *Lorentzen* en anbefaling, da han kun gør sig latterlig dermed for Kongen af Danmark, naar han altid anbefaler, og *Christian VIII* sender Rejsepenge, og ingen kommer. Saadan er det gaaet med *Hansens* og Prof. *Fabrizius*.

14. Nov. Idag rejse Berlinerne en lille Tur til Korinth og Nauplia, og i næste Uge forlade de Athen for altid. *Strauss* sagde hvad der skulde siges i Anledning af Afskeden, og *Kraft* gav Taarer til. Ham kan jeg meget bedre lide end *Strauss*, men ingen af dem saa godt som *Tischendorf*.

15. Nov. Vi talte meget om vor projekterede Tur til Jerusalem, men *Lüth* kan aldrig tage nogen Bestemmelse med den. Om Vinteren kan man ikke rejse for Stormen, om Sommeren ikke for Hede, om Efteraaret raser Feberen i Orienten, og om Foraaret kan vi ikke komme herfra, fordi vi skal holde Paaskefesten her. Altsaa burde Vorherre skabe en ny Aarstid for vor Rejse. Der bliver desværre ikke noget af den, det kan jeg nok mærke. Tillige søgte jeg at overtale *Lüth* til at skrive til Hertugen og bede ham kalde *Lüth* tilbage, mens det endnu er Tid. Nu have vi været her over 5 Aar, og det er [nødvendig] blot for Børnenes Lærdoms Skyld og for vor egen Fremtid. Sagerne her have dog ingen Bestand i Længden, og hvad saa? Men han har nu engang faaet den ulykkelige Idee, at Dronningen ikke vil af med ham, og Folk, der mærke denne hans Idee, søge altid at bestyrke ham deri for at smigre ham. Hvor kan et Menneske lade sig forblænde af Smiger, det kan jeg ikke fatte.

20. Nov. Invitation til Hofbal til den 22de.

22. Nov. Ballet stod i øverste Etage, saa vi havde hundrede Marmortrin at gaa opad. Der var gruelig fuldt af Mennesker, Officerer og Kadetter fra de engelske, franske og russiske Fregatter, gamle Pelikarer, nybragte Fustanelofficerer, Tyrker med Erlöserorden om Halsen, guldbroderede fløjelsklædte Matroner og snørte franskkledte Sylphider, der havde blottet deres Yndigheder for meget. Enhver ventede paa et Smil fra Naadens Aasyn. Der var meget varmt, og nogle lukkede Vinduerne op, men saa blæste Lysene ud. Jeg talte med mine Bekendte og nikkede til dem jeg ikke kunde komme nær. Kl. 12 toge vi en fransk Afsked og listede os ud forbi Musiken og kørte hjem. Det var det første Bal i det ny Palais.

24. Nov. Dronningen var meget politisk stemt. Hun talte om Kronprinsessen af Danmark, der ikke vil komme tilbage.¹⁾ Prinsen vilde neppe faa en tredje Kone, da han stod i et slet Rygte. Endvidere om de 4 Sprog, der daglig bliver talt i vort Hus, og at hun vilde blive rent konfus, hvis hun skulde være med dertil.

25. Nov. Det var et forsmædeligt Vejr, og vi sadde hele Tiden inde i Stuen. Kun et Øjeblik vare vi henne at se paa Kirken, der endnu ikke er færdig, og om hvilken Grækerne i Oprørstiden ifjor sagde: Lad kun være at bygge den Kirke, for om et Par Aar drive vi dog vore Æsler og Faar derind.

¹⁾ Kronprins Frederiks (VII) anden Gemalinde, Prinsesse Mariane af Mecklenburg-Strelitz. Formælingen fandt Sted 1842, men efter omtr. et Aars Forløb rejste Prinsessen tilbage.

4. Dec. Dronningen talte om *Lüths* evige Jagt-ure og hvad dertil hører. Saa talte hun om sin Fader, og at det idag skulde afgøres, om *Kolettis* skal sejre eller om *Maurokordatos* og *Mataxás* skulde komme til Roret — i sidste Tilfælde vilde Borgerkrigen være vis. Det er den egentlig ved ethvert Ministerskifte.

6. Dec. I Mørkningen sang jeg for Børnene alle de danske Børnesange jeg kunde huske. De syntes især godt om „Ride, ride til Møllerens Hus“, „Hvad gaar der af den sorte Kat,“ „Katten er mit Søkendebarn,“ og sagde, at der dog maatte være dejligt i Moders Fædreland, hvor de havde saadanne morsomme Sange. De to smaa Hjerter slaa allerede varmt for Danmark.

11. Dec. *Lüth* gik til Dronningen med begge Børnene pyntede i deres nye Vintertøj. Hun forundredes over deres total græske Udtale, og da de havde mere Interesse for hendes Antiker og Nips-sager, trak hun om med dem fra den ene Etagère til den anden, for at de kunde se alt hvad hendes Værelse indeholdt.

14. Dec. *Chr. Hansen* skal gøre Universitetet færdigt, det er dejligt, saa bliver han her endnu nogen Tid, og han er saa morsom.

1845

2. Jan. Idag havde man ved at arbejde i Slots-haven fundet en gammel Grav, og vi gik derhen for at se den blive aabnet. Dr. *Rösen* var der ogsaa

og havde nær gjort Folkene tossede med at sigte Jorden og Støvet, da den blev aabnet, for at finde den Obolos, der blev stukket i Munden paa den Døde og hvormed han skulde betale Charon Overfarten over Styx. De sigtede længe, men fandt intet.

4. Jan. *Rösen* holdt en lang Samtale med *Lüth* om, at det var bedst at søge at komme herfra, da han dog ikke kunde taale at leve her i dette Klima, og lovede os Guld og grønne Skove i et andet Klima. Dronningen vilde anbefale ham til sin Fader og Kongen gøre noget overordentligt for os. Storchertugen [af Oldenburg] havde ytret sig meget naadigt om *Lüth*, og *Rösen* selv gjorde det meget ondt, om vi toge herfra. Jeg kunde ikke andet end være glad ved Tanken om at komme hjemad, skøndt Gud ved hvor vi egentlig skulde hen; men jeg haabede ogsaa at et koldere Klima vilde være gavnligt. Jeg ordnede i Tankerne alt og indrettede det saa godt jeg kunde, at inden de vare tilende med deres Consilium havde jeg allerede lagt Plan for Rejsen og bestemt hvad der skulde sælges og hvad beholdes. Vor Garderobe var i god Stand, saa den behøvede ikke at forøges. Det gav sig til at regne, tordne og lyne, saa vi strax kunne vænne os til vort nordiske Klima. Vi skulde rejse efter Paaske. Jeg var næsten i Febertilstand og sov slet ikke den Nat.

8. Jan. Jeg ordnede igen Kirkebogen, *Lüth* skrev den rent, og gik saa til Dronningen, der talte meget net og sagde, at det gjorde hende ondt. Hun havde skrevet til Hertugen om [Embedet] i Eutin, men

NIKOLAKI CHRISTIANE LÜTH HANNE FISCHER Pastor LÜTH DAMARIS

Familien LÜTH

Efter Daguerretypi i Athen c. 1845

Lüth maatte ikke sætte sig det i Hovedet, da hun ikke troede at Papa gør det.

14. Jan. De Grækere, der har været ansat i Østerrig, har faaet deres Afsked nu. Grækenland staar i Udlandet i meget slet Renommée, ingen tyske Blade undtagen de bayerske vil indrykke Artikler om Grækenland.

17. Jan. Jeg begyndte at afskrive min Rejse igennem Tyskland over det Adriatiske Hav og til Athen.¹⁾

19. Jan. *Hanne* og jeg gik i Kirke, og derfra gik vi i den engelske Kirke. Den er yndig, det er *Chr. Hansens* Værk.

Lüth fik den ulykkelige Idee igen at ville gaa paa Jagt, og alt hvad jeg anførte derimod hjalp intet. Et egensindigt Menneske er værre end et vildt Dyr, for dette kan man dog binde.

20. Jan. Børnene talte meget om deres Bedstefader og om *Jutta*, som de skal træffe i Himmelen, og kunde nøjagtigt huske, hvorledes enhver Ting var gaaet til ved hendes Begravelse.

25. Jan. Børnene galede hver i sin Seng: *καφή και φωμί και σάχαρι*²⁾, vi maatte stoppe Munden paa dem saa godt vi kunde. *Damaris* skulde læse med sin Fader, og de bleve Uvenner. Derover fik jeg Skænd. Det er saadan en egen Sag i dette Hus: Een maa ikke anstrænges, Een maa ikke ærgres, jeg skal forestaa baade kirkelige og verdslige Forretninger, det er ikke saa let en Sag at være baade Præst og Degn og Skoleholder tillige.

1) Paa Grundlag af de nu tilintetgjorte Dagbøger.

2) Kaffe og Fløde og Sukker.

Prins *Luitpold* af Bayern har faaet en mandlig Arving, og Grækerne ere vrede, fordi han er døbt efter romersk Ritus, da den dog skal være *Otto's* Efterfølger, fordi den hed *Ludvig*¹⁾, og den gamle *Ludvig* var Fadder. Saa er det da ikke Tilfældet, hvad Dronningen engang sagde, at hun havde den Overbevisning, at ingen af *Ludvigs* Børn kunde faa Børn, fordi han havde været saa udsvævende.

29. Jan. *Lüth* gik til Dronningen, der talte om *Theophilus Hansens* mulige Ansættelse i Østerrig; men *Otto* kom ind og gjorde Ende paa Samtalen. *Otto* har altid rost Brødrene *Hansen* for deres Dygtighed, hun holder ikke af de Danske.

31. Jan. Der kom Brev fra Jena, hvori man meldte os, at *Baumgarten Crusius* var død i 1843, og man undrede sig over at dette var forbleven en Hemmelighed i Athen, da dog de tyske Aviser vidtløftigt havde omtalt den lærde Mands pludselige Død. Jeg svor paa, at jeg vilde have Aviser fra nu af, det er dog altfor ærgerligt at leve i den dybeste Uvidenhed hvad Udlandet angik.

7. Febr. *Lüth* var højtideligt stemt, talte om vor Hiemrejse og om at vi ikke kunde blive færdige med alt hvad vi havde at gøre. Jeg lovede ham, at han nok skulde blive færdig, naar han vilde begynde engang.

9. Febr. Da Børnene om Morgenens saa Is paa Vandet, spurgte de om Kulden var kommen med Breve fra Bedstemoder. Jeg lærte dem at synge „lille Viggo,“ som de temmelig godt kom efter,

¹⁾ Den senere sindssyge Kong Ludvig II af Bayern.

jeg maatte oversætte den for dem vel tyve Gange, og de havde altid mere at spørge om. Saa kom de til at tale om Døden, at vi alle skulde dø, „men først naar vi er Oldemødre,“ trøstede *Damaris* sig selv, „saa gaar Aanden til Himlen og Legemet paa Kirkegaarden, er det ikke saa?“ — og saa havde de Øjne saa store som Ottedalere.

10. Febr. For at probere om *Nikolaki* forstod tysk spurgte jeg ham paa tysk om hvem han holdt af, og han svarede ganske rigtigt. Han forstaar alt hvad der bliver sagt, saa har jeg ogsaa Lov at lære ham Dansk.

12. Febr. Hos Dronningen var *Lüth* ikke længe. Han sagde, at hun var elskværdig som altid, og han sukkede: „Ach wenn ich die zu Frau hätte!“ — hvortil jeg ikke kunde svare andet end: „Ja Gud give Du havde hende.“ — Han gik siden hen til Universitetet og hørte *Phillips* Forelæsninger om „das natürliche Recht,“ og var saa paa Jagt efter Jagtkumpaner til imorgen.

17. Febr. Om Aftenen skrev vi ind i Kirkebogen, og jeg dikterede som der stod i den gamle, men det var ikke rigtigt, og saa blev jeg kasseret som ubrugelig til enhver Ting. Jeg gik i Bedrøvelse ud og gjorde Bod „in Sack und Asche“ for at koge *Petróphara* — Stenbidere — og *Hanne* blev gjort til Diktator, men hun gjorde ogsaa fejl. Jeg kom netop ind ligesom *Minen* sprang — og saa gik vi begge ud til Stenbiderne. Han vilde nu hjælpe sig selv, da han dog var den eneste kloge, og han havde ikke skrevet to Linier førend det var galt igen. Nu

slog han Bøgerne i og satte sig til at spise fire Stenbidere, og vi andre sagde „Gott erlöse uns aus diesem Sünderleben.“

18. Febr. *Lüth* fortalte om den ubehagelige Historie, der nylig var forefaldet paa Hofballet. Dronningen, der ellers altid danser først med Præsidenten for Sineleusis, havde iforgaars danset først — det vil sige traadt en Polonaise med Premierministeren (*Kolettis*). Præsidenten, den gamle *Delijannis* satte sig til et Spillebord, og da Hofmarschallen kom for at hente ham til Dans med Dronningen, svarede han Nei, han holdt det under sin Værdighed at danse med hende, efter at hun havde danset med *Kolettis*, og han spillede videre. Hun fløj i Hefthighed hen til Kongen og spurgte, hvad der nu skulde gøres, men han lod som ingenting, og Ballet blev fortsat. — Nu skal den gamle *Delijannis* gøre „Abbitte“ — og vil ikke.

19. Febr. *Tischendorfs* Testamente kom idag og hans Digte til mig. *B.* havde læst i dem og faaet ud af dem, at „der junge Mann muss eine unglückliche Liebe gehabt haben.“ At tænke sig *Tischendorf* og unglückliche Liebe — det er altfor komisk.

20. Febr. Vi gik ind til *Riedels*, og strax efter kom *Siegel* derind. Der blev disket op med Skinke og Vin midt om Eftermiddagen, det er bayersk Skik, og vi spiste da. *Siegel* var meget elskværdig imod *Riedel*, og de rev begge i Kompagni ned paa Brødrene *Hansen* og kaldte dem „geschichte Nachahmer des Antiken, sonst nichts.“ Det var jo Kunstnernid, der talte ud af dem; men jeg skrev mig *Riedel* bag Øret

siden den Dag. Hjemme er han en Fandens Karl, og i Palaiet spiller han den ynkeligste, mest krybende Rolle.

21. Febr. *Lüth* forelskede sig paa Kødtorvet i et Vildsvineansigt, som han ikke kunde glemme. Da han kom hjem, spurgte han strax: „Was habe ich zu geniessen?“ — Lammesteg og Salat. — „Das könnt Ihr selbst fressen!“ — Og saa ærgrede han sig fordi jeg læste, endskøndt han jo i Grunden skulde glæde sig over, at jeg endnu havde Lyst til at belære mig. Nu blev han satirisk og endte med en Forelæsning om, hvorlunde jeg havde at forholde mig i Selskaber og Visiter, hvis vi kom til en By, og hvorledes jeg skulde stille mig til mine Tjenestefolk, hvis vi kom paa Landet.

22. Febr. *Lüth* gik for at recognoscere Torvene efter noget Lækkert. Han kom sildigt hjem og havde købt en stor Fugl, der kaldes „die Trappe,“ ligner en Kalkun, men er meget større. Grækeren kaldte den ἄργιός γάλλος — vild Kalkun. Han havde givet 10 Dr. for den, og nu skulde den og Vildsvinehovedet være vort hele Kødforraad for denne Uge. Den lugtede saa extra, men var egentlig en tør Rad. Jeg søgte alle fire Dele af *Christiane Rosens* Kogebog¹⁾ igennem for at se, hvorledes saadan en Djævel bliver tillavet, men den var ikke kommen indenfor hendes Gummer; derimod Augsburgers Kochbuch sagde, at den skulde lægges i Eddike som alt bayersk Kød, og det behagede os ikke. Saa blev den sendt til en Bayrer. Alle dem, der kom idag, skulde

¹⁾ Forløberen i alle danske Husholdninger for „Madam Mangor“.

smage Fuglen, nogle syntes om den, andre ikke, og til de sidste hørte jeg.

Det fortæltes, at den gamle *Delijannis* har maattet gøre Knæfald for Kongen og Dronningen, der sadde paa Thronen, fordi han havde været saa uartig paa Ballet. Alle sige, at Kongen og Dronningen have Lov til i deres eget Rige at danse med hvem dem lyster. Tro mig, at Præsidenten er rasende over denne Ydmygelse, og Bladene raisonnere derover.

26. Febr. Dronningen havde havt Brev fra sin Fader, der er meget tilfreds med Pastor *Encke*; altsaa om Superintendentpladsen kan der ikke være Tale, og det har jeg heller aldrig troet.

27. Febr. Børnene kom susende ind og meldte sig til at spille Fisk med Faderen. Jeg var saa urolig og havde Hjertebanken over disse Breve fra Oldenburg, der skal komme og ikke vil komme.

1. Marts. Vi klædte os paa og kørte til Palaet. Fru *Plüskow* kom saa sort som en Ravn og hilste naadigt, strax derefter kom det kongelige Par. Du søde Gud hvilken en sølle Konge, hvor han dog ser mager og indfalden ud og trænger til stivede Skjorter. Det er første Gang jeg har set ham nærved i Fustanelle. Hvor den klæder ham daarligt, paa Bal er han altid i Uniform, og den er vatteret allevegne. Da de havde konverseret lidt — sagt det samme som de sige paa Ballerne — gik man ind i Koncertsalen og satte sig, og de Syngende begyndte deres Foredrag. Grækerne gabede temmelig ugenert, og Grækerinderne klagede over Hede. Ved hvert Ophold hørte man Dronningen sige til Kongen:

„sehr schön,“ og *Otto* pligtskyldigst svare: „ja sehr schön.“ Imellem Afdelingerne blev der budt om Kager, Mandelmælk, Limonade og Vand, og dette Traktement vare de tyske Herrer slet ikke tilfredse med. I Førstningen var der paa Hofballerne bleven trakteret med Punsch og Vin, men saa vare et Par bayerske Officerer bleven fulde, vare komne ind i Dansesalen og havde gjort Krawall lige for Maje-stærterne, og saa blev den Skik afskaffet. Da Koncerten var forbi, bleve Stolene ryddet ud, og saa skulde der danses; saa maatte vi gaa, da vi som Præstefolk ikke kunde være bekendt at blive til Dansen midt i Fasten. Det gjorde mig ondt, men det hjalp ikke.

2. Marts. *Madam Riedel* fortalte, at Dansen havde varet til Kl. 1, og at der havde været megen Søgen og Spørgen efter mig. Undervejs fra Kirken havde *Lüth* talt med *Phill. [Theophilus] Hansen*, der havde holdt ham en lang Præken, fordi han var gaaet hjem iaftes før Dansen. Fordi han ikke selv turde danse, saa undte han heller ikke mig den Fornøjelse, og der var saa mange, der havde glædet sig til en Dans med mig, da jeg var en af de faa Damer paa Hofballerne, der dansede godt.

5. Marts. Dronningen talte om Koncerten. Det var impertinent af en Dame at være saa høj som Frk. *Basklavani*, *Kolettis* Niece, for endogsaa Kongen maatte se ivejret, naar han skulde tale med hende. — Den gamle Præsident havde maattet gøre Undskyldning ogsaa for Hofmarschallen og for alle Adjutanterne, der vilde have udfordret ham, ifald

han i det Øjeblik som *General* havde været uartig; men havde han tænkt paa sin Stilling som *Folkerepræsentant*, saa vilde de ikke udfordre ham. Han skyndte sig at sige, at han kun havde havt sin Stilling som Folkerepræsentant for Øje — og saa blev det ikke til noget med Udfordringen. Og Dronningen troer fast paa, at Adjudanterne vilde duellere, o sancta simplicitas!

10. Marts. Der kom Breve fra *Böckel* i Oldenburg, temmelig intetsigende; man mente, at der ikke skulde udnævnes Superintendent i Eutin, „doch kann Serenissimus thun was er will.“ Han mente, at saaledes som Sagerne nu stode i Athen, vilde det maaske være vanskeligt nok at faa en gift Præst til at tage dertil. For 6 Aar siden, havde hans Søn ytret det Ønske at blive *Lüths* Efterfølger, men nu tænkte han ikke derpaa. Til denne sidste Sætning klamrede *Lüth* sig fast.

Det blev nu endelig afgjort, at vi imorgen tage til Phylæ meget tidligt paa to Wienervogne, saa kan Hunde og Børn og Fourage faa Plads. *Siegel* fik nu ogsaa Besked, og Bøsserne bleve rensede.

TUREN TIL PHYLÆ

11. Marts. Meget tidligt vare vi paa Benene, sendte Bud til *Riedels* om de vilde staa op, og fik pakket Madkurvene ind, Børnene paaklædt, som strax vare parat, da det hed at Vognen kom nede ved Broen. *Siegel* kom og satte sig til at læse indtil Kaffen var færdig, og alle Munde tyggede. *Riedels* behøvede

lang Tid til at tiltakle den. Vognene kom og vi bleve placerede: de fire Herrer i den forreste med *Emma* hos Kusken, og *Marigó* i Slængkappe paa Tjenersædet. I den anden Vogn vi 4 Damer med 4 Børn og Madkurvene. Det var en god Chaise fuld.

Vejen var i Begyndelsen god, saa vi svirrede rask afsted ned igennem Olivenskoven til vi kom til den tyske Mølle; dér fører en Bro over Ilissus, der formedelst den stærke Regn var styrtet sammen, saa vi med de stærkt belæssede Vogne ikke turde køre derover, men stege ud og travede afsted. Nu var det blevet lyst, og saa saae vi først hvorledes vi vare uglede ud, men Madame *Riedel* var den værste. Paa den Slags Ture gør man bedst i ikke at tage godt Tøj paa, for man bliver forreven af Torne og Krat, da der ingen ordentlige Veje ere. Madame *Randis* var i sin bedste Stads og fik sit Tøj ødelagt. *Siegel* med sin hvide Modellerkittel, en rund Kalot paa, en Kolokythi med Raki om Halsen, og et Par Støvler, hvori Tærne havde deres Udfaldsporte. Man kom da i Vognene igen og kørte videre indtil vi kom omtrent en Fjerdingvej fra Kassia. Her hørte Vejen op, og her maatte vi lade Vognene staa, spænde Hestene fra og nu slæbe Børn og Fourage til Chanen i Kassia, hvor Præsten tillige var Vært i Kroen.

Det var afgjort hjemmefra, at her skulde det svære Skyts, Madame *Riedel*, alle 4 Børn og begge Pigerne blive, da de ikke vare lette at transportere op paa Bjergene. Vi satte os da ind i Kroen, bestilte Kaffe, og strax fyldte hele Chanen sig med Mennesker, det ene Hoved ved det andet, udenfor Døren, og

Vinduerne var fuldt bepakket; de gloede paa os og vilde vide hvad vi vilde oppe imellem Bjergene med alle de smaa Børn. Mændene og de gamle Kjællinger begyndte at tigge grassia af os, og Børnene ruskede i Blomsterne paa vore Hatte. Engang imellem drev Præsteværtens stærke Stemme dem tilbage, men de kom igen. Der var ikke mange smukke Ansigter imellem dem, kun enkelte unge Piger vare ret kønne, deres røde Fehs er tæt besat med Guld- og Sølvmynter, der udgøre deres Udstyr. Paa den Maade kan Frieren strax se, hvormeget Bruden er værd.

Vi bleve efter denne Modtagelse enige om at vi dog hellere maatte tage dem alle med op til Klostret hellere end at udsætte dem for altfor megen Paa-trængenhed her, især da Madame *Riedel* — skøndt hun har været her i 4 Aar — næsten ikke kan et græsk Ord. Vi fordelte da Børn og Madkurve paa alle Personerne, og der kom ikke saa lidt Last paa hver, og trak saa afsted fulgt af hele Sværmen, der raabte *ωρα καλή οας!*¹⁾ De fulgte med til en Eng, hvor vi gave os til at løbe omkap, og undgik saaledes dette Følgeskab. Vejret, som før var graat, blev nu klart, og Solen skinnede saa varmt. *Nikolaki*, det lille Dyr, travede nok saa rask afsted, og *Damaris* løb i største Henrykkelse fra Blomst til Blomst. *Siegel* fik Madkurven at bære, og han hængte den over sin Dobbelflint, hvis to sorte Øjne stirrede truende paa dem der gik bagefter. Her var herlige Partier og opad gik det altid — naar bare Stien havde været lidt bredere, men det var ikke andet

¹⁾ Smuk Tur!

end Smaastene, der rullede ned ved hvert Skridt. Et Sted fløj en Sneppe, og strax vare alle 4 Bøsser og Madkurven rettet imod den. *Lüth* skød den og *Siegel* hoppede med Bøsse, Madkurv og udbrudte Slaver [Tæerne] ned i Kløften og hentede den, men mistede paa denne Parforcetur Overlæderet paa Støvlen, saa det gik klap klap ligesom Poeten paa Kapitolium.

Egnen blev bestandig vildere, Vejen stejlere, Solen nærmere, og Enhver sukkede under sin Byrde. For at lette Madkurven satte vi os i Skyggen af et Fyrretræ og pakkede Varerne ud. *Siegel* udraabte: „Hvilken herlig Gruppe!“ — „Ja De mener vel Forgrunden!“ (det var Madkurven), og der blev stukket paa Varerne. Madame *Riedel*, der ikke var vant til den Slags Parforcetur, befandt sig ikke vel derved, hun var svimmel, ør og hed i Hovedet og sagde, at det var første og sidste Gang hun gjorde saadan en Tur; den er ikke værre end alle andre Ture i vilde Bjergegne, hvor Stien er smal og hvor man har Afgrund paa den ene og Klippe paa den anden Side. En Arm af Cephissus slynger sig meget malerisk dybt nede i Kløften, og her var saa smukt, at jeg ønskede at være Maler for at have taget en Tegning deraf og naturligvis ogsaa af Selskabet, der bestod af en Samling Karikaturer baade smaa og store. Fremad gik det bestandigt, og vi sang saa Bjergene gav Genlyd. Efter et Par Timers Marsch naaede vi da endelig Klosteret. Det er meget lille og ligger lige paa Randen af en Afgrund, Kirken er lavet af en Hule, og her udspringer en dejlig klar Kilde.

Munkene bød os ind i deres Bolig og vare meget gæstfri, trakterede med Honning, Syltetøj og Kaffe og Raki og Piber til Herrerne. De vilde høre nyt fra Hovedstaden, om *Kolettis* endnu var Minister og endte deres Foredrag med ὁ διαβολος να παρει το συντάγμα.¹⁾ Vi turde ikke udpakke vor Kødmad, for at de fastende Geistlige ikke skulde tage nogen Forargelse deraf og være nødt til at gennemryge deres Kloster for at uddrive de onde Aander, vor kætterske Nærværelse havde belemret dem med. Vi fortalte dem hvem vi vare, *Nikolaki* syntes de især godt om, og *Damaris'* Navn blev forklaret for dem, og de lode til at vide lidt Besked i den hellige Skrift. Vi bade dem om, at en Del af vort Selskab maatte blive tilbage her, da de vare trætte, og det blev tilladt. Saa gik *Hanne, Riedel, Randis, Siegel, Lüth* og jeg dybere ind imellem Parnasbjergene. Oppe paa en betydelig Højde saa vi Maalet for vor Vandring ligge langt paa den anden Side af et Par dygtige Kløfter, som vi skulde omkring. *Riedel* og Damerne frygtede Gud og fulgte Landevejen — eller Hyrdestien for at tale sandere — de tre Andre fulgte deres eget Hoved i den Tanke at de hurtigere vilde komme derover, naar de steg ned i Kløften og saa op paa den anden Side. Men vi vare ved det bestemte Sted næsten en halv Time før, kaldte og jodlede inden de kom trætte og skændende over de lumske Kløfter, der lade mindre end de ere. Bjergene her ere bevoxede med høje Pinier, saa vi gik i Skygge hele Tiden. Stien slyngede

¹⁾ Gid Djæveln tage Konstitutionen.

sig yndigt omkring imellem dem, og her var i det hele meget smukt. Et Par Hyrder mødte vi, som ikke kunde gaa forbi uden at sige et Par venlige Ord til os og spørge, hvor vi vilde hen.

Snart kom vi til et Engpas, hvor man ganske tydeligt saa Sporene af Hjulene fra gamle Dage, og hvor Vejen var hugget ud i Klippen, der næsten dannede et Tag over den. En lille Elv dannede nogle Vandfald, der plaskede ned i Dybet. Her ved Vandet voxede en Masse Violer, som naturligvis blev plukkede, og her ventede vi til hele Selskabet var kommet sammen. Da vi vare i Nærheden af Fæstningen, kappedes vi om at komme først derop og løb som vilde Børn omkap. Hele Formen af Grunden er endnu at se, og de vældige Mures Tykkelse var omtrent 3 Alen og derover. Den ligger paa Toppen af en Klippe, der kun er tilgængelig paa een Side og aldeles uindtagelig. Jeg beundrede den dejlige Beliggenhed: man saa hele Athen med det skinnende hvide Palais, Akropolis, Lykabettos, Piræus, Havet og de fjerne Øer. Lykkelige Trasiylos, der havde ejet en saadan Plet! Jeg morede mig paa min Maner, endskøndt jeg ikke udbrød i høje Toner som de andre, der vilde give 10 Aar af deres Liv for at bo her.

Da de nu havde sværmet nok, begyndte de at tænke paa Jordelivets Fornødenheder, og saa sukede de: „ach hätte ich doch nur ein Käsebuttermot!“ *Hanne* og jeg, som godt vidste, at den høje Begejstring ikke vilde holde længe ud uden materiel Næring, havde i al Stilhed bragt et antageligt med,

som vi nu udbredte for de forsultne Sværmere. *Siegel* blev saa begejstret over dette Indfald, at han sagde han havde altid holdt meget af de Danske — som ogsaa var Tilfældet — og deklamerede: „Knapp’! sattle mir mein Dänenross, dass ich mir Ruh’ erreite!“ Han plukkede en Buket Kærminder, som han bød os, men *Hanne* vilde ikke have dem, som meget saarede hans Stenhuggerhjerter. *Riedel* vilde ikke taale, at en stakkels Enebærbusk vovede at voxte indenfor Ringmurene og stak Ild i den. Luen slog højt ivejret, og en Hyrde, der stod paa en anden Klippe, kunde ikke begribe om det var Ven eller Fjende, der gav dette Signal.

Vi maatte nu til at tænke paa Hjemturen, der gik meget lettere, da det var nedad. Phylæ ligger omtrent 3700 Fod over Havet og Klostret omtrent paa Midten af denne Højde. Vi vare snart i Nærheden af vore venlige Munkes Bolig og saa dem sidde paa en smuk lille Græsplet udenfor Porten. Vi fyrede alle Bøsserne af til Tegn paa vor Ankomst, og nu kom Kvinder og Børn meget glade frem. Børnene havde løbet om hele Dagen, saa jeg gruede lidt for Tilbageturen. Vi maatte nu igen drikke Kaffe hos de hellige Fædre, lagde en Kelenad paa Bakken til Panagias’ Lampe, og marcherede afsted trods Præsternes indtrængende Bønner, at vi skulde blive om Natten, hvad vi gerne havde gjort, hvis ikke Vognen havde ventet, for Turen er temmelig streng for een Dag, især med de kære Børn.

Vejret var behageligt og køligt nu; det var en af de smukkeste Eftermiddage man kan ønske sig,

Fjeldene kastede lange Skygger henad vor Sti. Turen gik meget godt. Jeg beundrede mine egne Børn, især *Nikolaki*, fordi han var den mindste. De smaa Ben bleve ikke trætte, han dansede ligesaa fornøjet nu som før og forlangte ikke en eneste Gang at blive baaret; det er dog alt hvad man kunde forlange af 4 Aar, især naar man betænker hvad det var for Veje.

Da vi kom til Engen igen, huskede vi alle paa Væddeløbet, som vi havde foresat os at udføre, naar vi kom tilbage. Vi stillede os i Række, talte 1, 2, 3, og afsted foer vi, det vil sige hvem der havde Mod og Kræfterne dertil, *Hanne* og jeg var naturligvis med. Da Børnene saa at vi løb, hoppede de bagefter og spurgte: „Hvad rende I for, hvorfor er I bange?“

Da vi kom til Chanen, var Lammet, som vi havde bestilt, stegt, og vi satte os tilbords. Præsten havde nu indtaget sin Plads bag Disken som Vært, hvorfra han kunde overse sit Publikum, og skænkede Vin og Brændevin ud til sine Skriftebørn, der i ham nu kun havde Værten for Øje. Vore Plageaander fra imorges indfandt sig igen og belejrede os med Spørgsmaal, hvor vi dog havde været og beklagede vore iturevne Klæder. Paa eengang lød en vild Sang eller egentlig et Hyl, og ind styrtede 10—12 Mand, pyntede med Fyrregrene, syngende og dansende. Jeg antog det først for et røverisk Overfald og samlede mine Børn om mig, men fik at vide, at det var Glæde over at have fuldendt deres Arbejde i Vinhaverne. De sloge i Stenbroen med deres Hakker, saa Gnisterne

fløj omkring. I et væk raabte de: „πρίστε, γένμιος τήν φλυσοκα“ — Præst fyld Flasken! — og den var i Øjeblikket tom igen. Vi lod den ogsaa fylde flere Gange for vor Regning, som blev modtaget med en mageløs Jubel. Vore Herrer maatte drikke rundt, og saa sang disse vilde Mennesker, fordrejede Ansigterne, saa det var en Rædsel at se. Vore Hunde foer ind imellem dem som rasende, og vi maatte bestandig fodre dem med Lammeknokler. Da vi gik ned til Vognen, fulgte hele Skaren med, og vi kørte bort ledsaget af et rungende Σήτώ! Tilskuerne udenfor Chanen skulde jo ogsaa have noget, og derfor tog vi et Par Poser med Nødder og kastede ud imellem dem, og der blev en Boxen og Gramsen.

Nu kørte vi over Stok og Sten, saa jeg egentlig sad i Angst for der skulde ske en Ulykke, *Riedels* Børn bleve søsyge og kastede op; mine to, der er mere vant til Ture baade tilsøs og tillands, sov hele Vejen. Endelig naede vi da Hjemmet, *Siegel* maatte endnu have en Kop Kaffe, han kunde ikke tilgive *Hanne*, at hun ikke vilde have hans For-glemmigei.

19. Marts. *Sonnewald* finder, at jeg ser saa mageløs svag ud og at jeg bestemt ikke kan taale det kolde Klima, og at jeg vil komme til at længes efter Grækenland. Det bliver jo min Sag, efter ham vil jeg idetmindste ikke længes. De vil nu saa gerne have Livet af mig; man kan da sagtens se mat ud efter alt det man gennemgaar.

24. Marts. Her kom to Drabantere for at holde

Folketælling og skrev os alle an som henhørende til Folkemængden i Athen. De sagde, at der vilde være mellem 29000 og 30000.

25. Marts. *Riedel* blev saa vred, fordi en Ugle tudede, at han tog sin Bøsse og skød efter den. Herover bleve Grækerne i Nabolavet meget vrede, fordi det er en hellig Fugl. Minervas Fugl brød sig heller ikke om den bayerske Kugle, for den sang snart igen sin melankolske Vise. Her er en Masse Ugler, og derefter at dømme maa Athen rigtignok være *urbs felix*.

26. Marts. *Lüth* hos Dronningen, der slet ikke talte noget om vor Rejse, og *Lüth* undgaar enhver Hentydning dertil, men destomere om en Tur til Parnas, hvorved *Lüth* fik Anledning til at recitere et latinsk Vers af *Ovid*, der skal have Hentydning hertil, og hvoraf Dronningen naturligvis ikke forstod et Ord.

28. Marts. *König* kom for at gøre Visit og gav en Beskrivelse over de fra Grækenland tilbagevendte Bayere, der blive ansete som Pestbefængte og misundte i alle Maader, hvilket er naturligt nok. Det var som bekendt for det meste gennemfaldne, eller aldrig til Examen avancerede Studenter, Lykkeriddere og Udskud af Menneskeheden, der dengang trak til Hellas. De ere komne tilbage, ligesom Fangerne fra Forbedringshuset, nemlig som fuldendte Uhyrer, „og disse Subjekter bliver nu stillet i Række med, og nogle endogsaa over andre, der i den Tid have ernæret sig redeligt i deres Fødeland. Det maa jo vække Misundelse.“

2. April. *H. C. Andersens Fødselsdag*. For 4 Aar siden helligholdt han den i Athen. Om Formiddagen førte vi ham om i Palaiset, som dengang ikke var ganske færdigt, om Eftermiddagen hørte han hos *Ross* den græske Snøvlesang, og om Aftenen lode vi fire Grækere og vor smukke Barnepige opføre den græske Nationaldans for ham. Han sang „Den Danske Bonde bad“ og fulgtes hjem med Spille-mændene i en ligedan Skylregn som idag.

Kolettis har nok en fast Charakteer — han siger at han ikke saa let vil lade sig vippe af sin Ministerpost som *Maurokordatos*, nej han vil blive Minister hele sit Liv.

4. April. *Theophilus Hansen* kom her med en dansk Architect *Müller*, der var meget forundret ved at vi vare Danske. Han sagde, at Tilstanden i Danmark er ligesaa usikker som her, men det er vist ikke sandt. *Andersen* er nu ligesaa afholdt i Tyskland som før *Oehlenschläger*.

6. April. Paa Triumpbuen stod: Leve de tre modstridende Magter.¹⁾ Leve Kongen og Dronningen. Til evig Erindring om de for Grækenlands Frihed faldne Krigere og Philhellenere.

BEFRIELSESFEST

Vi pyntede Børnene og toge dem med i Kirke. Paraden var forbi, da vi kom ud, men een Bataillon marscherede op igen med en stor Fane, fordi der havde lejret sig en Masse vildt udseende Pelikarer,

¹⁾ Grækenlands tre Skytsmagter: England, Frankrig, Rusland.

der imidlertid fortrak, da de saa Militairet stille sig op udenfor Palaet.

Det var bleven aftalt, at vi, for at vise vor Interesse for Grækernes Frihed, vilde fejre Dagen med at gøre en lille Spaseretur med *Riedels*, og vi valgte en Have i Ampelokipi til Maal for Rejsen. Alle Børn skulde med, og Toget gik langsomt. Paa Vejen traf vi sammen med en Herre paa en lille Skyrohest, og jeg gav mig i Snak med ham, da han havde sat *Damaris* op at ride og selv gik ved Siden af. Han var Smyrniot og var kommen hertil, da Grækerne toge Vaabnene imod Tyrkerne. Han havde en Have herude, men hans Familie vilde ikke gaa ind til Byen idag, fordi de frygtede Oprør. „Men jeg siger Dig, min Frue, der sker intet idag, og skulde det engang komme til Oprør, saa ere Grækerne ikke onde, de gøre intet Menneske Fortræd.“ Det vil jeg ikke ubetinget underskrive, dertil har jeg været her for længe.

I Haven satte vi os til at spise Rapáni, Karse, Oliven og Brød, for spise skal man jo altid i det Grønne. Her traf vi *Themistokles*, der havde været med *Lüth* paa Touren til Marathon og som nu havde faaet sin Afsked af Nationalforsamlingen og følgelig var vred paa den nuværende Regering og sagde, at det var bedre under Bavarokratiet. „Hvorfor jagede vi de Fremmede bort, da var her Fred og Lykke, fordi der var Penge imellem Folk. Vi vare dengang ikke rigere end nu, men hvor blive Pengene af nu?“ — „De grave dem ned,“ sagde Værten, der stod lænet meget malerisk paa en Trillebør. Den

anden vedblev: „Jeg har faaet Afsked, Alcibiades og alle Forstmænd, og Skovene dem brænder Ilden, og vi ligge derude bag Bjergene med vore Bøsser“ — og her gjorde han en Bevægelse, der tydeligt viste, at de levede af Røverhaandværket, trak paa Skuldrene og sagde: „Hvad skal man gøre, leve maa man dog.“ Da han var færdig, rakte han os Haanden, lovede snart at besøge os og gik hen i den Del af Haven, hvor hans Selskab sad, der nu begyndte at mynstre os, da de fik at vide hvem vi vare. *Riedel*, der ikke forstod andet af Samtalen end Maneuvren med Bøssen, blev helt ilde tilmode over dette Kompagniskab, skyndte sig at købe Artischokker, og saa gik vi da hjem.

Om Aftenen læste vi højt i *Hauchs* „Christliches Lebensbild, oder deutsche Prosa.“ Der staar viele schöne Sachen drin, men jeg maatte heller ikke sige andet end godt om det, for da jeg vovede at sige, at jeg ikke var enig med ham om, at *Goethe* var mere gennemtrængt af Christendommen end *Schiller*, saa blev *Lüth* vred og jog mig i Seng. De finde nu alle, at „die Götter Griechenlands“ er saadan et uchristeligt Digt, men jeg maa spørge, hvad der indeholder mest Gift for Ungdommen — enten dette Digersuk eller *Goethes* „Wilhem Meister“ og „Wahlverwandtschaften?“

Det siges, at Rygtet om Oprøret var udspreedt af Ministeriet selv for at vise hvor paapasselige de ere, naar de fik neddyssset det igen, og for at have en Lejlighed til at samle mere Militair i Byen.

7. April. De Tyske have snydt deres egen Kong *Otto* værre end Grækerne, for i Begyndelsen fik *Kranzbergen* og *Scheren* 100 Dr. om Dagen for at male Palaiet. Den gamle *Gärtner* havde ofte været rent fortvivlet over *Otto's* Vankelmodighed og sagt: „Man kann eher aus einem todten Esel einen Furz herausbringen als aus diesem König einen Entschluss.“ Det er just ikke fint, men ganske sandt, og derfor skal det staa her.

8. April. *Lüth* mener nu, at Dronningen ikke vil sige ham nogen Besked fra sin Fader, skøndt hun maa have Brev desangaaende, og det fordi hun ikke vil af med ham. Det er jo ogsaa bedst for ham at tro det.

9. April. Ved det store Taffel i Søndags — 80 Personer — der bestod af de forskellige politiske Partier, var der bleven en saa heftig Dispute, at Dronningen fik *Otto* til at hæve Taffelet længe førend det var færdigt.

11. April. *Antonaki* har fundet saadan en Behag i min Lærdhed og tilbød mig at lære mig at lave Pilaf¹⁾ og gav mig med græsk Nøjagtighed og Faktøren Undervisning deri. Det var omtrent som dengang Bager *Sommer* eller *Kruse* skulde fortælle Moder hvorledes han lavede Julekage: „Erst pollen wir die Rosinen, dann älten wir den Teig, bare kniben, immer bare kniben, und zuletzt machen wir Stads mit dem Redekam.“

12. April. Grækerne ere Snigmordere, men ikke Duellanter. Jeg har ingen Tro til græsk Tapperhed.

¹⁾ En Slags Ragout, hvori Høns og Ris er Hovedbestanddelene.

13. April. Mens vi sadde ved Bordet kom *Rösen*. Han mener, at nu kan *Lüth* nok taale Klimaet, saa jeg har nu opgivet Tanken om at komme herfra.

15. April. Invitation til Hofkoncerten. *Sartorina* kom herop og satte mit Haar og har i sine Dage aldrig set Mage til Haar. *Nikolaki* sad ganske rolig med Hagen paa Bordet og stirrede paa mig. *Damaris* gav sig til at krappe og ruske mit Forhaar, saa mine Øjne randt: „Det er *min* Mama, saa har jeg Lov at rede hende.“ Da endelig Bygningen var færdig, kom *Nikolaki* ganske stille og lagde sit Hoved i mit Skød for at overbevise sig om at det virkelig var hans Mama. Børnene vilde endelig med, og *Nikolaki* var især utrøstelig over, at Dronningen ikke kunde bede ham med. Vi kom sildigere end sidst, og jeg fik mig en lang Passiar med Madame de *Gusser* om hendes daarlige Øjne og vi var netop kommen til *Tischendorfs* Forlovelse, da Majestæterne kom og man maatte gøre Front og vende Retten udad. Kongen spurgte mig om jeg tidt fik Underretning fra Danmark, hvorlænge Brevene vare undervejs og hvilken Route de tage. Dronningen spurgte til Børnene og talte om det mærkværdig foranderlige Vejr og om den store Varme i Solen.

Saa begyndte Koncerten. Da Madame *Origaris* sang et Digt af Kong *Ludvig* [af Bayern], „Die Nonne,“ som er ganske smukt, hvis han bare selv har lavet det, snød *Otto* sig, saa det skraldede. Staklen har selv haft Hjemvee, og i denne Retning har jeg Medlidenhed med ham; han kan nok have Aarsag til at snyde sig. Koncerten gik i det Hele

bedre end den forrige. Da *Otto* tog sin Kone ved Haanden og gik, kom Sludren rigtig i Gang, og saa tog man da Afsked og trak af.

16. April. Dronningen talte meget om Koncerten — om *vore* Anliggender ikke et Ord. Da vi [*Hanne* og jeg] derimod kom til at tale derom, fik vi vores Titel: „Ihr einfältiges Gesindel!“

Paaskeløverdag ^{14/26} April. *Phillip* og *Lüth* havde disputeret over hvem der havde Ret, Biskoppen af Attika eller *Kolettis*, der vare komne i Strid, om Epitaphion skulde bringes til Palaiet, for at Majestæterne der kunde kysse derpaa, eller — som Biskoppen mente — at de skulde umage dem til Kirken for at gøre det der, og han beholdt det sidste Ord og gik ikke derop, som *Phillip* fandt urigtig. Jeg holder nu med Biskoppen, for det er jo Tosseri, at den hellige Grav skal slæbes om fra Herodes til Pilatus, for at alle kan kysse paa Voxdukken deri. Men paa den anden Side var det kedeligt, at det hørte op, for det var egentlig Sjau at se, hvorledes Gadedrengene hoppede hen og blæste Lysene ud for de syngende Præster, og hvor disse smurte dem om Ørene med Kirkelysene og forbandede dem i lidet præstelige Udtryk.

Altsaa om Aftenen hentede *Phillip* os, og da det ikke var muligt at komme i Kirken, stillede vi os op paa en Balkon ligeoverfor, hvor der var stort Selskab, hver med et ikke tændt Lys i Haanden. Musikken spillede en Marsch, og Majestæterne med Følge besteg Tribunen udenfor Kirken, hvor de maatte staa mens Liturgien varede. Kl. 12 skød

Kanonerne til „χριστός ἀνέστη,“¹⁾ og nu blev alle vore Lys tændt, saa der paa engang blev ganske klart; fra hver Balkon og hvert Vindue blinkede Lysene ud i den stille mørke Nat. Det var det smukkeste ved det Hele. Majestæterne med hele deres Tog trak nu ind i Kirken hvor de skal blive til Klokkeren 2. Vi andre ønskede hinanden „Christos anesti,“ hvorved man kysser rundt, og saa gik vi hjem.

Denne Nat er den i Aaret hvor der bliver stjaalet allermest, for da alle Kirker ere fulde, ere Husene for det meste tomme, da Børn, endogsaa de mindste Glutter, skal med i Kirke, og derfor have de Individuer, der ønske at berige sig paa andres Bekostning, frit Spillerum.

Ved „Christos anesti“ hører ogsaa Fasten op, og for ikke at vente længere end fornødent med at fylde Maven, have de fleste fyldt Lommerne med Paaskeæg og andre gode Sager, som de ganske ugenert fortære i Kirken. Dette er de mest kirkelige Medlemmer. Andre sige, naar de have hørt Præsten forkynde Opstandelsen: „Saa nu hjem til Lammet!“ Og saa sidde de den øvrige Del af Natten og spise, saa de nær ere ved at sprække.

Da *Daniel* kom imorges, foer *Katrine* paa ham for at han skulde tilgive hende sine Synder. Han gav hende Absolutionen i Køkkenet, og hun betalte 20 leptà derfor — saa var det bestilt. Pigerne faa det for 20, men Konerne maa betale det dobbelte, fordi de have flere Synder.

---

¹ ο: Christus er opstanden.

III

HJEMFÆRDEN

(AF HANNE FISCHERS DAGBOG)

Athen 11. Mai 1852. Om Morgenen rejste vi os tidligt fra vort haarde Leje for at lægge den sidste Haand paa Indpakningen. Kl. 11 kom Vognene, Sagerne blev pakket paa og vi tog Afsked med alle vore Naboer, der strømmede til os, og deres Taarer flød rigeligen, saa vi blev endmere tunge om Hjertet. I Regnvejr kørte vi ud af Athen, men jo nærmere vi kom til Piræus, desto mere klarede det op, saa det blev det dejligste Maivejr.

Først da Dampskibet til Triest allerede længe havde udsendt sin Røg, fik vi Lov at slippe og havde den Glæde ved Moloen ikke alene at finde næsten hele vor Menighed samlet, men ogsaa næsten alle de Tyske, som holdt Afskedstaler, græd og ledsagede os ombord.

Dampskibet satte sig i Bevægelse, og snart saa man kun Athen med Akropolis i det Fjerne.

16. Mai. Om Formiddagen øjnede man Triest, som satte Liv i alt. *Christiane* klarede alt, jeg bragte min Tobak i Sikkerhed, og Børnene jublede over det smukke Triest, de store Huse og den Mængde Vaporia [Dampskibe]. En Commissionair fra det Lloydske Dampskibsselskab kom ombord og anbefalede os Gæstgiverstedet „Il Pelerino“. Endelig Kl. 2 sadde vi i Baaden i en forfærdelig Hede og

betraadte igen Tysklands Grund efter saa mange Aars Forløb. Det var et grueligt Herberge, denne Pilgrim, som i sin mørke Dragt svajede som Skildt udenfor Døren, og efter meget Vrøvl fik vi 2 mørke Værelser, hvor det ikke var mueligt at kende Genstandene, naar man kom ude fra det klare Sollys.

Det varede ikke længe før vi hørte Børnene juble paa Gangen og førte i *Triumph Chr. Hansen*,¹⁾ som løb med Panden imod alle Genstande og havde nær grinet sig ihjel, da han saa Lejligheden: „Nej nu har jeg da aldrig set mere upraktiske Folk! Her maa man gaa ligesom i Piræus lige efter . . . . . for at træffe Dem.“ Vi bleve smittede af hans Munterhed og istemte Latteren, og nu var der en Spørgen og en Fortællen uden Ende. Vi gik nu en lang Tur gennem Gaderne, disse dejlige flisebelagte Gader, som med deres høje Huse gjorde stort Indtryk paa Børnene og satte os paa italiensk udenfor en Café og lode os Is og Kage smage fortræffeligt. Derfra til *Hansens* Bolig, Murats Palais, som ligger ganske dejligt i en lille Lystskov med en yndig Udsigt over Havnen. En smuk lille rund Sal med Mosaikgulv havde han til sit Arbejdsværelse, og en anden meget stor havde han med grønne Kulisser afdelt for at tage imod sin Søster, som han ventede fra Wien.

17. Mai. Der blev bestilt Pladser til os for i Morgen at gaa med en Courer til Laibach for at være der til i rette Tid at gaa med Jernbanetoget.

---

1) Hans Chr. Hansen havde siden 1847 opholdt sig hos Broderen Theophilus i Wien, men var bleven kaldt til Triest for her at opføre det prægtige Marinearsenal. Ved sin Tilbagekomst til Danmark opførte han bl. a. Kommunchospitalet og Zoologisk Museums Bygninger.

18. Mai. Ligeoverfor „zum eisernen Kreuze“ holdt Coureren forspændt, hvor vi begav os hen for at faa vore Colli vejede. I den midterste Coupé blev *Christiane*, jeg og Børnene indlogeret, bag i *Lüth* og 2 ungarske Officerer, foran en Syjomfru med en Kapuzinermunk, som var hæslig af Gestalt og Ansigtet ganske besat med Rubiner. Dette Par morede meget *Hansen*, som havde indfundet sig for at sige Farvel.

Postføreren svang sig op paa Bukken. Postillonen stødte i Hornet, Pisken knaldede og i Galop gik det ud af Byen, indtil vi begyndte i Zigzag at køre op ad Bjerget. Det var med en ganske ejendommelig Følelse, at vi nu igen efter de mange Aars Forløb kørte den samme Vej og betragtede den samme Egn. Hvor meget laa der ikke mellem den Tid og nu!

19. Mai. Præcis Kl. 6¹/₂ rullede vi ind i Laibach og steg af i Banegaarden. Vi kunde neppe styre Børnene, som ikke kunde oppebie Tiden til Toget afgik, men færdedes ude i Gaarden mellem de forskellige Lokomotiver og knap havde Tid til at se dem lidt om i Laibach. Endelig slog den forønskede Time Kl. 8 og vi bleve placerede med alle vore Pakkenelliker. Det var en dejlig Tur vi gjorde i i det yndige Steiermark. Kl. 3 vare vi i Graz og Kl. 9 kom vi til Mürzzuschlag. Her ophørte Jernbanen, saa man i Fiaker maatte passere Semmeringenbjerget. Nu gik det i den mørke tavse Nat i en Fart gennem tætte Granskove til det umaadelige Wien, som vi naaede Kl. 6 om Morgenen.

20. Mai. Vi naaede endelig „Hotel National¹⁾ i

¹⁾ Dette endnu eksisterende Hotel ligger i Taborstrasse Nr. 18 (Leopoldstadt).

højeste Grad udmattede; men det varede kun kort Tid til vi kom til Kræfter igen. Det er et yndigt Hotel, saa bekvemt og smukt, bygget af *Theophilus Hansen*, og Børnene havde deres Fornøjelse af at gemme sig i Gangene og opsøge „Hier“.

Da vi vare omklædte, begyndte Marschen igen, da vi ret vilde benytte disse to Rastdage til at se os om i Kejserstaden. Det første Besøg skulde gælde *Phile [Theophilus Hansen]*, men det varede en god Stund inden vi fik opspurgt Boligen. Vi bleve meget vel modtagne af *Phile* og hans Søster, som har været hos ham siden hans Kones Død.¹⁾ Der var nu meget at fortælle og spørge om. Det blev afgjort, at vi skulde blive hele Dagen hos Frøken *Hansen*, og Herrerne bese Arsenalerne, flere af *Philes* Arbejder og køre til Schönbrun. *Damaris* tegnede bestandig Stephanstaarnet og udbød for hvert Billede hun fik færdigt: „Das ist gelungen!“ Frøken *Hansen* skildrede os nu hendes Broders ubehagelige Stilling til den *Försterske* Familie, hans Svigerforældre chikanerede ham ved hver en Lejlighed, at de formelig vare flygtede herhen, langt fra deres umiddelbare Nærhed. Især Fruen skulde være en ubehagelig Person; hendes Bekendtskab skulde vi gøre, da hun havde meldt sig til The. I disse uhyggelige Forhold er ogsaa den saa livsglade *Phile* bleven ganske melankolsk, og det var kun idag ved at se de gamle Venner, at han var saa oprømt.

¹⁾ Theophilus Hansen var i 1851 bleven gift med Sophie Förster, der døde efter 5 Maaneders Forløb. Hans første selvstændige Bygning i Wien var Vaabenafdelingen i Arsenalet.

Det var en Fornøjelse at se Meublementet i Huset, alt af lyst Træ med indlagt Arbejde efter *Philes* Tegninger. Henimod Kl. 11 fulgtes vi hjem til vort Hotel med Fru *Förster*, som var en meget uelsk-værdig Dame, hendes Fader en gammel Skuespiller, der spurgte 10 Gange om een og samme Ting, og med Drengene, som havde taget *Nikolaki* i deres Midte og forklarede Wiens Mærkværdigheder: „Bist D'in Prater gewesen? Potzdonnerwetter! Da gib't was zu schauen“.

21. Mai. Om Middagen vare vi indbudte til *Hansens*, hvor vi traf en Maler *Gurlitt*, som var meget schles-wigholstensk og rev ned paa vort Fædreland paa en ubehagelig Maade.¹⁾ Hans danske Kone var heldigvis død, og nu havde han sine Børn i Sachsen for at opdrage dem, saa antidansk som muligt; han selv vilde til Corfu. Med Frøken *Hansen* havde han gennemgaaet mangan en Dyst, da hun var meget patriotisk, skøndt hun mente, at vi vilde finde Livet i Danmark saa umaadelig smaaligt og penible.

Vi toge nu Afsked med vor gode Landsmand, fik vor Regning klaret (6 Gùlden), vore Sager samlede og begav os Kl. 6 til Nordbahn, fik en god Coupé, men kunde dog ikke forhindre, at en ganske velklædt Mand, der havde opmærksomt hørt efter naar vi talte sammen, ogsaa satte sig derind. Det varede noget inden Børnene kom til Sæde og fik alle Pakkelliker stoppet ind under Bænkene, og *Lüth* lod et

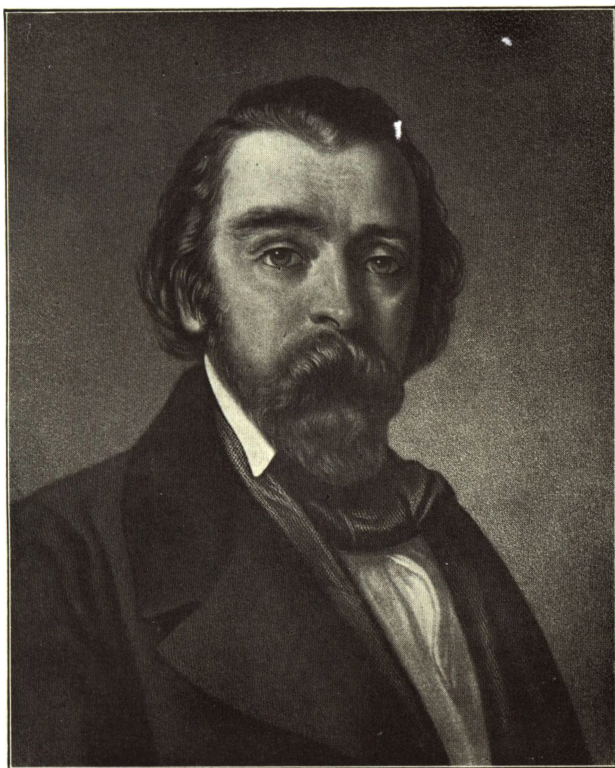
¹⁾ Louis Gurlitt, Landskabsmaler (f. i Altona 1812) havde faaet sin Uddannelse ved Akademiet i København og var bleven gift med Elise Saxild, der døde i München 1839. Senere var han gift to Gange, sidst med Elisabeth Levald. Endnu i 1876 udstillede han paa Charlottenborg som udenlandsk Medlem af Akademiet.

Donnerwetter! paa Tysk udrase, hvori der blandede sig mindre fine Udtryk. *Christiane* sagde: „Herregud, naar Du skal skænde, saa lad det dog idetmindste ske paa Dansk, at den Mand ikke forstaar det.“ Denne sad ganske stille i et Hjørne, og omsider lagde Stormen sig, og man spurgte hinanden gensidigt om Maalet for Rejsen. Han skulde til Brunn, men da han hørte at vi vilde til Lübeck, sagde han: „De skal nok lidt mere Nord paa, jeg hører De ere Danske, og det er jeg ogsaa.“ Der blev en stor Overraskelse. Skøndt vi stode i det naragtigste Lys, kunde vi dog Alle ikke lade være at udbryde i en lydelig Latter. Han var for 17 Aar siden kommen til Wien som Købmand, giftet sig med en Wienerinde, men havde dog stor Længsel efter sit Fædreland. (Navnet kan jeg ikke erindre).

Kl. 10 om Formiddagen vare vi i Prag, og tidlig næste Morgen 23. Mai forlode vi Prag og kom velbeholdne til Bodenbach, Grænsen mellem Østerrig og Sachsen. Vi kom nu paa den sachsiske Bane, som er overordentlig god og saa umaadelig hurtig, ind i den saakaldede „Gesellschaftswagen,“ ligesom et yndigt lille Værelse. Kl. 3 vare vi i det yndige Dresden, hvor vi kun opholdt os i 3 Timer og gjorde en Spadseretur. Kl. 6 forlod vi Dresden og rullede Kl. 9 i en skyllende Tordenregn ind i Leipzig.

24. Mai. *Lüth* og *Nikolaki* gik til *Tischendorf*,¹⁾ som blev meget glad og kom senere for at hente os andre til hans hyggelige Hjem, en net fordringsfri Kone, 2 Sønner *Paulus* og *Johannes* og venter snart

1) Se ovenfor S. 164 ff.

THEOPHILUS HANSEN
Efter Maleri af *Carl Rohl*

en *Petrus*. Der blev nu gjort en lang Spaseretour til *Gellerts* Grav, beset Universitetet og drukket Kaffe i *Casino*. *Tischendorf* fortalte alle Historierne fra Athen og Intriguerne ved hans Ordensverleihen etc. kom for Dagen.

Efter en meget behagelig tilbragt Dag, fulgte han os saa henimod 8 til Banegaarden. Kl. 3 om Natten kom vi til Magdeburg. Vi travede Byen igennem i denne yndige stille Nat, hvor man kun hist og her saa en Vægter liste omkring.

25. Mai. Kl. blev omsider 7 og, vi sadde igen paa vor Plads. Det gik nu igennem de fede Mecklenburger-Marker, indtil vi saa Lübecks høje Taarne, som vi naaede Kl. 4 og stege af i „Stadt London.“

Det gjorde mig saa ondt, at Rejsen hermed havde Ende, og jeg blev saa benauet ved at tænke paa hvad der muligvis forestod os her. Efter megen Snakken frem og tilbage toge vi en Vogn og kørte ud til Poggenpohl, hvor Børnene maatte gaa et Stykke i Forvejen for at presentere dem for Bedstefaderen, som de nær havde skræmmet Livet af, da han var aldeles uforberedt derpaa. Men snart blev der en almindelig Glæde over at se os. Hele Familien samledes af dem der var i Nærheden, og snart præsiderede Mutter ved den evindelige Kaffedriking, og den lydelige Spørgen og Fortællen kom ret i Gang. Gamle Bedstefader var uhyre glad over Børnene. *Nikolaki* gjorde som sædvanlig mest Lykke: Det is en verdämeltes Junge! Den Gamle fortalte Historien 20 Gange om, da *Nikolaki* kom og spurgte: „Bist Du *Klaus Lüth*? ich heisse auch

Klaus Lüth — also bist Du mein Grossvater!“ — Mutters Søn *Carl* var hjemme allerede i længere Tid, havde to Gange været med i Krigen mod de Danske, men var kommen uskadt tilbage.

Vi tilbragte Aftenen ganske rart, og det blev bestemt, at vi skulde blive der til vi havde lejet et Hus i Lübeck.

30. Mai. 1ste Pintsedag. Allemand til Hamberge Kirke for at høre Heulmajor Pastor *Lüdemann*, som er meget antidansk og kunde ikke undlade at politisere paa Prækestolen, som hans Sognefolk ikke havde Ondt af, da de fleste faldt i Søvn.

Det blev en skyllende Regn om Eftermiddagen, saa Herrerne spillede Kort, sang patriotiske Sange, og Hr. Seminarist *Kolz* blev som stukket af en Øgle ved at høre *Nikolaki* synge „Den tapre Landsoldat:“ „Das ist das dänische Nationallied, weisst Du’s?“

4. Juni. Mutter med *Christiane* og *Lüth* til Byen, og de lejede en Bolig i Häxstrasse for 300 M. Courant.

9. Juni. *Christiane* og jeg (De Uadskillelige) holdt Raad om, hvorledes vi skulde komme over til Danmark, da der stiller sig saa mange Hindringer i Vejen, men vi ville i det mindste arbejde paa at besejre dem. Saasnart vi tale derom, blive vi slaaet af Marken, skøndt hele Familien finder det rimeligt, at vi skulle gense vor Slægt.

11. Juni. Alle til Lübeck. De købte Meubler og stillede dem hen i Huset. I Aviserne undre Holstenerne dem over, at vi ikke vil betale deres Krigsomkostninger, det er rund abgeschlagen. Forresten

komme vi meget godt ud af det med dem. De tænke paa den sædvanlige Bondemaner. Naar de kun ikke skal give for mange Afgifter, er det dem lige godt om de ere Danske eller Tyske. Kontrolleur *Bödeförer* er derimod meget fanatisk og bliver som en antændt Troldkjerling, naar Talen er om de Danske.

18. Juni. Henad Eftermiddagen holdt vi vort Indtog i Lübeck. Den Gamle græd, da vi forlod dem, men aftog os det Løfte paa Søndag at komme. Vi vare ret glade ved at være komne paa eget Territorium, indrettede os saa godt vi kunde og gik snart ud at købe nogle nødvendige Ting til Køkkenet.

19. Juni. *Lüth* gik med *Nikolaki* til Rektoren, der satte ham i Quarta.

21. Juni. *Nikolaki* for første Gang i Katharinen-schule, hvor han maatte læse græsk, og de skoggerlo over hans Udtale, da de kun ere vante til den Eras-miske, som han saa skal tilegne sig. En blaa Quarta-kasket med Sølvsnor om gjorde ham megen Glæde.

Julius Bohle talte dansk og sang „den tapre Landsoldat.“ I det hele ere de her i Lübeck ikke saa fanatiske som i andre tyske Stæder.

19. Juli. Førend Hanegal næsten vare vi oppe; efter at Alle havde overtalt *Lüth* til ikke at tage med, at de Danske ikke skulde forgribe sig paa ham, og efter mange Widerwärtigkeiten gik vi ombord paa Dampskibet „Lübeck,“ Capt. *Suhr*. Det var en ganske dejlig Fart ned ad Traven, men ved Travemünde begyndte det at storme og Bølgen at blive haard. Der var endel Passagerer, som ikke kunde begribe hvad det var for et Sprog vi talte,

indtil en Herre sagde til sin Nabo: „Potz Donnerwetter, sie sprechen griechisch mit einander.“

20. Juli. Børnene kom i største Glæde ned for at melde at de havde set Kjøbenhavns Taarne. Kl. 10 ankom vi, bleve snart placerede i en Vogn og kørte til „Hôtel Soleil“ (imellem os sagt „Solen“ i Pustervig). Her bleve vi enige om først imorgen at tage til Fredensborg, og at benytte Dagen her til Visitter og til at gaa i „Tivoli“, som vi allerede i Athen havde maattet love Børnene, som vare saa henrykte derover efter *Kohls* Beskrivelse.¹⁾ Vi gik altsaa til Professor *Ussing* (Nørregade), som for 8 Dage siden var bleven gift.²⁾ Til Pastor *Hamburgers*, til Dr. *Mansas* og til *Reitzels* Boglade. Kl. 7 droge vi ind i „Tivoli“, hvor Børnene maatte gøre alting med, og vare næsten ikke til at bringe hjem. Vi havde lejet os en stor Vogn (7 Rdl.), der skulde føre os tidlig ud af Byen.

21. Juli. Kl. 3 vare vi allerede paa Benene og gjorde Allarm nede i Gæstgivergaarden for at faa de søvnige Aander op. Børnene jamrede dem ogsaa, da de skulde op, men da det hed: „Vi maa skynde os at komme til Bedstemoderen,“ vare de i eet Spring ude af Sengen, i Klæderne og nede i Gaarden, for at være de første i Vognen. Klokken blev dog næsten 6 inden vi kom ud af Byen og kørte ad den yndige Strandvej. Kl. 8 kom vi til *Schäffer*

¹⁾ I. H. Kohl, *Reisen in Dänemark*, 1846.

²⁾ Arkæologen og Filologen, Universitetsprofessor Johan Ludv. Ussing (1820—1905) havde paa sin Udenlandsreise 1846 besøgt Lüths i Athen. Senere sendte han Familien danske Boggaver: *Rejsebilleder fra Syden* (1847), sine egne *Oplevelser*, til Husets Herre, Heibergs „Nye Digte“ til Fruen, og Hertz' „Kong Renés Datter“ til Hanne Fischer. — Gift med Minone Güntelberg (d. 1903).

paa Hirschholm og traf alt uforandret der. Han var meget glad ved at se os og morede sig kostelig over Børnenes Kauderwelsch.

Kl. 2 kom vi til Fredensborg og havde den Glæde at træffe dem Alle raske. Der blev stor Jubel paa begge Sider ved at ses efter denne lange Adskillelse.

Om Aftenen gik vi en lang Tur i den yndige Slots-have. Det var en nydelig Aften. Børnene legede paa den grønne Plads herudenfor.

Det var 14 Aar siden *Christiane* havde fejret sin Geburtsdag paa Fredensborg.

22. Juli. Vi gjorde Bekendtskab med Balletmester *Bournonvilles*, som havde glædet dem over vores Jubel igaar, som de kunde høre derover.

23. Juli. Ved Middag spaserede vi i en dygtig Hede ned til Waldemarslund, og fik Audiens hos Fru *Björnsen*; her er alt for saa vidt uforandret og uhyggeligt, men den dejlige Egn er den samme. Forstraaden var i Egebæksvang for at smykke det til Festen paa Søndag.¹⁾

24. Juli. Anvendtes til at gøre endel Besøg, saaledes hos gamle Fru *Rosing*.²⁾

25. Juli. Gik vi Alle i Kirke og hørte Provst *Bentzien*.³⁾ Senere kom endel Besøg, deriblandt Professor *Ussing* med Frue, som indbød os til Middag i Smidstrup paa Fredag. Om Eftermiddagen gik vi ud til Asminderød og traf kun Provsten hjemme,

1) I Egebækvang ved Espergærde afholdtes oftere nationale Fester, denne Gang til Minde om Istedslaget.

2) Den gamle fhv. Skuespillerinde Johanne Rosing, f. Olsen, f. 1760, levede til sit 96de Aar (d. 1856) som Statspensionær i en af Sidefløjene paa Fredensborg Slot.

3) Wilh. Barth. Bentzien (f. 1800) var i 1840 bleven Sognepræst for Asminderød og Fredensborg.

han var meget elskværdig. I Prækenen idag forekom der aldeles intet om Istedslaget, som de i Holsten havde frygtet saa meget for.

29. Juli. Det gjorde *Christiane* saa ondt at skulle forlade Fredensborg.

30. Juli finder Afrejsen Sted. Efter Besøg hos Professor Ussings i Smidstrup kommer de om Aftenen til Kjøbenhavn. Den næste Dag benyttes bl. a. til Besøg i Thorvaldsens Museum og i „Tivoli.“ Den 1. August sejler de til Præstø for at besøge Søsteren Sophie, gift med Forpagter Crone paa Engelholm, hvor de forbliver i 5 Dage.

7. Aug. Kl. 7 afrejste Grækerne.

De to Søstres Veje skilles nu foreløbig. Christiane Lüth drog med sine Børn til Lübeck, hvor hun forblev til sin Mands Død 1859. Resten af sit Liv tilbragte hun hos forskellige af sine Søskende i Danmark, indtil sin Død i 1900. Hanne Fischer ægtede 1858 Bygningsinspektør Lauritz Albert Wiinstrup og fik Bolig i Kolding. Men henved fyrretyve Aar efter, i 1891, foretog de to aldrende Søstre sammen med Christianes Datter Damaris en Udenlandsrejse, der ogsaa førte dem til Athen, Skuepladsen for deres Ungdoms Oplevelser.

REGISTER

- Albeck, Jakob, Marinelt., 119.
Alten, v., Hofdame, 133, 142, 155.
Amalie, Dronning af Grækenland (f. Prinsesse af Oldenburg), 2, 30, 31, 82 f., 128, 142, 148 f., 159, 175, 178, 182, 197.
Andersen, H. C., Digter, 91 ff., 194.
Anselm, Rektor, 125.
Antonaki, Kok, 197.
Apostolides, Misaïl, Prof. theol., 75, 98.
Arneth, Hofkapellan, 75.
Balbos, Minister, 162.
Basklavani, Frk., 183.
Bentzien, W. B., Præst, 213.
Bisted, Præst, 10.
Björnsen, Forstraad, 10, 11, 37, 213.
Böckel, Generalsuperintendent, 18, 47, 184.
Bödeförer, Kontrollør, 211.
Bohle, Jul., 211.
Bornemann, Kammerjunker, 109.
Botzaris, Marko, 83. — Rosa, s. S.
Bournonville, Antoine, Balletmester 35. — August, Balletmester, 36, 213. — Lovise Juliane, g. Stub, 35.
Brøndsted, G., Provst, 9, 10.
Bøgh, norsk Læge, 98.
Clausen, Kirchenrath, 18.
Constantin, katholsk Præst, 75.
Crone, Elisabeth, 5. — Frederik Lønborg, Forpagter, 10, 214. — Sophie Antonie, f. Fischer, 10, 33, 152, 214.
Curtius, Ernst, Dr. Professor, 73, 76, 163.
Cäcilie, Hertuginde af Oldenburg, 29 ff., 45.
Delijannis, gr. Politiker, 180, 182.
Dirckink-Holmfeldt, Fr. R. E. M., Søofficer, 160.
Düring, v., Godsejerinde, 46. — 111.
Duncker, Henriette, Kammerjomfru, 48 ff., 126.
Eckenbrecher, Arkæolog, 112 f., 127, 147 f., 151, 155. — Paul Themistokles, 127, 195.
Epides, gr. Læge, 129.

- Elsner, Bertha, 78, 90.
 Fabrizius, Oberst, 69, 108, 154.
 Fallesen, Skibsoff., 130.
 Fischer, Heinr. Fr. Georg,
 Forstraad, 1. — Henriette 10.
 — Herman, Købmand 10. —
 Clara, g. Begtrup, 10, 34. —
 Johanne (Hanne), g. Wiin-
 strup, 1—214. — Sophie An-
 tonie, 10, 33, 214. — Mette
 Elisabeth, f. Petersen, 1, 34,
 36, 214. — Waldemar, Køb-
 mand, 10. — Johann Friedr.,
 Auditor, 1.
 Fleischer, Skibsoff., 130.
 Förster, Frue, 207. — Skue-
 spiller, s. St.
 Frederik af Hessen, Prins,
 117.
 Fredericke, Prinsesse af Ol-
 denburg, 30, 129, 155.
 Frölich, Fr., Søofficer, 160.
 de Fuentes, sp. Greve, 65 f.
 Gärtner, Arkitekt, 90, 197.
 Gamburis, Skibsfører, 103 f.,
 109.
 Gamborg, Præst, 37.
 Geibel, Emanuel, Digter, 76,
 163.
 Gildemeister, Senator, 45.
 Graf, Kabinetssekretær, 91.
 Granberg, Kammerjomfru, 68.
 Gregori, Kok, 70.
 Griras, Th., Politiker, 150.
 Grupius, d. Konsul, 143 f.
 Guibhardt, oldenb. Konsul i
 Triest, 62 f.
 Gumperz, v., Gustav, Baron,
 107.
 Gurlitt, L., Maler, 207.
 Hamburger, Th., Præst, 37, 212.
 Hansen, Hans Christian, Ar-
 kitekt, 74, 81, 84, 90, 92, 119,
 126, 145, 163, 170, 195, 204.
 — Theophilus Edvard, Ar-
 kitekt, 74, 81, 84, 90, 92, 117,
 155, 178, 183, 194, 206 f. —
 Frøken, 206. — Sophie, f.
 Förster, 206.
 Hedenborg, sv. Naturforsker,
 113.
 Heinenstaur, sv. Gesandt i
 Athen, 111.
 Hellesen, Kammerraad, 37.
 Hellwag, Student, 53.
 Hermansen, Christen, Prof.
 theol., 76.
 Herzog, Professor, 73.
 Hess, Oberst, 138.
 Hill, Institutbestyrer, 75.
 Hohenhausen, v., Frk., 47.
 Howe, Lord, Admiral, 129.
 Håkonson, Helene Frederikke,
 36.
 Igúmenos, gr. Geistlig, 86 f.
 Irminger, C. L. C., Kaptajn, 118.
 Janni, Tjener, 99 f.
 Juel-Rüssensten, Baron, 55.
 Kalergis, D., Oberst, 137 ff.,
 146, 150, 156.
 Kanaris, Konst., 151, 162.
 Kitsos, Minister, 162.
 Klink, Skibsfører, 129.
 Kobbe, v., 25.

- Kocken, Albr. Heinr. Martin, Dr. theol., Præst v. Petri Kirke, Superintendent i Eutin, 15, 40.
- König, Dr., Gymnasielærer, 16.
- Köppen, Professor, Lærer, 74, 81, 91, 128, 129, 143, 150.
- Koletlis, J., Minister, 151, 162, 175, 186, 194.
- Kolz, Seminarist, 210.
- Kontogónis, gr. Prof., 75.
- Kork, Læge, 73.
- Kosmos Papalexis, Præst, 155.
- Kraft, 170 ff.
- Krangbergen, Maler, 197.
- Krissiotti, gr. Familie, 163.
- Lange, Prokurator, 33.
- Leeves, eng. Præst, 75, 83.
- Leverkurs, Dr., Gymnasielærer, 16.
- Lilienskjold, Alette, 34.
- Lindermayer, Militærlæge, 75, 157.
- Lindner, Ltn., 125.
- Lorentzen, Arkitekt, 74, 128, 169, 173.
- Lüdemann, Præst, 210.
- Lüth, A. H. F., Hofpræst, 1—214. — Christiane, f. Fischer, 1—214. — Claus Friedr., Gaardejer, 9, 11, 13, 43, 209—11. — Cathrine, f. Hostmann, 13—14, 41—42. — Johann, Niklas, 12 ff. — Carl, 13, 43, 210. — Damaris, 80, 83, 92, 116, 177, 186. — Nikolaki, 90 f., 128, 155, 179, 186 f., 209 ff. — Jutta, 133, 157 f.
- Lütje, Wl., Officer, 154.
- Lunzi, Greve, 84, 91, 150.
- Lyons, eng. Gesandt i Athen, 137.
- Makrojannix, Politiker, 151, 162.
- Mansa, Læge, 212.
- Marchetti, Fødselshjælperske, 78.
- Marinaki, gr. Familie, 159.
- Mataxas, Minister, 162, 175.
- Mavrokordatos, Minister, 162, 175, 194.
- Max, Lakaj, 99.
- Meyer, Skolelærer, 20.
- Meyer, Rektor, 40.
- Müller, Karl Otfried, Arkæolog, 88.
- Müller, Arkitekt, 195.
- Neergaard, v., Lucius Carl Joseph, holst. Godsejer, 10, 15, 40. — Alfred, Carl, Josephine, Joachim, Harald, Richard, 10. — Maria, f. Bügel, 10.
- Nissen, Præst, 39. — Student, s. S.
- Nordenpflycht, v., Overhofmesterinde, 68, 70 f., 77, 81, 119.
- Oestreich, Wenner, v., dansk Konsul i Triest, 53. — Elisa 63.
- Oikonðmos, græsk Gejstlig, 75.
- Olsen, Louise, 35.
- Olshausen, J., Prof. i Kiel, 97.

- Oschatz, Dr., Gymnasielærer, 16.
 Otto, Konge af Grækenland, 2—3, 98, 150, 153, 161, 164, 178, 183, 197, 198 f.
 Patákis, gr. Student, 75.
 Petersen, Andreas, Opsynsmand v. Fr.borg Stutteri, 1.
 Petzendorfer, Mlitærlæge, 75.
 Pharmakides, græsk Gejstlig, 75.
 Philipsthal, Prins, 30.
 Philippos, Prof. i Æsthetik, 75, 86, 98, 199.
 de Plaisance, Hertuginde, 119 f.
 Plessen, Carl v., Greve, 81.
 Plüskow, geb. Witzleben, Overhofmesterinde, 79 f., 111, 119, 133, 145, 148, 182.
 Pohland v., Freiherr, 92.
 Prokesch v. Osten, Anton, Diplomat, 60, 91.
 Randis, Mme, 185.
 Reck, Forstraad, 10.
 Rennenkampf v., Overkammerherre, 48.
 Riedel, Hofarkitekt, 113, 180, 184 ff. — Frue, 183, 185 ff., 193.
 Rode, Læge, 10.
 Rösen, Livlæge, 75, 81, 85, 112, 175 f., 198.
 Rosing, Joh., Skuespillerinde, 213.
 Ross, Ludv., Arkæolog, 81, 91, 93, 162 f.
 Ruder, Aovokat, 25.
 Ruff, Caroline, 78, 84.
 Samuelson, Smed, 97.
 Sartorina, Frisør, 198.
 Schäffer, Forstraad, 10, 36, 212.
 Scharnhorst, v., Overhofmesterinde, 31, 45.
 Schaubert, Bygningsdir., 166.
 Scheren, Maler, 197.
 Scherzer, Trompeter, Skolelærer, 132, 155.
 Schipper, Gæstgiver, 18, 29, 45.
 Schleufer, Præst, 33.
 Schliemann, Prof., 124.
 Schmidt, Gæstgiver i „Solen“, 37.
 Schmidt, Ludv. Fr., Marinelt., 119.
 Schmidt, Præst i Grossenmeer, 23, 26.
 Schöllner, Bjergværksdir., 105 f.
 Siebert, tysk Arbejderfamilie, 129.
 Siegel, Billedhugger, 110, 116, 119, 125, 180, 185 ff.
 Sommer, Bager, 197.
 Sonnenleitner, Legationssekr., 91.
 Sonnewald, Læge, 192.
 Steindorf, Baron, Adj., 135.
 Stenzer, X., Lakaj, 126.
 Stephani, Lud., Dr., 127.
 Stetten, v., oldenb. Konsul i Triest, 62 f.
 Strauss, Dr., tysk Præst, 170 ff.
 Strong, eng. Konsul i Athen, 81, 89. — Frue, 145.
 Suersen, Hannoveraner, 134, 157.

- Suhr, Skibsfører, 211.
Tischendorf, K. v., Professor,
164 ff., 173, 180, 198, 208 f.
Travers, dansk Konsul i Athen,
81 f., 91.
Trentepohl, Præst, 31.
Tsabáxas, Minister, 162.
Ulrichs, Prof. i Athen, 45, 68,
113, 144. — Frue, 145.
Ussing, I. L., Prof., 212 ff.
Walroth, Hofpræst i Olden-
burg, 29.
- Waurlich, F. F., 107.
Weichs, Hofdame, 79.
Wertheim, Kapt., 89.
Wiesenthau, Hofdame, 83, 145,
158.
Wiinstrup, L., Arkitekt, 10, 214.
Witmer, Læge, 75.
Zahrtmann, Chr., Admiral, 116.
Zedelius, Hofrath i Oldenburg,
27, 47.
Ørsted, Chr., Skibspræst, 118 f.
Østrup, Præst, 33.
-

